

Resultaten derde deelnemersonderzoek Van Schulden Kansen Aegon

tabellenrapportage over ontwikkeling van deelnemers aan projecten Van Schulden naar Kansen die ondersteund worden door Aegon in 2019

Author(s)

Boonstoppel, Evelien; Mak, Jodi; Emal, Lima; Telli, Sibel; Otte, Koen; Broekhuizen, Jonathan; van Geuns, R. C.

Publication date

2020

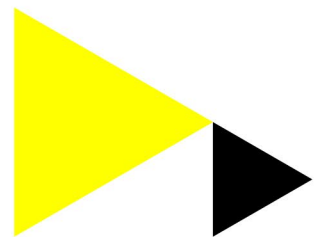
Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Boonstoppel, E., Mak, J., Emal, L., Telli, S., Otte, K., Broekhuizen, J., & van Geuns, R. C. (2020). *Resultaten derde deelnemersonderzoek Van Schulden Kansen Aegon: tabellenrapportage over ontwikkeling van deelnemers aan projecten Van Schulden naar Kansen die ondersteund worden door Aegon in 2019*. Hogeschool van Amsterdam, Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie.

General rights

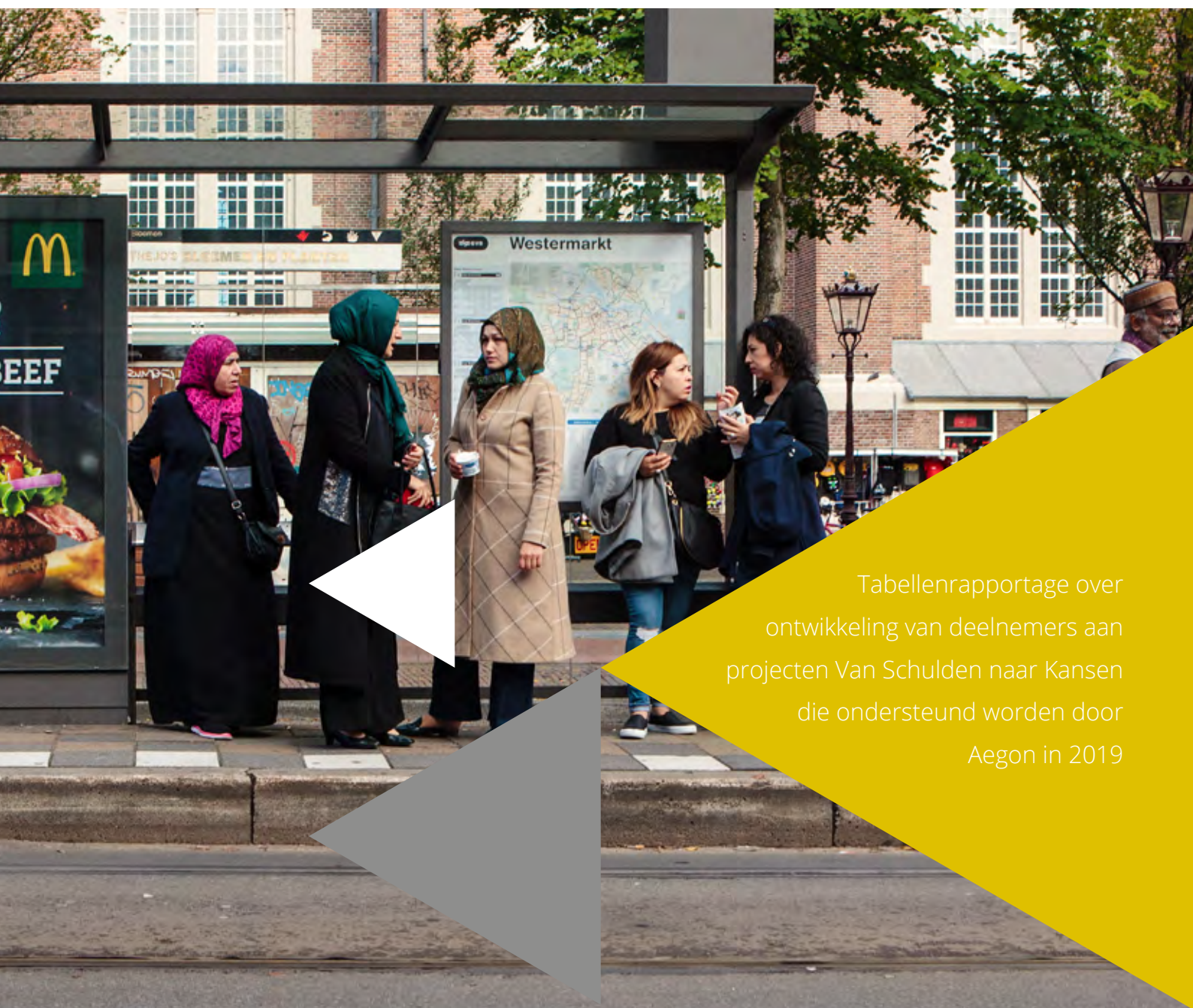
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Resultaten derde deelnemersonderzoek

Van Schulden naar Kansen Aegon

Tabellenrapportage over
ontwikkeling van deelnemers aan
projecten Van Schulden naar Kansen
die ondersteund worden door
Aegon in 2019

Colofon

Het lectoraat Armoede Interventies van de Hogeschool van Amsterdam zoekt samen met onderwijs, gemeente en maatschappelijke organisaties naar antwoorden op vragen rond armoede en interventies. Dit onderzoek is uitgevoerd op verzoek van en mede mogelijk gemaakt door Stichting van Schulden naar Kansen.

Auteurs

Evelien Boonstoppel
Jodi Mak
Lima Emal
Sibel Telli
Koen Otte
Jonathan Broekhuizen
Roeland van Geuns

©Hogeschool van Amsterdam
April 2020

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van een volledige bronvermelding.

Amsterdams Kenniscentrum voor
Maatschappelijke Innovatie
Wibautstraat 5a
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/akmi

Resultaten derde deelnemersonderzoek

Van Schulden naar Kansen Aegon

Tabellenrapportage over ontwikkeling van deelnemers aan projecten Van Schulden naar Kansen die ondersteund worden door Aegon in 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
Doel van het deelnemersonderzoek	7
Financiële zelfredzaamheid	7
Onderzoeksverantwoording	8
Leeswijzer	9
2. De projecten	11
3. Samenvatting en belangrijkste conclusies	15
Achtergrondkenmerken	15
Motivatie	16
Schulden	16
Inkomsten	18
Financiële zelfredzaamheid	18
Leereffecten	21
Vergelijking met projectenimpactonderzoek	22
Slotconclusie	22
4. Tabellen en Figuren	25
5. Bijlage: Technische verantwoording	69

1

1. Inleiding

Doel van het deelnemersonderzoek

Met het doel om financiële zelfredzaamheid in Nederland te bevorderen, steunt Aegon sinds 2016 verschillende lokale projecten op het gebied van armoedebestrijding en schuldhulpverlening. De projecten richten zich op mensen met schulden of op mensen met een groot risico op schulden die in armoede leven. Aegon financiert deze projecten en biedt vrijwillige inzet van haar medewerkers. De projecten worden binnen de lokale infrastructuur gevonden, georganiseerd of versterkt. Dat gebeurt door of in samenwerking met lokale partners die de doelgroep goed kennen en begeleiden. Aegon sluit hiermee aan bij het actieprogramma Van Schulden naar Kansen dat in 2015 door Delta Lloyd Foundation is gelanceerd. Delta Lloyd Foundation ging in 2018 verder onder de naam Stichting van Schulden naar Kansen (VSNK). Per stad is een selectie gemaakt van doelgebieden met de hoogste concentraties huishoudens met een (zeer) laag inkomen. Hierbij is tevens gekeken naar het aantal huishoudens met schulden: de doelgroep waar Van Schulden naar Kansen zich op richt. Op basis hiervan zijn doelgebieden aangewezen. Stichting VSNK richt zich op doelgebieden in Amsterdam, Arnhem, Zwolle en Rotterdam. Met VSNK richt Aegon zich op doelgebieden in Groningen, Leeuwarden en Den Haag. In deze doelgebieden wil Aegon in 2021 het aantal huishoudens met probleemschulden met 6000 gereduceerd hebben. Van Schulden naar Kansen probeert financiële steun en vrijwillige inzet te verlenen aan projecten in deze doelgebieden of in elk geval de deelnemers uit deze gebieden te rekruteren. Uitgangspunt is dat elke deelnemer aan een project een huishouden vertegenwoordigt; ontwikkelingen op het gebied van financiële zelfredzaamheid van een deelnemer kunnen dus effect hebben op een heel huishouden. Het lectoraat Armoede Interventies van de Hogeschool van Amsterdam voert een meerjarig onderzoek uit om te bepalen welke effecten de inspanningen in de doelgebieden hebben. Behalve onderzoek op project- en doelgebiedsniveau wordt er tussen 2016 en 2020 continu onderzoek gedaan onder alle deelnemers aan de gefinancierde projecten. Het doel van het deelnemersonderzoek is inzicht te krijgen in de ervaren meerwaarde van deelname aan de door Aegon ondersteunde activiteit vanuit het perspectief van de deelnemer zelf. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de mate waarin een deelnemer financieel zelfredzamer is geworden na deelname aan de door Aegon ondersteunde activiteit/project.

Financiële zelfredzaamheid

In Van Schulden naar Kansen wordt structurele financiële zelfredzaamheid als oplossing gezien voor probleemschulden: mensen die financieel zelfredzaam zijn, hebben een aanzienlijk kleinere kans op problematische betalingsachterstanden of schulden. Om financiële zelfredzaamheid te kunnen meten maakt het lectoraat Armoede Interventies van de Hogeschool van Amsterdam gebruik van een model, ontwikkeld in samenwerking met Stichting VSNK, waarbij vier elementen centraal staan voor de bevordering van de financiële zelfredzaamheid. Wanneer iemand goed functioneert op deze vier elementen zal deze persoon ook financieel zelfredzaam zijn. De elementen zijn gebaseerd op de basis-competenties van het Nibud¹ en onderzoek naar schuldhulpverlening en armoede². Projecten van Aegon die in het kader van het actieprogramma Van Schulden naar Kansen worden gefinancierd, richten zich op één of meer van deze elementen. De vier elementen zijn:

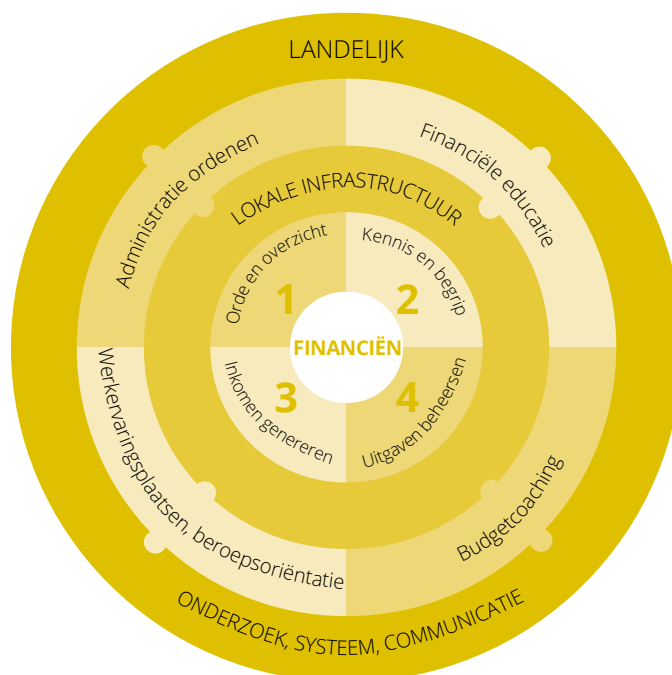
1. *Orde en overzicht in de eigen administratie*: deelnemers hebben zicht in hun inkomsten en uitgaven. Zij hebben overzicht op hun administratie en bewaren dat geordend in een map.
2. *Basale kennis en begrip van financiële zaken*: deelnemers beschikken over basale rekenvaardigheden; zij begrijpen de gevolgen van financieel handelen en weten welke instanties antwoord kunnen geven op financiële vragen. Daarnaast kunnen zij financiële risico's inschatten.
3. *Inkomen genereren*: deelnemers vinden een (nieuwe) functie of werkervaringsplaats of starten met een opleiding.
4. *Uitgaven beheersen (economisch keuzegedrag)*: deelnemers geven niet meer uit dan dat zij aan inkomsten hebben. Zij kunnen zowel op de korte als op de lange termijn hun uitgaven plannen.

¹ Nibud (2012). *Goed omgaan met geld. Achtergronden bij de competenties voor financiële zelfredzaamheid*. Utrecht: Nibud.

² Jungmann, N., Geuns, R. van, Klaver, J., Wesdorp, P., & Wolk, J. van der (2012). *Preventie:*

voorkomen is beter dan genezen. Utrecht: Hogeschool Utrecht; Geuns, R. van, Jungmann, N., & Weerd, M. de (2011). *Klantprofielen voor schuldhulpverlening*. Amsterdam: Regioplan

Figuur 1. Model van financiële zelfredzaamheid

Onderzoeksverantwoording

De onderzoeksvragen die in het deelnemersonderzoek beantwoord worden zijn:

Welke ontwikkelingen zien we in de financiële zelfredzaamheid na deelname aan de activiteit?

Welke meerwaarde zien deelnemers zelf van deelname aan de ondersteunende activiteit?

De onderzoekers kijken hierbij naar het financiële gedrag van de respondenten, hun kennis en vaardigheden en hun arbeidsmarktgedrag. De onderzoekers bevragen de deelnemers door middel van een ontwikkelde en uitgeteste enquête. Om het effect van de activiteiten in kaart te brengen, wordt op drie momenten een meting uitgevoerd onder de deelnemers:

- > Vlak voordat men gaat deelnemen aan de activiteit (nulmeting – T0)
- > Vlak nadat (binnen twee weken) de activiteit is afgerond (éénmeting – T1)
- > En 6 maanden na afloop van het traject (tweemeting – T2)

Tijdens de nulmeting (T0) wordt de uitgangspositie in kaart gebracht: welk mate van financiële zelfredzaamheid en economische zelfstandigheid heeft men op dat moment? De onderzoekers inventariseren dit aan de hand van een aantal vragen betreffende financieel gedrag, financiële kennis en vaardigheden, inkomenspositie en arbeidsmarktgedrag. In de éénmeting (T1) worden dezelfde vragen gesteld en wordt daarnaast de deelnemer bevraagd op de door hem/haar ervaren meerwaarde van de activiteit. Middels deze meting kan iets gezegd worden over de ontwikkelingen in financiële zelfredzaamheid en economische zelfstandigheid op korte termijn na de deelname. Om iets te kunnen zeggen over het langere termijn effect, doen de onderzoekers na zes maanden de tweemeting (T2). Wederom leggen zij de respondenten dezelfde vragen voor.

Leeswijzer

Vanaf 2018 verschijnt er elk jaar in april een overall-rapportage³. Deze rapportage is de derde overall-rapportage en beschrijft de ontwikkeling van de deelnemers aan projecten tot en met 31 december 2019. Omdat we aan het toewerken zijn naar de eindrapportage in 2021, betreft deze tussenrapportage dit keer een tabellenrapport inclusief een samenvatting van de belangrijkste resultaten en conclusies. Daarnaast zijn er ook dit jaar weer project-rapporten gemaakt van de projecten waarvan de respons hoog genoeg was om een analyse te kunnen draaien, namelijk minstens 15 respondenten. Deze zijn opvraagbaar bij het lectoraat Armoede Interventies van de Hogeschool van Amsterdam. In hoofdstuk 2 staan alle projecten op een rij die in de periode tot en met 31 december 2019 door Stichting VSNK zijn gefinancierd. Ook geven we de respons op de verschillende metingen weer. In hoofdstuk 3 staan we stil bij de belangrijkste uitkomsten en conclusies als het gaat om de korte- en lange termijneffecten van de deelnemers. Dit hoofdstuk wordt gevolgd door een overzicht van tabellen en figuren met resultaten. Om te beoordelen of een gevonden verandering tussen twee metingen op toeval berust, wordt getoetst op significantie. In de tabellen en figuren wordt dit aangegeven door middel van één tot drie sterretjes (* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$). Hoe meer sterretjes, hoe kleiner de kans dat de gevonden verschillen toevallig zijn (respectievelijk kleiner dan 5%, 1% of 0,1%). In sommige tabellen die over de T0-T1-T2 gaan, geven sterretjes voor de '/' aan dat T2 significant verschilt van T0. Sterretjes na de '/' geven aan dat T2 significant verschilt van T1. De responsgroepen moeten een n van minstens 50 hebben om significanties uit te kunnen draaien. De subgroepen moeten minstens een n van 20 hebben willen significanties echt wat zeggen. Voor de korte termijn effecten (tussen T0 en T1) kijken we alleen naar de T0-T1-groep gezien het grote aantal respondenten, voor de lange termijn effecten (tussen T0 en T2) kijken we naar de T0-T1-T2 groep, zolang de aantallen dat toestaan. Optellingen in beschrijvingen, figuren en tabellen komen niet altijd uit op 100%. Dit heeft met afrondingen te maken. In de bijlage staat de technische verantwoording van de onderzoeksmethoden met betrekking tot de vier elementen van financiële zelfredzaamheid.

³ Mak, J., Cankor, E., Lako, D., Schaap, R., Telli, S., & van Geuns, R. (2018). *Resultaten eerste deelnemersonderzoek Van Schulden naar Kansen Aegon: rapportage over resultaten onder deelnemers aan projecten Van Schulden naar Kansen die ondersteund worden door Aegon in 2017*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie. Mak, J., Telli, S., D., Schaap, Cankor, E., Emal, L., & van Geuns, R. (2019). *Resultaten tweede deelnemersonderzoek Van Schulden naar Kansen Aegon: rapportage over resultaten onder deelnemers aan projecten Van Schulden naar Kansen die ondersteund worden door Aegon in 2018*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie.

2

2. De projecten

In tabel 1 staat welke projecten Aegon in 2019 financiert in welke steden. De koppelbare respons tot en met 31 december 2019 is weergegeven per meting. Ten opzichte van de vorige meting is deze meer dan verdubbeld. Nieuwe projecten sinds de vorige rapportage zijn: \$tiel, Bewust met Geld, Budgetmaatjes 070, Bûse Baas, Financieel Slim Studeren, Thuisadministratie Humanitas Groningen, Get a Grip, Jongeren Perspectief Fonds, LEF LIGHT, LIFE, Opdynpaad, het traject van Over Rood Den Haag, SchuldHulpMaatje Leeuwarden, StadOogst Leeuwarden en de projecten van Brand New Job. Ook zijn er sinds de start van Van Schulden naar Kansen projecten gestopt: Amargi en Amargi Den Haag, Leef bewust schuldvrij, Ontdek je talenten met je centen, Money Wise, Schulden en Eigen kracht en Weer zelf doen.

Tabel 1. Projecten en aantal respondenten

Project	Organisatie	Stad	Respons T0	Respons T1	Respons T2
\$tiel	Stichting Nelis	Den Haag	40	30	9
Amargi	Goede Gieren Den Haag	Den Haag	63	6	0
Amargi Leeuwarden	Goede Gieren Leeuwarden	Leeuwarden	8	0	0
Bewust met Geld	MEE Friesland	Leeuwarden	14	0	0
Brand New Job	Brand New Job	Leeuwarden	18	11	3
Budgetmaatjes 070	Stek voor stad en kerk	Den Haag	18	3	0
Bûse Baas	Stichting Buurtbazen	Leeuwarden	19	17	0
De Harde Leerschool	Stichting De Harde Leerschool	Den Haag	29	13	1
Euro-Wijzer Den Haag	VluchtelingenWerk Zuidwest Nederland	Den Haag	73	8	0
Euro-Wijzer Leeuwarden	VluchtelingenWerk Noord Nederland	Leeuwarden	26	20	2
Financieel Fit aan de slag met je Talent! Den Haag	Colours of impact	Den Haag	57	34	9
Financieel Slim Studeren	Hogeschool Inholland	Den Haag	1	0	0
Geld & Grip	Cijfers & Centen	Groningen	55	38	28
Get a Grip	Humanitas Groningen	Groningen	3	0	0
Thuisadministratie Humanitas Den Haag	Humanitas Den Haag	Den Haag	33	1	0
Thuisadministratie Humanitas Groningen	Humanitas Groningen	Groningen	2	0	0
Thuisadministratie Humanitas Leeuwarden	Humanitas Leeuwarden	Leeuwarden	41	7	0
Jongeren Perspectief Fonds	Stichting Jongeren Perspectief Fonds	Den Haag	14	0	0
Leef bewust schuldvrij	Stichting Nelis	Den Haag	13	3	-
LEF op de arbeidsmarkt Den Haag	Talentcoach	Den Haag	72	43	19
LEF LIGHT	Talentcoach	Den Haag	37	29	0
LIFE	Ambivert Consultancy	Groningen	9	0	0
Money Wise	Care to coach	Leeuwarden	5	0	0
Ontdek je talenten met je centen	Fivoor	Den Haag	20	10	3
Opdynpaad	Wijs en Water	Leeuwarden	22	11	1

Het traject van Over Rood Den Haag	Over Rood Den Haag	Den Haag	16	0	0
Schulddienstverlening	Welzijn Xtraplus	Den Haag	30	5	0
Schulden en Eigen Kracht	Royaal Thuis	Den Haag	24	0	0
SchuldHulpMaatje Den Haag	Stichting SchuldHulpMaatje Den Haag	Den Haag	9	0	0
SchuldHulpMaatje Leeuwarden	Stichting SchuldHulpMaatje Leeuwarden	Leeuwarden	19	5	0
StadOogst Groningen	Onderneem 't – Projecten VOF	Groningen	37	10	6
StadOogst Leeuwarden	Onderneem 't – Projecten VOF	Leeuwarden	4	0	0
Studeer je rijk App	125Procent	Den Haag	45	0	0
Talent en Werk	De SollicitatieMentor	Groningen	44	22	8
Talentcoach			6		
Weer zelf doen	Care to coach	Leeuwarden	10	7	1
Totaal			936	333	90

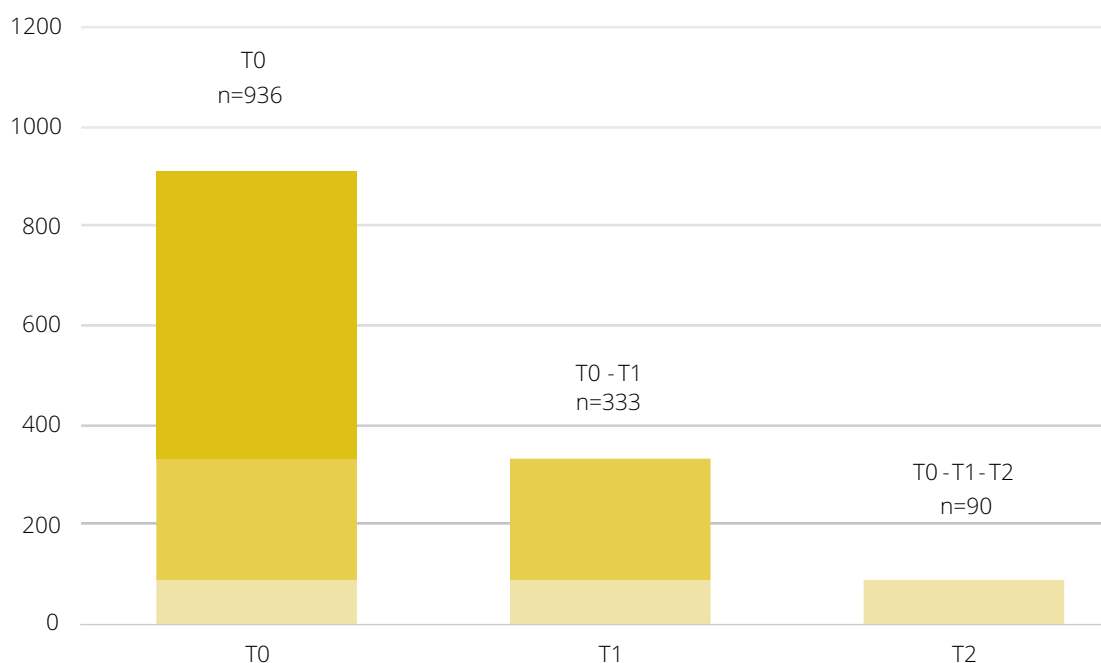

3

3. Samenvatting en belangrijkste conclusies

Tot 31 december 2019 hebben er sinds de start van het programma Van Schulden naar Kansen in 2017 3862 deelnemers meegedaan aan projecten die gesteund worden door Aegon in doelgebieden in Den Haag, Leeuwarden en Groningen. Van deze deelnemers hebben op eind 2019 936 respondenten een T0 ingevuld, 333 respondenten een T0 en T1 en 90 respondenten een T0, T1 en T2. In het volgende hoofdstuk beschrijven we de ontwikkeling van deze drie groepen respondenten. We benadrukken dat het hier om groepen gaat die elkaar deels overlappen: de T0-groep bevat alle respondenten die bij de start van het project een vragenlijst hebben ingevuld, de T0-T1-groep bevat de respondenten die daarnaast ook een T1 hebben ingevuld. Een deel van deze laatste groep heeft ook een T2 ingevuld en vormt de T0-T1-T2 groep. In deze groep zitten dus alleen de respondenten die alle drie de metingen hebben ingevuld (zie ook figuur 2).

Figuur 2. Overzicht responsgroepen

Achtergrondkenmerken

Tabel 1 geeft de achtergrondkenmerken van de respondenten weer. In deze paragraaf beschrijven we de achtergrondkenmerken van de T0-groep: alle deelnemers die voor aanvang van het project een enquête ingevuld hebben. De gemiddelde leeftijd van de respondenten op de eerste meting is 39 jaar. De grootste groep (41%) valt binnen de leeftijdscategorie van 28 jaar tot 44 jaar, ruim een kwart (28%) is jonger dan 28 jaar. Ouderen boven de 65 jaar vormen een kleine minderheid (3%). Het merendeel is vrouw (62%). Respondenten konden aankruisen tot welke groep ze zichzelf rekenen. Zes op de 10 (61%) voelt zich Nederlands, en 1 op de 3 (32%) rekt zichzelf tot een andere groep. De respondenten zijn verder redelijk evenwichtig verspreid over de verschillende opleidingsniveaus. Bijna de helft heeft een laag (24%) tot zeer laag opleidingsniveau (20%), de resterende groep is middelbaar (39%) of hoogopgeleid (18%). Ook de samenstelling van het huishouden is divers: ongeveer één op de drie respondenten (39%) geeft aan alleen te wonen, zonder partner of kinderen. Eén op de 8 (13%) woont met een partner en kind(eren), en 7% woont met alleen een partner. Een vijfde (21%) woont samen met alleen kinderen (eenoudergezin) of heeft co-ouderschap.

Drie op de tien (30%) van de respondenten heeft op T0 een betaalde baan, en 7% heeft een eigen bedrijf. Daarnaast volgt 22% een opleiding. Ruim een kwart (27%) van de respondenten heeft geen betaald werk en doet ook geen opleiding. Veel van de respondenten zijn afhankelijk van een uitkering. De meest genoemde bron

van inkomsten is een bijstandsuitkering (37%). Daarnaast ontvangt 8% een WW-uitkering, en 11% een WIA, WAO of Wajong-uitkering. Drie op de tien ontvangen salaris. Van de respondenten die samen met een partner wonen, geeft 57% aan dat hun partner salaris krijgt en 7% van de partners verdient geld met een eigen bedrijf. Twee derde (65%) van de respondenten heeft een huishoudinkomen van minder dan netto €1500 per maand, en ongeveer een derde (30%) zelfs minder dan €1000 (zie tabel 14). Elf procent van de respondenten staat onder bewind (zie tabel 32). Bij 14% van de respondenten krijgt een deurwaarder een deel van loon of uitkering (zie tabel 11).

De achtergrondkenmerken van de responsgroep komen grotendeels overeen met de samenstelling van de responsgroepen uit voorgaande jaren. Wel zijn er in deze responsgroep iets minder hoger opgeleiden (21% om 18%) en minder alleenstaanden (45% om 39%). Tegelijkertijd volgen er meer mensen een studie (17% om 22%) en heeft men in 2019 vaker inkomen uit salaris (23% om 28%).

Verskil tussen responsgroepen

De T0-T1 responsgroep wijkt op enkele punten af van de groep op T0. Zo is de T0-T1 groep gemiddeld ouder, minder vaak zeer laag opgeleid en juist vaker hoog opgeleid. Daarnaast hebben ze iets minder vaak een baan en salaris, en juist vaker bijstand of WW. Ook heeft de groep met (minstens) twee metingen minder vaak schulden (64% om 54%). Het is voor het vervolg van deze rapportage belangrijk om te realiseren dat de groep met drie metingen een kleine groep is (n=90), met achtergrondkenmerken en startwaardes op de T0 die afwijken van de totale groep met (alleen) een T0 meting. In het eindrapport in 2021 zal dit mogelijke selectie-effect onder de deelnemers die meerdere keren hebben meegedaan (en het mogelijke gevolg daarvan op de ontwikkeling), nader worden bekeken.

Motivatie

Een deel van de respondenten heeft hun motivatie voor deelname aan het project toegelicht. Zij geven verschillende redenen waarom ze meedoen aan een project. De meeste antwoorden kunnen als volgt worden gecategoriseerd:

- > Leren omgaan met geld en administratie/grip op financiën krijgen
- > Hulp bij het vinden van een betaalde baan/opleiding
- > Op uitnodiging/ ingeroeld via iemand anders of een andere training of cursus
- > Meer willen leren/ kennis opdoen/uit interesse/zelfontwikkeling
- > Uit de schulden willen komen
- > Hulp nodig bij opzetten/onderhouden van eigen bedrijf/heroriëntatie op de markt
- > Hulp bij het weer zelf doen na bewindstelling/schuldsanering/budgetbeheer
- > Meer zelfvertrouwen willen krijgen
- > Tips en trucs solliciteren (vaardigheden)
- > Preventie van problemen/schulden
- > Er alleen niet uitkomen/nieuwe start willen maken
- > Op zoek naar talenten, interesses, behoeftes, doel in leven
- > Nederlandse taal en cultuur willen leren
- > Meer willen leren over regels en het systeem (kennis)

Schulden

Tabellen 2 tot en met 12 geven inzicht in de ontwikkeling van de schulden van de respondenten. De T0-T1-T2 groep is te klein om uitspraken te kunnen doen. Het merendeel van de respondenten (64%) zegt op de T0 schulden te hebben (zie tabel 1). Binnen de T0-T1 groep zien we geen significante ontwikkeling in het percentage met schulden tussen verschillende meetmomenten. Het gemiddelde percentage met een schuld op T0 en T1 wijkt dus niet heel erg van elkaar af (54% om 51%). Wanneer we inzoomen, blijkt er echter wel degelijk verloop te zijn. Zo zegt 21% van de T0-T1 groep mét schulden op de T0, op T1 geen schulden meer te hebben (zie tabel 2a). Tegelijkertijd heeft 20% van de groep die schuldenvrij is op T0, wél schulden op T1.

De gemiddelde schuld onder de groep met schulden is (bij benadering) €13.629⁴. De categorie met de meeste respondenten (op alle meetmomenten) is die van €1000 tot €3000: ongeveer 1 op de 8 respondenten met een schuld heeft een schuld van die hoogte. Zes op de tien heeft een schuld van minder dan €10.000, en 3 op de 10 heeft een schuld van minstens €10.000. De rest wil het niet zeggen of weet het niet. Een vrij grote groep (11%) heeft een relatief hoge schuld van tussen de €20.000 en €50.000. We zien over tijd geen ontwikkeling in de gemiddelde hoogte van deze schuld⁵. Wel zien we dat tussen de meetmomenten de verdeling van de hoogte van de schulden verschuift (zie ook figuur 3). Zo zijn er op T1 minder mensen met een schuld van meer dan €50.000, en juist meer mensen met een relatief kleine schuld van onder de €500.

Figuur 3. Verdeling van hoogte schuld in categorieën op T0 en T1 (groep T0-T1)

De respondenten hebben hun schulden vooral bij de Belastingdienst, hun zorgverzekeraar, en bij het CJIB. Ook een restpost met andere schuldposten dan die specifiek zijn voorgelegd, is relatief groot (niet gerapporteerd). Aanvankelijk hebben de respondenten schulden op gemiddeld 4 tot 3 schuldposten, in de loop van de tijd zien we dat dit daalt naar 3 tot 2 posten.

In de tabellen 3 tot en met 9 is de ontwikkeling van schulden uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Hiermee kunnen we de kijken hoe bepaalde subgroepen (zoals hoger en lager opgeleiden) zich ontwikkelen over tijd, zowel op korte termijn (T0-T1) als op de langere termijn (T0-T2)⁶. We constateerden al dat er gemiddeld genomen weinig verandert in het aandeel dat schulden zegt te hebben. Wanneer we vervolgens naar de specifieke subgroepen kijken, zien we geen afwijkende ontwikkeling voor bepaalde groepen op de korte termijn. Over de hele linie is er dus tussen T0 en T1 geen daling of toename van het aantal mensen met schulden. Alleen bij de respondenten die zich Nederlands voelen, zien we een daling van 57% op T0 naar 50% op T1. Dit ontbreken van ontwikkeling betekent niet dat er op individueel niveau helemaal geen ontwikkeling is, maar wel dat deze mogelijke individuele ontwikkeling weg valt op groepsniveau (wanneer er bijvoorbeeld net zo veel mensen in als uit de schulden komen, zoals we boven beschreven). Wel kunnen we constateren dat in ieder geval voor geen enkele subgroep het aandeel met schulden is toegenomen op de korte termijn. Op de langere termijn binnen de groep met drie metingen, zien we geen enkele ontwikkeling binnen de subgroepen. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze groep in totaliteit nog erg klein is (n=90), en dat dit aantal natuurlijk nog kleiner wordt wanneer we opsplitsen in subgroepen. Vaak zijn de groepen hierdoor te klein om uitspraken over significantie te doen (dit geldt ook voor de rest van het rapport).

⁴ De gemiddelde hoogte van de schuld is berekend door een intervalvariabele aan te maken, waarbij van alle antwoordcategorieën de gemiddelde schuld is genomen (de antwoordcategorie €1000 tot €3000 euro schuld krijgt op de intervalvariabele bijvoorbeeld de waarde €2000).

⁵ De gemiddelden waarop getoetst is, wijken soms af van de gemiddelden die zijn gerapporteerd. De gerapporteerde gemiddelden zijn van de respondenten die op de verschillende meetmomenten deelgenomen hebben, maar niet noodzakelijk ook iedere keer die specifieke vraag hebben ingevuld. De toets is echter alleen uitgevoerd onder de zogenaamde *full cases*: zij die op alle meetmomenten een geldige score hebben op de specifieke variabele. Dit geldt voor het hele rapport/alle tabellen. Dit verklaart waarom een ontwikkeling die op het oog significant is, soms toch niet is volgens de toets.

⁶ Hierbij moet opnieuw worden opgemerkt dat de laatste groep een relatief kleine groep is, met achtergrondkenmerken en startwaardes op de T0 die mogelijk afwijken van de totale groep met een T0 meting.

Inkomsten

Het gemiddelde netto huishoudinkomen ligt rond de €1300 per maand. We zien geen daling of stijging in dit inkomen op korte of lange termijn. Het grootste deel (zo'n 1 op de 3) krijgt tussen de €1000 en €1500 euro netto per maand binnen. Een nagenoeg even grote groep ontvangt minder dan €1000 netto.

In tabel 13 zijn de verschuivingen in de hoogte van het inkomen uitgesplitst naar achtergrond-kenmerken. Ook hier zien we geen heel afwijkende ontwikkelingen in het maandelijkse huishoudinkomen voor specifieke subgroepen. Wel is op de korte termijn (vlak na afronding van het project) het inkomen van de groep zonder dagbesteding op de T0 gestegen (van €1257 naar €1402).

Ook het inkomen van de groep zonder een betaalde dagbesteding op T0, is gestegen na afloop van het project (van €1185 naar €1292). De ontwikkeling op langere termijn is voor deze groep nog wat groter (van €1098 naar €1441). Het kan zijn dat deze specifieke groepen inmiddels een baan hebben gevonden, waardoor hun inkomen is toegenomen. In de eindrapportage in 2021 zullen we inzoomen op dit soort mogelijke verklaringen.

Er is niet alleen gekeken naar de hoogte van het maandelijkse netto huishoudinkomen, maar ook naar of de respondent zelf wel of niet inkomsten uit werk of uit een eigen bedrijf heeft (betaalde dagbesteding). Twee derde (65%) heeft op T0 geen inkomsten uit dagbesteding (zie tabel 24). Een derde (35%) heeft dit dus wel. Hierin zien we in het algemeen geen in het oog springende ontwikkeling over tijd. Wel is er binnen de groep met drie metingen een toename van het aandeel mensen met inkomen uit werk of uit een eigen bedrijf op lange termijn: zes maanden na afloop van het project is het percentage met een betaalde dagbesteding gestegen van 34% op T0 naar 49% op T2. Hierbij moet wel wederom worden opgemerkt dat deze groep vrij klein is, en een verandering van een paar mensen (in dit geval 12) procentueel gezien op groepsniveau een relatief groot verschil kan maken.

Wanneer we inzoomen op de ontwikkeling binnen specifieke subgroepen, zien we ook enkele lange termijn ontwikkelingen voor specifieke subgroepen. Zo heeft de groep met schulden op de T0, op de T2 vaker een betaalde dagbesteding dan op de T0 (33% om 53%). Ook is het aandeel met een inkomen uit een eigen bedrijf of werk gestegen onder de meerpersoonshuishoudens, zij die zich Nederlands voelen, hoog opgeleiden, tussen de 28 en 45 jaar, en zij zonder bewindvoerder. We zien al met al dus geen ontwikkeling in de hoogte van het huishoudinkomen, en voor sommige groepen op de lange termijn een stijging in het aandeel dat inkomsten uit werk of een eigen bedrijf heeft. Tabellen 16 tot en met 23 laten verder zien dat het aantal respondenten met een dagbesteding, los van of deze betaald is of niet, gelijk blijft onder alle groepen.

Financiële zelfredzaamheid

Bijna de helft (48%) van de respondenten op de T0 geeft aan dat iemand ze helpt met de post en het regelen van geldzaken (zie tabel 15). Dit aandeel neemt na deelname aan het project af: steeds minder mensen ontvangen hulp⁷. Deze hulp gebeurt zowel informeel (bijvoorbeeld hulp van vrienden, familie of een collega) als formeel (bijvoorbeeld hulp van een vrijwilliger of iemand van algemeen maatschappelijk werk. Tegelijkertijd betaalt het merendeel (79%) van de respondenten die niet onder bewindvoering staan (11% heeft een bewindvoerder) zijn of haar vaste lasten zelf. Drie kwart (74%) van deze groep die zijn vaste lasten zelf betaalt, geeft aan dat ze dit de afgelopen twee maanden meestal of altijd zelf hebben gedaan. Onder de T0-T1-T2 responsgroep loopt dit op tot 89%. Met andere woorden: bijna iedereen betaalt zijn vaste lasten zelf. Zes op de tien (61%) van de groep die zelf zijn vaste lasten betaalt, doet dit via de automatische incasso.

Element 1: Orde en overzicht in de eigen administratie

Veel respondenten doen een project dat (ook) gericht is op het bevorderen van 'orde en overzicht in de eigen administratie'. Om er achter te komen in hoeverre respondenten hier naar eigen zeggen grip op hebben, beoordeelden de respondenten bij elke meting veertien stellingen, zoals "Ik weet welke brieven en andere papieren ik moet bewaren en welke ik kan weg gooien" en "Ik bewaar alle belangrijke informatie in mappen". Respondenten die eerder aangaven een bewindvoerder te hebben (11%), konden een aantal stellingen

⁷ Het kan zijn dat een deel van de respondenten het project dat ze volgen ook als een vorm van hulp zien

overslaan omdat deze stellingen op hen niet van toepassing waren. We hebben vervolgens een gemiddelde score (schaalscore) berekend over maximaal 14 stellingen. De respondenten konden als uiteindelijke score minimum 1 en maximum 5 hebben. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent volgens zichzelf orde en overzicht heeft in de eigen administratie⁸. In figuur 2 staan de gemiddelde schaalscores voor de drie verschillende responsgroepen. Bij aanvang van het project is de gemiddelde somscore onder de T0-groep 3,6. Dit betekent dat respondenten gemiddeld genomen op de stellingen tussen de scores 'beetje eens, beetje oneens' en 'eens' in zitten, maar iets meer neigen naar 'eens' (of 'oneens' op een negatief geformuleerde stelling). Deze schaalscore stijgt tussen de meetmomenten bij alle twee de responsgroepen met (minstens) twee metingen. Bij de groep T0-T1 stijgt het gemiddelde van 3,7 naar 4,0. Deze stijging zet bij de T0-T1-T2 groep door, naar een gemiddelde van 4,7 op de T2. Met andere woorden: men is na afloop van de projecten meer overtuigd geraakt van hun eigen vermogen om orde en overzicht te krijgen in de eigen administratie.

In tabel 34 zijn de resultaten uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Deze tabel laat zien dat bijna alle groepen na afloop van de projecten een groter geloof hebben in hun eigen administratieve vaardigheden. Dit geldt zowel voor de korte termijn als op de langere termijn (voor zover de aantallen het mogelijk maakt om te toetsen voor significantie).

Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken

Om de mate van kennis en het begrip van financiële zaken te meten, hebben respondenten bij elke meting zes meerkeuzevragen over diverse geldzaken (zoals rentepercentages en het beoordelen van aanbiedingen) beantwoord. Vervolgens hebben we het aantal juiste antwoorden op de kennisvragen bij elkaar opgeteld (resultierend in een somscore). De respondenten konden minimaal een 0 (geen enkele vraag goed) en maximaal een 6 (alle vragen goed) hebben als somscore. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de basale kennis en het begrip van financiële zaken zoals gemeten in de vragenlijst. In de figuren 3a tot en met 3c staan de gemiddelde somscores van de drie verschillende responsgroepen. Bij aanvang van het project is de gemiddelde somscore van de respondenten op T0 3,2. Dat wil zeggen dat deze respondenten gemiddeld genomen drie vragen goed hebben. Na afloop van de projecten is deze kennis op de langere termijn (maar niet vlak na afloop van het project) toegenomen, van 3,7 naar 4,5. Op de T2 is vooral de groep die alle vragen goed heeft, groter geworden.

In tabel 35 zijn de resultaten uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. We zien – in tegenstelling tot het gemiddelde niveau – bij enkele groepen wel een toename in kennis op de T1. Huishoudens zonder kinderen, zeer laag opgeleiden en zij die zich niet Nederlands voelen, hebben meer vragen goed vlak na afloop van het project dan voor hun deelname. Voor de laatste twee groepen geldt dat zij een vrij lage initiële score hadden op de T0. Hun kennis is dus toegenomen, maar dit betekent niet dat zij nu meer vragen goed hebben dan andere groepen. Op de langere termijn zien we bij meer groepen een significante vooruitgang, zowel ten opzichte van T0 als van T1. De kennis en het begrip van financiële zaken is binnen de groep zonder schulden, met een (niet-betaalde) dagbesteding, zij die zich Nederlands voelen, de respondenten zonder bewindvoerder, en huishoudens zonder kinderen gemiddeld groter geworden na afloop van de projecten. Alleen bij de respondenten met een betaalde dagbesteding op T0 zien we een afname van kennis. Ook hier geldt echter dat de responsgroep vrij klein is (n=25) en dat verschillen relatief snel kunnen ontstaan door ontwikkeling van enkele personen.

Element 3: Inkomen genereren

De respondenten hebben acht vragen beantwoord over hoe goed ze zichzelf vinden in activiteiten die nodig zijn om een baan te vinden, om zo inkomsten te genereren. We hebben deze vragen opgesplitst in twee categorieën (dimensies) met bijbehorende schalen. De eerste schaal richt zich op concrete sollicitatie-handelingen (bijvoorbeeld CV opstellen en een sollicitatiebrief schrijven). De tweede schaal bevat vragen die gaan over de benodigde *soft skills* om te kunnen solliciteren (bijvoorbeeld in contact komen met een werkgever of een gesprek voeren met een werkgever). De respondenten konden op de samengestelde schalen een gemiddelde score van

⁸ Zie bijlage 'technische verantwoording' voor alle 14 stellingen en de technische verantwoording.

minimaal 1 en maximum 5 halen. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent zichzelf vindt in de voorgelegde activiteiten die nodig zijn om werk te vinden. In figuur 4 staan de gemiddelde schaalscores voor de verschillende responsgroepen. Bij aanvang van het project is de gemiddelde schaalscore op de eerste dimensie 3,4. Respondenten beoordelen bij de start van het project hun eigen vaardigheid gemiddeld als 'niet goed, niet slecht' tot 'best wel goed' op de concrete sollicitatie handelingen. Direct na afloop van het project zien we een stijging van de gemiddelde schaalscore, van 3,3 naar 3,7 bij de T0-T1 groep. Ook bij de T0-T1-T2 groep zien we een stijging (van 3,3 naar 3,9), maar deze groep is te klein om uitspraken over significantie te doen.

In tabel 36 zijn de resultaten uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Bijna alle verschillende subgroepen maken een ontwikkeling door en die is in alle gevallen positief. Met andere woorden: zij schatten hun sollicitatie vaardigheden beter in na afloop van het project. Er is geen groep die minder overtuigd is geraakt van hun bekwaamheid. Wel zien we voor enkele groepen geen ontwikkeling. Op de langere termijn blijft deze positieve ontwikkeling in veel gevallen overeind. In de gevallen dat er geen significante ontwikkeling is, is dat vooral te wijten aan de te kleine responsgroep (waardoor er niet getoetst kan worden).

De gemiddelde schaalscore op de tweede dimensie die de mate van 'soft skills' van solliciteren meet, is bij aanvang van het project 3,4. Respondenten beoordelen zichzelf gemiddeld als 'niet goed, niet slecht' tot 'best wel goed' op deze vaardigheden. Net als bij de concrete sollicitatie handelingen, zien we ook hier een toename in het geloof in de eigen 'softe' vaardigheden, zoals het voeren van een gesprek of het in contact komen met een werkgever. Vlak na deelname aan het project is deze eigen beoordeling toegenomen. De zelfbeoordeling van de eigen soft skills van de T0-T1 groep stijgt van 3,3 op de T0 naar 3,7 op de T1. Bij de T0-T1-T2 groep zien we ook een positieve ontwikkeling, maar deze groep is te klein om te toetsen. In tabel 37 zijn de resultaten uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Ook hier zien we wederom dat de positieve ontwikkeling zich over de hele linie afspeelt: bijna alle subgroepen (met een n van voldoende grootte) beoordelen hun soft sollicitatievaardigheden beter na afloop van het project.

In tabel 38 is weergegeven wat de respondenten de afgelopen tijd hebben gedaan om een betere toekomst te hebben. Het merendeel heeft ten minste één activiteit uitgevoerd in een poging hun situatie en toekomst te verbeteren. Een kleine 9% zegt geen enkele actie te hebben ondernomen om hun positie te verbeteren. De meesten (48%) hebben gezocht naar (beter) betaald werk. Ook het zoeken naar een opleiding is een relatief vaak ondernomen actie (38%). Een kwart zoekt naar werk als vrijwilliger. In de loop van de tijd gaan wel steeds minder respondenten op zoek naar vrijwilligerswerk, maar hierbij is het belangrijk om op te merken dat de respondentengroep te klein is om uitspraken te doen over de significantie van die daling op lange termijn. Bovendien kan het natuurlijk ook zijn dat men in de tussentijd al vrijwilligerswerk heeft gevonden, waardoor de zoektocht inmiddels overbodig is. De zoektocht naar (beter betaald) werk wordt juist vaker ondernomen.

Element 4: Uitgaven beheersen (economisch keuzegedrag)

Om na te gaan of respondenten vinden dat zij hun uitgaven goed beheersen, hebben ze vijf stellingen voorgelegd gekregen die onder meer achterhalen hoe goed men kijkt naar de prijs als ze iets kopen en of ze geld sparen voor dure aankopen. We hebben deze vragen opgesplitst in één samengestelde schaal en één losse stelling (of men spaargeld genoeg heeft voor de aanschaf van een wasmachine). De respondenten konden op de schaal een score van minimum 1 en maximum 5 hebben. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent zichzelf in staat vindt om zijn of haar uitgaven te beheersen. Bij aanvang van het project is de gemiddelde somscore van de respondenten 3,9. Dat wil zeggen dat respondenten gemiddeld genomen het 'eens' zijn met de verschillende stellingen over hun uitgaven (of 'oneens' op een negatief geformuleerde stelling). Over tijd blijkt de gemiddelde score nog wat toe te nemen. Na het volgen van de projecten is het geloof dat men bewust met hun uitgaven en aankopen omgaat nog iets gegroeid (zie figuren 6a t/m 6c). Gezien de achtergrond van deze groep en de reden voor deelname aan de projecten, is dit een vrij hoge score. Omdat het hier om zelf gerapporteerd gedrag gaat, kan dit duiden op sociaal wenselijke antwoorden (wanneer men niet durft te erkennen dat men niet goed met geld om kan gaan) of op zelf overschatting. Dit laatste zou aan de basis kunnen liggen van het feit dat men schulden heeft.

In tabel 39 zijn de resultaten uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Ook hier zien we onder heel veel subgroepen een ontwikkeling, en die is in alle gevallen positief. Er is geen groep die na afloop van het project zijn eigen uitgaven als minder goed beoordeelt.

Daarnaast is respondenten gevraagd of ze genoeg spaargeld hebben om de wasmachine te vervangen als deze kapot gaat (zie tabel 40). De overtuiging dat men genoeg geld achter de hand heeft daarvoor, is toegenomen over tijd, zowel op de korte als op de lange termijn, ook onder de groep met schulden (zie tabel 41). Zoals eerder gezien is het gemiddelde huishoudinkomen niet gestegen, maar denkt men dus wel vaker dat men genoeg spaargeld heeft voor een nieuwe wasmachine. Dit zou erop kunnen wijzen dat men inderdaad bewuster met geld omgaat en vaker geld opzij zet dan voor aanvang van het project (zoals de stijging op de stellingen op element 4 al suggereerde).

Al eerder constateerden we dat de respondenten de mate van grip op hun uitgaven over het algemeen vrij hoog inschatten. In tabel 42 zien we dat ook het merendeel (54%) van de mensen met een schuld op T0 van mening is dat zij goed met geld kunnen omgaan. Dit aandeel neemt nog aanzienlijk toe op de korte en lange termijn, tot bijna 85% op de T2 onder de groep met schulden. Ook van de respondenten met een schuld van minstens 10.000 euro denkt nog altijd bijna de helft (45%) dat zij financieel vaardig zijn, en ook hier zien we een grotere overtuiging over tijd.

Leereffecten

In het voorgaande deel hebben we de ontwikkeling in financiële zelfredzaamheid gemeten door de scores op herhaalde stellingen en vragen te vergelijken over tijd. Daarnaast is de respondenten na afloop van het project ook zelf direct gevraagd naar wat voor volgens hen de opbrengsten en de leereffecten zijn.

In de figuren 7 tot en met 10 staan de zelf gerapporteerde leereffecten per element per responsgroep. Bij element 1 (figuur 7a) zien we dat de meesten van mening zijn dat ze vooruitgang hebben geboekt op gebied van orde en overzicht houden in de eigen administratie. De groep die het (helemaal) eens is met de stellingen, is groter dan de groep die het er niet mee eens is dat ze ergens beter in zijn geworden ten opzichte van voor de aanvang van het project. Op de langere termijn (T2) lijkt deze overtuiging iets te zijn afgenomen (figuur 7b). Nog steeds denken de meesten dat zij na het project beter zijn geworden in bijvoorbeeld overzicht houden en brieven beoordelen, maar de groep die het (helemaal) oneens is met de stellingen is wel groter geworden. Het zou kunnen dat de deelnemers hun positieve ontwikkeling over tijd meer toeschrijven aan zichzelf (of iets anders), dan aan het project.

Ook bij element 2 (basale kennis en begrip van financiële zaken) zien we dat de meeste respondenten menen dat ze meer kennis hebben over bijvoorbeeld verzekeringen en toeslagen dan voor aanvang van het project. Een klein deel is het hier niet mee eens. Het minst overtuigd is men van hun toegenomen rekenvaardigheden: 37% denkt dat zij beter kunnen rekenen dan voor deelname aan het project, 32% is hier niet van overtuigd. Net als bij element 1 zien we dat ook hier de overtuiging dat men meer kennis heeft dan voorheen, op de langere termijn is afgenomen. Het merendeel denkt nog altijd positief over de opgedane kennis (met uitzondering van rekenvaardigheden) maar dit aandeel is wel kleiner geworden ten opzichte van de respondenten die dit niet zo ervaren.

Voor element 3 (inkomen genereren) is er gevraagd naar verschillende werk gerelateerde activiteiten die de respondenten hebben ondernomen als gevolg van hun deelname aan het project. Een minderheid heeft de voorgelegde activiteiten uitgevoerd. Zo zegt 19% een opleiding te hebben gedaan door het project en is 16% aan de slag gegaan als vrijwilliger met dank aan hun deelname. Tegelijkertijd zegt ruim een kwart (28%) door het project vaker een sollicitatiegesprek te hebben. Ook zegt 22% werk te hebben gevonden door het project. Dit is misschien op zichzelf niet een heel hoog percentage, maar het vinden van werk is wel een belangrijke en betekenisvolle ontwikkeling. In tegenstelling tot wat we bij de leereffecten op de andere twee element zagen, zien we hier op de T2 op sommige activiteiten wel een vergrote ingeschatte opbrengst van het project ten

opzichte van T1. Vier op de tien (39%) zeggen nu vaker sollicitatiegesprekken te hebben door het project, en 38% geeft aan werk te hebben gevonden als gevolg van hun deelname aan het project.

Tot slot hebben respondenten een aantal stellingen voorgelegd gekregen over wat zij zeggen geleerd te hebben van het project over het beheersen van hun uitgaven (element 4). Ook hier zien we gemiddeld genomen enkel positieve leereffecten. Respondenten menen dat ze beter met geld kunnen omgaan dan voor het project, en het project heeft ze ook meer zelfvertrouwen gegeven. Ruim de helft is het ermee eens dat ze beter al hun rekeningen kunnen betalen (55%) of beter kunnen sparen (59%). Deze overtuiging is wel wat afgenomen op de T2. Ook denkt men minder vaak dat men na het project beter kan rond komen met hun geld (maar ook hier geldt dat de meesten dit leereffect wel onderkennen).

Vergelijking met projectenimpactonderzoek

Voor het projectenimpactonderzoek vult de projectleider van elk project jaarlijks een vragenlijst in over de inhoud en de bereikte resultaten van het project. De vragen komen deels overeen met de vragen die de deelnemers aan het project hebben ingevuld. Deze antwoorden kunnen naast elkaar worden gelegd om te zien of de inschattingen van de projectleiders en de deelnemers enigszins overeenkomen, bijvoorbeeld in hoeverre er is geleerd hoe deelnemers geldzaken en post moeten bijhouden. De antwoorden van beide groepen op vergelijkbare vragen zijn naast elkaar gezet in figuur 11 tot en met 14.

De vragen lenen zich niet altijd voor een directe één op één vergelijking, maar geven wel een beeld. Zo laat figuur 11a zien dat de meeste projectleiders (80%) menen dat meeste deelnemers hebben geleerd hoe zij een overzicht kunnen maken van hun inkomsten en uitgaven, en dat de deelnemers inderdaad na afloop van het project meer overtuigd zijn geraakt van hun vaardigheid daarin. Ook zien we geen toename van kennis op gebied van aanbiedingen en verzekeringen, wat overeenkomt met het gegeven dat de minderheid van de projectleiders meent dat deze vaardigheid is geleerd (figuur 12a en 12b). Op sommige andere vragen wijken de inzichten en verwachtingen wat meer van elkaar af.

Slotconclusie

De ambitie van Aegon is om in 2021 het aantal huishoudens met schulden in doelgebieden in Den Haag, Leeuwarden en Groningen met 6000 te reduceren. Tot en met 31 december 2019 hebben er sinds de start van het programma Van Schulden naar Kansen in 2017 3862 deelnemers meegedaan aan projecten gesteund door Aegon. Op 31 december 2019 hebben van deze deelnemers 936 respondenten een T0 ingevuld, 333 respondenten (minstens) een T0 en een T1 en 90 respondenten een T0, T1 en T2. Deze laatste groep is nog vrij klein, en dit aantal wordt nog kleiner na het opsplitsen in subgroepen. In veel gevallen kunnen we dan ook (nog) geen uitspraken doen over significantie in ontwikkelingen op de langere termijn.

Bij aanvang van de projecten heeft twee derde (64%) een schuld. Dit gemiddelde percentage neemt niet significant toe of af op de korte of lange termijn, en ook niet onder specifieke subgroepen. De respondenten hebben hun schuld vooral bij de Belastingdienst, de zorgverzekeraar en bij het CJIB. Aanvankelijk betreft het schulden op 3 tot 4 schuldposten, in de loop van de tijd zien we dat dit daalt naar 2 tot 3 posten. De gemiddelde schuld van de groep met schulden ligt op €13.629. Dit gemiddelde bedrag stijgt of daalt niet significant over tijd, maar de verdeling van de hoogte van de schulden verschuift wel. Zo zijn er op T1 minder mensen met een schuld van meer dan €50.000, en juist meer mensen met een relatief kleine schuld van onder de €500. In de hoogte van het netto maandelijks inkomen zien we geen stijging of daling. Dit gemiddelde netto huishoudinkomen schommelt rond de €1300 per maand. Wel is op de korte termijn het inkomen van de groep zonder (betaalde) dagbesteding op de T0 gestegen na afloop van het project. Ook zien we bij sommige groepen op de lange termijn een stijging in het aandeel dat inkomsten uit werk of een eigen bedrijf heeft.

Op alle vier de elementen van financiële zelfredzaamheid zien we tussen de verschillende meetmomenten een vooruitgang. Na afloop van de projecten zijn de respondenten gemiddeld meer overtuigd geraakt van hun eigen vermogen om orde en overzicht te krijgen in de eigen administratie (element 1). Bijna alle subgroepen hebben

na afloop van de projecten een groter geloof in hun eigen administratieve vaardigheden. Dit geldt zowel voor de korte termijn als op de langere termijn. Na afloop van de projecten is ook de gemiddelde basale kennis en het begrip van financiële zaken (element 2) toegenomen. Dit geldt voor de langere termijn, maar niet vlak na afloop van het project. Op de T2 is vooral de groep die alle vragen goed heeft, groter geworden. Bij sommige specifieke subgroepen is de kennis wel groter geworden direct na afloop van de projecten. Ook op element 3 (inkomen genereren) zien we vooruitgang. Veel verschillende subgroepen schatten hun 'harde' sollicitatie vaardigheden beter in direct na afloop van het project. Er is geen groep die minder overtuigd is geraakt van hun bekwaamheid in bijvoorbeeld CV opstellen of brieven schrijven. Eenzelfde positieve ontwikkeling zien we ook bij de zogenaamde soft skills: bijna alle subgroepen beoordelen hun softes sollicitatievaardigheden beter na afloop van het project. De respondenten scoren bij aanvang van het project al vrij hoog op element 4 (uitgaven beheersen), maar deze gemiddelde score neemt over tijd nog wat toe. Na het volgen van de projecten is het geloof dat men bewust met hun uitgaven en aankopen omgaat nog iets gegroeid. Het merendeel (54%) van de mensen met een schuld op T0 is daarnaast van mening dat zij goed met geld kunnen omgaan. Ook van de respondenten met een schuld van minstens 10.000 euro denkt nog altijd bijna de helft (45%) dat zij financieel vaardig zijn. Dit aandeel neemt nog aanzienlijk toe op de korte en lange termijn, tot bijna 85% op de T2. En ondanks dat het gemiddelde huishoudinkomen niet is gestegen, denkt men na afloop van het project wel vaker dat men genoeg spaargeld heeft voor een nieuwe wasmachine. Dit zou erop kunnen wijzen dat men inderdaad bewuster met geld omgaat en vaker geld opzij zet dan voor aanvang van het project (zoals de stijging bij de stellingen van element 4 suggereert).

De respondenten is na afloop van het project ook zelf direct gevraagd naar wat voor volgens hen de opbrengsten en de leereffecten zijn. De meesten zijn van mening dat ze vooruitgang hebben geboekt op diverse onderdelen binnen de elementen 1, 2 en 4. Dit komt overeen met de stijging over tijd die we eerder al zagen bij de scores van de herhaalde metingen van de verschillende stellingen. Wel neemt deze overtuiging op de langere termijn iets af. Nog steeds denken de meesten dat zij na het project beter zijn geworden in bijvoorbeeld overzicht houden en brieven beoordelen, maar de groep die het (helemaal) oneens is met de stellingen is wel groter geworden. Op element 3 (inkomen genereren) is dit juist omgekeerd. Waar in eerste instantie een kleine groep respondenten werk gerelateerde acties heeft ondernomen die voortvloeiden uit deelname aan het project, is dit percentage op de T2 gestegen. Meer mensen zeggen op de T2 bijvoorbeeld een opleiding gevonden te hebben, of vaker sollicitatiegesprekken te hebben door het project. Wel is deze groep ook op de T2 nog altijd een minderheid: de meesten hebben deze activiteiten niet ondernomen (of in ieder geval naar eigen zegge niet als gevolg van het project).

Samenvattend kunnen we in het algemeen concluderen dat de (gepercipieerde) financiële zelfredzaamheid na deelname is toegenomen. Meer diepgaande analyses worden in de komende periode uitgevoerd zodat verdergaande en meer specifieke conclusies getrokken kunnen worden. Tezamen met de jaarlijkse resultaten van het impactonderzoek hopen we steeds meer te weten te komen over de opbrengsten van de (mede) door Stichting VSNK gefinancierde projecten en wat projecten ervan kunnen leren voor een zo optimaal resultaat voor de mensen in de doelgebieden die in armoede leven.

4

4. Tabellen en Figuren

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van tabellen en figuren. Om te beoordelen of een gevonden verandering tussen twee metingen op toeval berust, wordt getoetst op significantie. Dit is een statistische term die aangeeft of het onaannemelijk is dat een gevonden verschil op toeval berust. In de tabellen en figuren wordt dit aangegeven door middel van één tot drie sterretjes (* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$). Hoe meer sterretjes, hoe kleiner de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten. In sommige tabellen die over de T0-T1-T2 gaan geven sterretjes voor de ' ' aan dat T2 significant verschilt van T0. Sterretjes na de ' ' geven aan dat T2 significant verschilt van T1. Optellingen in beschrijvingen, figuren en tabellen komen niet altijd uit op 100%. Dit heeft met afrondingen te maken.

De responsgroepen moeten een n van minstens 50 hebben om significanties uit te kunnen draaien. De subgroepen minstens een n van 20.

Belangrijk om te realiseren is dat het hier om drie verschillende responsgroepen gaat die elkaar deels overlappen: de T0-groep bevat alle respondenten die bij de start van het project een vragenlijst hebben ingevuld, de T0-T1-groep bevat de respondenten die in elk geval een T0 en T1 hebben ingevuld, een deel daarvan heeft ook een T2 ingevuld. Deze T0-T1-T2 groep is een stuk kleiner: dit betreft alleen die respondenten die alle drie de metingen hebben ingevuld.

De projecten richten zich op (minstens één van) de volgende vier elementen:

- 1) Orde en overzicht in de eigen administratie:** deelnemers hebben zicht in hun inkomsten en uitgaven. Zij hebben het overzicht op hun administratie en bewaren dat geordend in een map.
- 2) Basale kennis en begrip van financiële zaken:** deelnemers beschikken over basale rekenvaardigheden; zij begrijpen de gevolgen van financieel handelen en weten welke instanties antwoord kunnen geven op financiële vragen. Daarnaast kunnen zij financiële risico's inschatten.
- 3) Inkomen genereren:** deelnemers vinden een (nieuwe) functie of werkervaringsplaats of starten met een opleiding.
- 4) Uitgaven beheersen (economisch keuzegedrag):** deelnemers geven niet meer uit dan dat zij aan inkomsten hebben. Zij kunnen zowel op de korte als op de lange termijn hun uitgaven plannen.

Fases (metingen) van het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit drie metingen

Nulmeting (T0)
voor de start project

Uitgangssituatie: Welke mate van financiële zelfredzaamheid en economische zelfstandigheid hebben de deelnemers vlak voor de start van het project?

Eénmeting (T1)
vlak na project

Wat heeft het project op de korte termijn opgeleverd?

Tweemeting (T2)

zes maanden na afloop project

Wat heeft het project op de lange termijn opgeleverd?

Tabel 1. Kenmerken van de respondenten

Kenmerken	T0 ingevuld (n=933) Aantal of gem- iddelde	T0 en T1 in- gevuld (n=332) Aantal of gem- iddelde	T0, T1 en T2 (n=90) Aantal of gem- iddelde
Leeftijd (<i>in jaren</i>)	39 (spreiding: 18-84)	40 (spreiding: 18-73)	42 (spreiding: 18-70)
Tot en met 27 jaar	28% (242)	19% (58)	11% (9)
28 – 45 jaar	41% (360)	47% (140)	49% (41)
46 – 65 jaar	28% (245)	32% (97)	39% (33)
66 jaar en ouder	3% (24)	2% (5)	1% (1)
Vrouw	62% (568)	61% (202)	69% (62)

Tot welke groep rekent u zichzelf?

Nederlanders	61% (535)	63% (199)	82% (73)
Duitsers	0% (1)	1% (1)	1% (1)
Marokkanen	4% (34)	5% (15)	1% (1)
Turken	3% (29)	2% (7)	-
Syriërs	1% (9)	2% (6)	-
Antillianen	4% (33)	4% (13)	2% (2)
Surinamers	5% (39)	4% (12)	-
Ghanezen	1% (4)	-	-
Eritreeërs	4% (37)	5% (16)	1% (1)
Anders	10% (90)	10% (32)	7% (6)
Wil ik niet zeggen	7% (63)	5% (15)	6% (5)

Hoogst afgemaakte opleiding

Ik heb geen opleiding afgemaakt	11% (100)	8% (27)	3% (3)
Speciaal basisonderwijs	1% (7)	1% (3)	-
Lagere school of basisschool	11% (98)	9% (28)	3% (3)
Speciaal voortgezet onderwijs	1% (11)	1% (4)	-
Huishoudschool, lbo, lts of leao	3% (29)	3% (9)	1% (1)
Vmbo-k (vmbo kader) of vmbo-b (vmbo basis)	6% (56)	6% (21)	2% (2)
Mavo, mulo, of vmbo-t (vmbo theoretisch)	8% (72)	11% (35)	10% (9)
Praktijkonderwijs	2% (18)	2% (6)	1% (1)
Mbo, mts of meao	27% (250)	27% (88)	24% (21)
Havo of vwo	11% (99)	11% (35)	11% (10)
Hbo, hts of heao	12% (109)	16% (53)	33% (29)
Universiteit	5% (49)	6% (18)	11% (10)
Anders	2% (22)	1% (3)	-

Opleidingsniveau in categorieën

Zeer laag opgeleid	24%	19%	8% (7)
Laag opgeleid	20%	22%	14% (12)
Middelbaar opgeleid	39%	38%	35% (31)
Hoog opgeleid	18%	22%	44% (39)

Woonsituatie (meerdere antwoorden mogelijk)

Alleen	39% (365)	36% (119)	42% (37)
Met mijn partner	7% (67)	8% (27)	11% (10)
Met mijn partner en kind(eren)	13% (121)	12% (39)	10% (9)
Met mijn kind(eren)/ ik heb co-ouderschap	21% (192)	25% (82)	23% (20)
Met mijn ouder(s) en/of broer(s)/zus(sen)	12% (108)	11% (35)	11% (10)
Met familieleden. Bijvoorbeeld met een kleinkind, oom of tante	1% (13)	2% (5)	-
Met anderen en we doen veel dingen samen	3% (32)	4% (12)	2% (2)
Met anderen en we doen niks samen	5% (44)	4% (12)	3% (3)

Dagelijkse activiteiten (meerdere antwoorden mogelijk)

Betaalde baan	30% (273)	26% (85)	41% (36)
Eigen bedrijf	7% (66)	7% (24)	16% (14)
Opleiding	22% (199)	18% (57)	11% (10)
Stage	4% (35)	3% (9)	2% (2)
Vrijwilligerswerk	21% (189)	30% (98)	42% (37)
Werkervaringsplek	3% (30)	7% (24)	6% (5)
Ik heb geen werk en doe geen opleiding	27% (249)	25% (79)	16% (14)
Ik doe klusjes waarvoor ik geld krijg	7% (65)	9% (28)	9% (8)
Ik doe niks want ik ben ziek	1% (13)	1% (1)	-
Ik doe iets anders	3% (31)	4% (12)	-

Inkomstenbron (meerdere antwoorden mogelijk)

Salaris	28% (263)	24% (78)	34% (30)
Geld van eigen bedrijf	7% (63)	5% (17)	10% (9)
Studiefinanciering	9% (86)	5% (17)	1% (1)
Bijstandsuitkering	37% (343)	42% (138)	40% (36)
WW-uitkering	8% (75)	12% (38)	8% (7)
WIA, WAO of Wajong	11% (99)	7% (22)	9% (8)
Alimentatie	1% (12)	2% (7)	6% (5)
Pensioen	3% (29)	1% (4)	1% (1)
Geld door klusjes. Bijvoorbeeld door schoonmaken of schilderen	3% (27)	5% (15)	6% (5)
Geld van familie of vrienden. Ik hoef dit geld niet terug te geven	5% (49)	7% (22)	8% (7)
Leefgeld vanwege bijvoorbeeld schuldsanering	0% (3)	-	-
Inkomsten (ex)partner	2% (22)	1% (3)	3% (3)
UWV-uitkering maar soort uitkering is niet uitgelegd	0% (3)	1% (1)	-
Andere uitkering zoals WAZO, AOW, BBZ of ANW	1% (9)	1% (1)	-
Spaargeld en/of geld uit erfenis, verkopen of vastgoed	0% (2)	1% (2)	1% (1)
Vrijwilligersvergoeding	0% (1)	-	1% (1)
Ik krijg geen geld	2% (15)	-	2% (2)
Anders	2% (19)	6% (21)	2% (2)

Inkomstenbron partner¹ (meerdere antwoorden mogelijk)

Salaris	57% (97)	63% (41)	88% (15)
Geld van eigen bedrijf	7% (11)	5% (3)	-
Studiefinanciering	2% (3)	-	-
Pensioen	5% (8)	2% (1)	6% (1)
Bijstandsuitkering	24% (41)	12% (8)	-
WW-uitkering	5% (8)	6% (4)	12% (2)
WIA, WAO of WAJONG	5% (8)	6% (4)	12% (2)
Alimentatie	-	-	-
Geld door klusjes. Bijvoorbeeld door schoonmaken of schilderen	1% (2)	-	-
Geld van familie of vrienden. Hij/zij hoeft dit geld niet terug te geven	-	-	-
Andere uitkering zoals WAZO, AOW, BBZ of ANW	-	-	-
Hij/zij krijgt geen geld	7% (11)	2% (1)	-
Anders	1% (2)	8% (5)	-

- 1 Alleen de respondenten die eerder bij de vraag over woonsituatie hebben aangegeven met een partner (en kind/kinderen) samen te wonen, hebben deze vraag gekregen. Respondenten konden bij deze vraag ook de antwoordoptie 'ik heb geen partner' aankruisen. De respondenten die dit hebben gedaan, zijn niet meegenomen in tabel 1. Het gaat om drie respondenten bij de T0, één respondent bij de T1 en één respondent bij de T2.

Ontwikkeling schulden (1)

Tabel 2. Ontwikkeling schulden (totaal)

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
Categorie	T0 (n=912)	T0 (n=324)	T1 (n=312)	T0 (n=89)	T1 (n=90)	T2 (n=86)
Ja	64% (581)	54% (174)	51% (158)	44% (39)	43% (39)	35% (30)
Nee	32% (293)	41% (132)	47% (147)	48% (43)	56% (50)	64% (55)
Weet ik niet	4% (38)	6% (18)	2% (7)	8% (7)	1% (1)	1% (1)

Tabel 2a. Ontwikkeling schulden op de T1, op basis van antwoord op de T0

	Antwoord bij T0	Antwoord op T1	T1
	Ja (n=170)	Ja Nee Weet ik niet	21% (36) 3% (5)
	Nee (n=121)	Ja Nee Weet ik niet	79% (95) 2% (2)
	Weet ik niet (n=14)	Ja Nee Weet ik niet	71% (10) -

Tabel 2b. Ontwikkeling schulden op de T2, op basis van antwoord op de T0

Antwoord bij T0	Antwoord op T1	Antwoord op T2
Ja (n=37)	Ja	68% (25)
	Nee	32% (12)
	Weet ik niet	-
Nee (n=42)	Ja	10% (4)
	Nee	88% (37)
	Weet ik niet	2% (1)
Weet ik niet (n=6)	Ja	-
	Nee	100% (6)
	Weet ik niet	-

Tabel 3a. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar respondenten met en zonder dagbesteding

		T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
Splittingen	Schulden	T0 (n=909)	T0 (n=324)	T1 (n=312)	T0 (n=89)	T1 (n=92)	T2 (n=86)
Dagbesteding ¹	Ja	61% (397)	53% (132)	50% (120)	45% (33)	43% (32)	34% (24)
	Nee	36% (235)	41% (102)	48% (115)	48% (35)	56% (42)	66% (46)
	Wil ik niet zeggen	4% (24)	6% (15)	2% (4)	7% (5)	-	-
Geen dagbesteding ²	Ja	72% (183)	56% (42)	52% (38)	38% (6)	44% (7)	38% (6)
	Nee	23% (57)	40% (30)	44% (32)	50% (8)	50% (8)	56% (9)
	Wil ik niet zeggen	5% (13)	4% (3)	4% (3)	12% (2)	6% (1)	6% (1)

1 Dagbesteding = Betaalde baan / eigen bedrijf / opleiding / stage / vrijwilligerswerk / werkervaringsplek. 2 Geen dagbesteding = Klusjes / geen werk en geen opleiding / ik doe niks, want ik ben ziek

Tabel 3b. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar respondenten met of zonder betaalde dagbesteding

		T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
Splittingen	Schulden	T0 (n=907)	T0 (n=275)	T1 (n=312)	T0 (n=86)	T1 (n=90)	T2 (n=86)
Betaalde dagbesteding ¹	Ja	63% (195)	56% (53)	50% (46)	43% (13)	36% (11)	35% (10)
	Nee	36% (111)	42% (39)	50% (46)	53% (16)	65% (20)	65% (19)
	Wil ik niet zeggen	2% (6)	2% (2)	1% (1)	3% (1)	-	-
Geen betaalde dagbesteding ²	Ja	65% (385)	53% (121)	51% (112)	44% (26)	48% (28)	35% (20)
	Nee	30% (181)	40% (93)	46% (101)	45% (27)	51% (30)	63% (36)
	Wil ik niet zeggen	5% (29)	7% (16)	3% (6)	10% (6)	2% (1)	2% (1)

1 Betaalde dagbesteding = Betaalde baan / eigen bedrijf. 2 Geen betaalde dagbesteding = Opleiding / stage / vrijwilligerswerk / werkervaringsplek / klusjes / geen werk en geen opleiding / ik doe niks, want ik ben ziek.

Tabel 4. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar opleidingsniveau

		T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld			
Splitsingen	Schulden	T0 (n=883)		T0 (n=319)	T1 (n=301)	T0 (n=87)	T1 (n=89)	T2 (n=85)	
		T0 (n=883)		T0 (n=319)	T1 (n=301)	T0 (n=87)	T1 (n=89)	T2 (n=85)	
Zeer laag opleidingsniveau ¹	Ja	68% (142)		49% (29)	50% (27)	57% (4)	43% (3)	17% (1)	
	Nee	23% (47)		32% (19)	44% (24)	-	57% (4)	83% (5)	
	Wil ik niet zeggen	10% (20)		19% (11)	6% (3)	43% (3)	-	-	
Laag opleidingsniveau ²	Ja	74% (128)		64% (45)	60% (41)	58% (7)	50% (6)	55% (6)	
	Nee	22% (38)		33% (23)	37% (25)	33% (4)	50% (6)	46% (5)	
	Wil ik niet zeggen	4% (6)		3% (2)	3% (2)	8% (1)	-	-	
Midden opleidingsniveau ³	Ja	63% (216)		56% (65)	50% (58)	33% (10)	39% (12)	28% (8)	
	Nee	36% (124)		44% (52)	49% (57)	63% (19)	58% (18)	69% (20)	
	Wil ik niet zeggen	1% (2)		2% (2)	1% (1)	3% (1)	3% (1)	-	
Hoog opleidingsniveau ⁴	Ja	50% (79)		48% (34)	44% (30)	46% (18)	46% (18)	39% (15)	
	Nee	47% (74)		51% (36)	55% (38)	51% (20)	54% (21)	62% (24)	
	Wil ik niet zeggen	3% (4)		1% (1)	1% (1)	3% (1)	-	2% (1)	

¹ Zeer laag opleidingsniveau = geen opleiding / lagere school of basisschool / praktijkonderwijs. 2 Laag opleidingsniveau = speciaal basisonderwijs / speciaal voortgezet onderwijs / huishoudschool / mavo / vmbo. 3 Midden opleidingsniveau = mbo / havo / vwo. 4 Hoog opleidingsniveau = hbo / universiteit

Tabel 5. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar leeftijd

Splitsingen	Schulden	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=880)		T0 (n=313)	T1 (n=300)	T0 (n=307)	T1 (n=87)	T2 (n=85)
≤27 jaar	Ja	65% (170)		56% (41)	54% (36)	55% (6)	33% (4)	33% (3)
	Nee	31% (80)		32% (23)	46% (31)	36% (4)	67% (8)	67% (6)
	Wil ik niet zeggen	4% (10)		12% (9)	-	9% (1)	-	-
28-45 jaar	Ja	68% (241)		61% (84)	61% (82)	46% (19)	51% (21)	45% (18)
	Nee	27% (97)		35% (48)	37% (49)	44% (18)	46% (19)	53% (21)
	Wil ik niet zeggen	5% (16)		4% (6)	2% (3)	10% (4)	2% (1)	3% (1)
46-65 jaar	Ja	55% (134)		45% (44)	55% (33)	36% (12)	36% (12)	24% (8)
	Nee	41% (100)		54% (52)	62% (58)	61% (20)	64% (21)	76% (25)
	Wil ik niet zeggen	3% (8)		1% (1)	3% (3)	4% (5)	-	3% (2)
≥66 jaar	Ja	58% (14)		20% (1)	40% (2)	-	-	-
	Nee	42% (10)		80% (4)	60% (3)	100% (1)	100% (1)	100% (1)
	Wil ik niet zeggen	-		-	-	-	-	-

Tabel 6. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar groep 1

Splitsingen	Schulden	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=795)		T0 (n=293)	T1 (n=385)	T0 (n=83)	T1 (n=84)	T2 (n=81)
Nederlands	Ja	62% (325)		57% (112)	50% (95) **	46% (33)	43% (31)	34% (24)
	Nee	36% (187)		40% (78)	49% (94)	50% (36)	56% (41)	64% (45)
	Wil ik niet zeggen	3% (14)		4% (7)	2% (3)	4% (3)	1% (1)	1% (1)
Niet-Nederlands	Ja	64% (171)		47% (45)	52% (48)	18% (2)	36% (4)	18% (2)
	Nee	30% (80)		46% (44)	45% (41)	54% (6)	64% (7)	52% (9)
	Wil ik niet zeggen	7% (18)		4% (7)	3% (3)	27% (3)	-	-

1 Alle respondenten die iets anders dan 'Nederlands' of 'Niet-Nederlands' hebben ingevuld (Anders) zijn niet meegenomen in deze tabel.

Tabel 7. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar respondenten met en zonder bewindvoerder

		T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
Splittingen	Schulden	T0 (n=874)	T0 (n=314)	T1 (n=940)	T0 (n=86)	T1 (n=88)	T2 (n=84)
Wel bewindvoerder	Ja	70% (68)	70% (30)	62% (26)	60% (5)	60% (9)	60% (9)
	Nee	23% (22)	21% (9)	36% (15)	33% (9)	40% (6)	40% (6)
	Wil ik niet zeggen	7% (7)	9% (4)	2% (1)	7% (1)	-	-
Geen bewindvoerder	Ja	63% (488)	52% (140)	46% (128)	42% (30)	41% (30)	30% (21)
	Nee	34% (264)	44% (118)	45% (125)	51% (37)	58% (42)	68% (47)
	Wil ik niet zeggen	3% (25)	5% (13)	2% (6)	7% (5)	1% (1)	1% (1)

Tabel 8a. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar één- versus meerpersoonshuishouden (woonsituatie 1)

		T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
Splittingen	Schulden	T0 (n=901)	T0 (n=324)	T1 (n=302)	T0 (n=89)	T1 (n=90)	T2 (n=86)
Eenpersoons-huishouden ¹	Ja	68% (291)	54% (77)	54% (74)	34% (14)	42% (17)	35% (16)
	Nee	29% (124)	42% (60)	46% (63)	59% (24)	59% (24)	63% (29)
	Wil ik niet zeggen	3% (14)	4% (5)	1% (1)	7% (3)	-	2% (1)
Meerpersoons-huishouden ²	Ja	60% (289)	53% (97)	48% (84)	52% (25)	45% (22)	35% (14)
	Nee	35% (169)	40% (72)	48% (84)	40% (19)	53% (26)	65% (26)
	Wil ik niet zeggen	5% (24)	7% (13)	3% (6)	8% (4)	2% (1)	-

1 Eenpersoonshuishouden = ik woon alleen/ik woon samen met mijn kind(eren)/ik heb co-ouderschap/ik woon met anderen en we doen veel dingen samen, bijvoorbeeld boodschappen en koken/ik woon met anderen en we doen niks samen, ik woon bijvoorbeeld op een kamer/ik woon samen met mijn partner + partner heeft geen inkomen/ik woon samen met mijn partner en kind(eren) + partner heeft geen inkomen

2 Meerpersoonshuishouden = ik woon samen met mijn partner + partner heeft inkomen/ik woon samen met mijn partner en kind(eren) + partner heeft inkomen

Tabel 8b. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar met of zonder kinderen (woonsituatie 2)

Splitsingen	Schulden	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=911)		T0 (n=324)	T1 (n=310)	T0 (n=89)	T1 (n=90)	T2 (n=86)
Met kinderen ¹	Ja	64% (196)		56% (66)	52% (60)	46% (13)	50% (14)	37% (10)
	Nee	30% (93)		38% (44)	43% (50)	39% (11)	46% (13)	59% (16)
	Wil ik niet zeggen	6% (17)		6% (7)	5% (6)	14% (4)	4% (1)	4% (1)
Zonder kinderen ²	Ja	64% (384)		52% (108)	50% (98)	46% (26)	40% (25)	34% (20)
	Nee	33% (200)		43% (88)	50% (97)	53% (32)	60% (37)	66% (39)
	Wil ik niet zeggen	4% (21)		5% (11)	1% (1)	5% (3)	-	-

1 Met kinderen (= ik woon samen met mijn partner en kind(eren)/ik woon samen met mijn kinderen/ik heb co-ouderschap)

2 Zonder kinderen (= ik woon alleen/ik woon samen met mijn partner/ik woon samen met mijn ouder(s) en/of broers/zussen/ik woon samen met familieleden, bijvoorbeeld met een kleinkind, oom of tante/ik woon samen met anderen en we doen veel dingen samen, bijvoorbeeld boodschappen en koken/ik woon samen met anderen en we doen niks samen, ik woon bijvoorbeeld op een kamer

Tabel 9a. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar wel of geen hulp (sociaal netwerk 1)

Splitsingen	Schulden	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=911)		T0 (n=324)	T1 (n=311)	T0 (n=89)	T1 (n=90)	T2 (n=86)
Wel hulp	Ja	72% (320)		60% (83)	56% (74)	52% (17)	42% (14)	39% (13)
	Nee	22% (95)		31% (43)	40% (52)	36% (12)	58% (19)	61% (20)
	Wil ik niet zeggen	6% (24)		9% (12)	4% (5)	12% (4)	-	-
Geen hulp	Ja	55% (261)		49% (91)	47% (84)	39% (22)	44% (25)	32% (17)
	Nee	42% (198)		48% (89)	52% (94)	55% (31)	54% (31)	66% (35)
	Wil ik niet zeggen	3% (13)		3% (6)	1% (2)	5% (3)	2% (1)	2% (1)

Tabel 9b. Ontwikkeling schulden, uitgesplitst naar professionele of informele hulp (sociaal netwerk 2)

		T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
Splitsingen	Schulden	T0 (n=439)	T0 (n=138)	T1 (n=131)	T0 (n=33)	T1 (n=33)	T2 (n=68)
Professionele hulp 1	Ja	80% (249)	70% (62)	65% (56)	72% (13)	61% (11)	67% (12)
	Nee	17% (52)	25% (22)	33% (28)	22% (4)	39% (7)	33% (6)
	Wil ik niet zeggen	4% (12)	6% (5)	2% (2)	6% (1)	-	-
Informele hulp 2	Ja	64% (64)	54% (23)	46% (18)	50% (6)	33% (4)	25% (3)
	Nee	28% (28)	38% (16)	49% (19)	42% (5)	67% (8)	75% (9)
	Wil ik niet zeggen	8% (8)	9% (4)	5% (2)	8% (1)	-	-

1 Professionele hulp (= een vrijwilliger/iemand van algemeen maatschappelijk werk/iemand van schuldhulpverlening/iemand van vluchtelingenwerk/iemand van het wijkteam/bewindvoerder)

2 Informele hulp (= een vriend/familie/buren/een collega)

Ontwikkeling schulden (2)

Tabel 10. Schulden in categorieën (van de mensen met schuld en die deze vraag hebben ingevuld)

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld	
Categorie	T0 (n=579)	T0 (n=176)	T1 (n=135)
€499 of minder	8% (44)	10% (17)	13% (21)
Tussen €500 en €999	9% (53)	11% (19)	12% (20)
Tussen €1.000 en €2.999	16% (95)	14% (25)	15% (25)
Tussen €3.000 en €4.999	13% (74)	9% (15)	9% (14)
Tussen €5.000 en €9.999	14% (81)	13% (22)	11% (17)
Tussen €10.000 en €14.999	8% (46)	8% (14)	8% (13)
Tussen €15.000 en €19.999	6% (32)	3% (6)	4% (7)
Tussen €20.000 en €49.999	10% (61)	11% (19)	12% (20)
Meer dan €50.000	6% (36)	9% (15)	4% (7)
Weet ik niet	6% (36)	7% (12)	8% (13)
Wil ik niet zeggen	4% (21)	6% (10)	3% (5)

Tabel 11. 'Krijgt een deurwaarder een deel van uw loon of uitkering?'

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld	
Categorie	T0 (n=921)	T0 (n=330)	T1 (n=322)
Ja	14% (127)	11% (37)	8% (26)*
Nee	76% (697)	80% (264)	84% (270)
Weet ik niet	11% (97)	9% (29)	8% (26)

Gemiddelde schulden⁹

T0 (n= 522) €13.629 | T0 (n= 152) €15.549 | T1 (n= 144) €12.248

Gemiddeld aantal uitgavenposten waar respondenten schulden op hebben

T0 (n=581): 3 tot 4 (spreiding: 0-10)

T0 (n=174): 3 (spreiding: 1-9)

T1 (n=170): 2 tot 3 (spreiding: 1-9)

*uitgavenpost kan ook 0 zijn onder respondenten met schuld op T0, omdat sommigen wel een schuldbedrag hebben ingevuld, maar geen specifieke schuldenpost.

Top 3 - Uitgavenposten

T0: 1. Zorgverzekering (n=317) 2. Belastingdienst (n=275) 3. CJIB (n=198)

T0: 1. Belastingdienst (n=82) 2. Zorgverzekering (n=78) 3. CJIB (n=56)

T1: 1. Belastingdienst (n=70) 2. Zorgverzekering (n=63) 3. CJIB (n=46)

Tabel 12. Aantal respondenten met schulden op de T0

	T0 percentage (n=912)
Ja	64% (581)
Nee	32% (293)
Weet niet	4% (38)

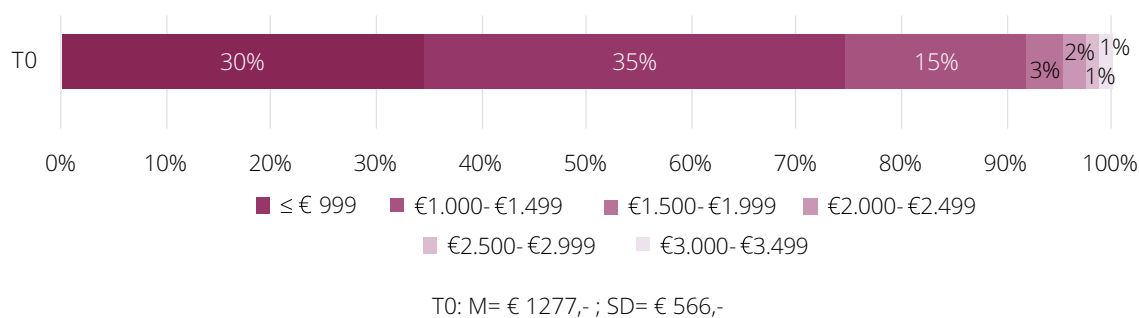
Tabel 12a. Heb je schulden? *Alleen voor respondenten die op de T0 aangaven 'wel schulden' te hebben en deze vraag op T1 en T2 hebben ingevuld.*

	T1 (n=170)
Ja	76% (129)
Nee	21% (36)
Weet ik niet	3% (5)

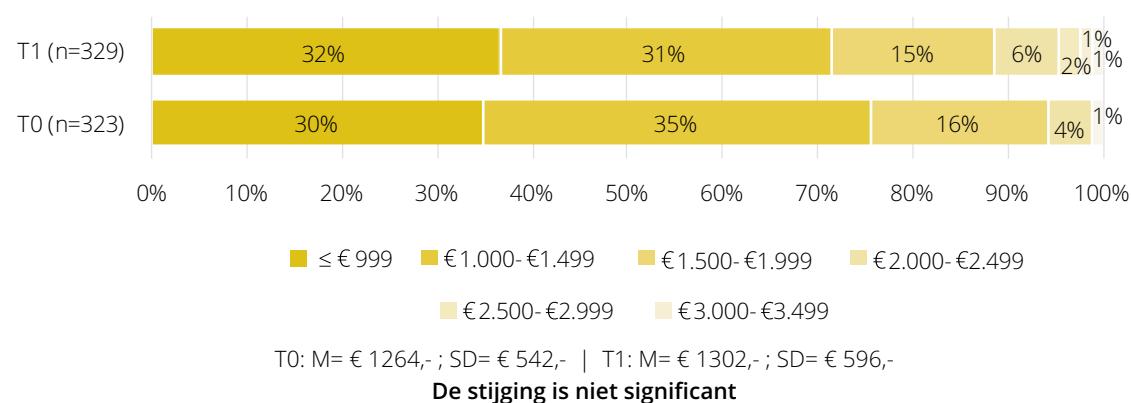
⁹ De n van T2 is klein en daarom niet gerapporteerd

Ontwikkeling inkomsten

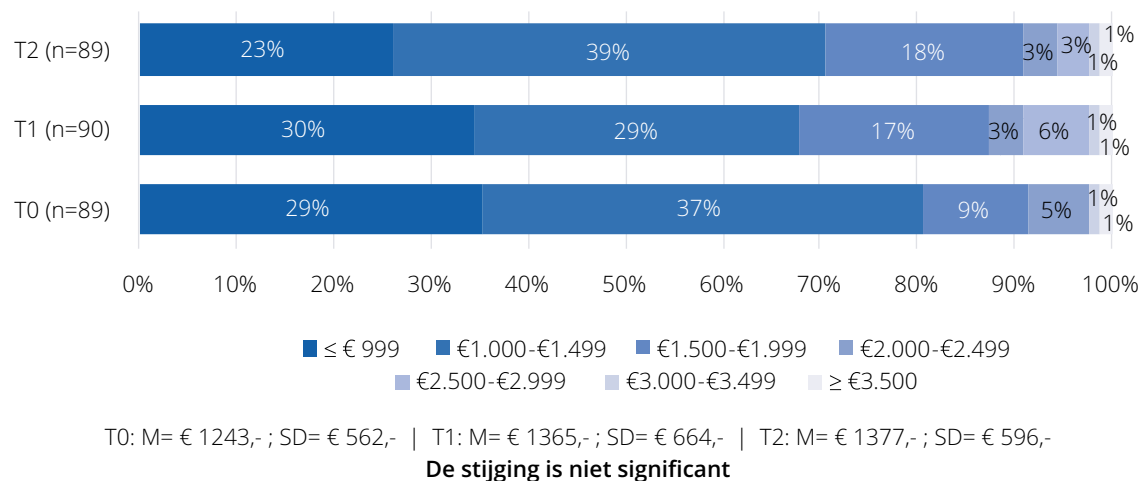
Figuur 1a. Inkomsten per respondent per maand (inclusief inkomsten van partner) (n=923)

Figuur 1b. Inkomsten per respondent per maand (inclusief inkomsten van partner), op T0 en T1

Figuur 1c. Inkomsten per respondent per maand (inclusief inkomsten van partner), op T0, T1 en T2

Gemiddelde inkomsten per categorie

Tabel 13. Gemiddelde inkomsten (in €)^{10,11}

Categorie	Splitsingen	T0 ingevuld (n=936)		T0 en T1 ingevuld (n=333)		T0, T1 en T2 ingevuld (n=90)			
		T0		T0	T1	T0	T1	T2	
Schulden	Ja	1260 (525)		1247 (158)	1300 (161)	1208 (36)	1321 (35)	1421 (38)	
	Nee	1336 (245)		1340 (105)	1322 (111)	1333 (30)	1375 (36)	1319 (36)	
	Weet ik niet	1125 (24)		1000 (12)	1341 (11)	1000 (6)	1500 (6)	1500 (4)	
Dagbesteding (1)	Ja	1304 (580)		1266 (213)	1270 (220)	1266 (62)	1345 (63)	1319 (65)	
	Nee	1203 (223)		1257 (67)	1402 (69)**	1114 (11)	1450 (15)	1643 (14)	
Dagbesteding (2)	Betaald	1454 (275)		1465 (79)	1326 (86)	1491 (27)	1324 (27)	1317 (30)	
	Niet betaald	1185 (527)		1185 (201)	1292 (203)**	1098 (46)	1387 (51)	1413 (49)**/	
Opleidingsniveau	Zeer laag	1201 (182)		1101 (47)	1174 (46)	893 (7)	1083 (6)	1150 (5)	
	Laag	1244 (154)		1250 (62)	1258 (65)	1028 (9)	972 (9)	1542 (12)	
	Midden	1287 (300)		1301 (107)	1250 (111)	1417 (27)	1284 (29)	1198 (29)*	
	Hoog	1377 (142)		1352 (59)	1516 (62)	1233 (30)	1598 (33)	1508 (33)	
Leeftijd	≤ 27 jaar	1142 (223)		1048 (57)	1038 (59)	1559 (11)	950 (10)	1159 (11)	
	28-45 jaar	1364 (315)		1335 (124)	1406 (125)	1298 (31)	1507 (35)	1436 (35)	
Groep	46-65 jaar	1282 (221)		1291 (86)	1352 (88)	1269 (27)	1371 (29)	1400 (30)	
	≥ 66 jaar	1375 (24)		1650 (5)	1550 (5)	1250 (1)	1250 (1)	1250 (1)	
	Nederlands	1311 (481)		1300 (180)	1323 (184)	1274 (63)	1313 (64)	1368 (68)	
	Niet-Nederlands	1241 (233)		1250 (79)	1275 (81)	1250 (5)	1583 (9)	1536 (7)	

10. De gemiddelde inkomsten zijn weer gegeven in €; het getal tussen haakjes achter het bedrag is het aantal deelnemers (n) voor deze categorie

11. Sterretjes voor de /' geven aan dat T2 significant verschilt van T0. Sterretjes na de /' geven aan dat T2 significant verschilt van T1.

Bewindvoering	Ja	1125 (84)	1083 (39)	1152 (41)	1212 (13)	1212 (13)	1071 (14)
	Nee	1297 (721)	1298 (239)	1328 (245)	1250 (60)	1396 (65)	1442 (65)
Woonsituatie (1)	Eenpersoonshuishouden	1111 (386)	11094 (128)	1104 (130)	1144 (33)	1144 (33)	1196 (37)
	Meerpersoonshuishouden	1429 (422)	1408 (152)	1464 (159)	1325 (40)	1528 (45)	1536 (42)
Woonsituatie (2)	Met kind(eren)	1518 (284)	1470 (109)	1505 (29)	1359 (23)	1554 (28)	1625 (24)
	Zonder kind(eren)	1147 (524)	1133 (171)	1177 (179)	1190 (50)	1260 (50)	1268 (55)
Sociaal netwerk (1)	Wel hulp	1211 (388)	1232 (114)	1263 (119)	1271 (24)	1287 (27) *	1267 (29)
	Geen hulp	1338 (415)	1289 (165)	1333 (169)	1230 (49)	1407 (51)	1440 (50)
Sociaal netwerk (2)	Informele hulp	1174 (85)	1281 (32)	1402 (33)	1194 (9)	1694 (9)	1639 (9)
	Professionele hulp	1215 (284)	1199 (78)	231 (80)	1250 (15)	1083 (15)	1056 (18)

Tabel 14. Inkomsten per respondent per maand (inclusief inkomsten van partner)

Categorie	T0 en T1 ingevuld			T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=923)	T0 (n=323)	T1 (n=329)	T0 (n=89)	T1 (n=90)	T2 (n=89)
€999 of minder	30% (281)	30% (97)	32% (105)	29% (26)	30% (27)	23% (20)
Tussen de €1.000 en €1.499	35% (325)	35% (113)	31% (103)	37% (33)	29% (26)	39% (35)
Tussen de €1.500 en €1.999	15% (141)	16% (50)	15% (48)	9% (8)	17% (15)	18% (16)
Tussen de €2.000 en €2.499	3% (30)	4% (14)	6% (20)	5% (4)	3% (3)	3% (3)
Tussen de €2.500 en €2.999	2% (15)	1% (1)	2% (8)	-	6% (5)	3% (3)
Tussen de €3.000 en €3.499	1% (7)	1% (1)	1% (2)	1% (1)	1% (1)	1% (1)
Meer dan €3.500	1% (10)	1% (4)	1% (3)	1% (1)	1% (1)	1% (1)
Weet ik niet	6% (57)	7% (22)	6% (21)	7% (6)	6% (5)	5% (4)
Wil ik niet zeggen	6% (57)	6% (21)	6% (19)	11% (10)	8% (7)	7% (6)

Tabel 15. ‘Helpt iemand u met het regelen van uw geld of met uw post?’

Categorie	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=928)	T0 (n=332)	T1 (n=325)	T0 (n=90)	T1 (n=90)	T2 (n=88)
Nee	52% (483)	57% (191)	63% (204)*	63% (57)	74% (67)*	74% (65)*
Ja	48% (445)	43% (141)	37% (121)	37% (33)	26% (23)	26% (23)
Ja, een vriend	2% (22)	2% (8)	3% (10)	-	1% (1)	1% (1)
Ja, familie	8% (83)	10% (35)	9% (31)	13% (12)	5% (5)	7% (7)
Ja, buren	1% (4)	1% (3)	1% (1)	-	-	-
Ja, een collega	1% (3)	1% (2)	-	-	-	-
Ja, een vrijwilliger	13% (125)	5% (17)	4% (15)	4% (4)	2% (2)	3% (3)
Ja, iemand van algemeen maatschappelijk werk	8% (82)	7% (25)	6% (21)	6% (6)	4% (4)	5% (5)
Ja, iemand van schuldhulpverlening	9% (85)	8% (29)	7% (25)	7% (7)	6% (6)	10% (9)
Ja, iemand van vluchtelingenwerk	2% (24)	3% (12)	2% (8)	2% (2)	-	-
Ja, iemand van het wijkteam	1% (9)	2% (7)	1% (4)	-	-	-
Ja, een bewindvoerder	2% (16)	2% (6)	2% (7)	3% (3)	4% (4)	-
Ja, iemand anders	4% (44)	4% (15)	4% (15)	4% (4)	4% (4)	4% (4)

Ontwikkeling dagbesteding (1)¹²

Tabel 16. Ontwikkeling dagbesteding (totaal).¹³

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=928)	T0 (n=333)	T1 (n=323)	T0 (n=90)	T1 (n=90)	T2 (n=88)
Ja	72% (672)	77% (256)	79% (254)	82% (74)	82% (74)	86% (76)
Nee	28% (256)	23% (77)	21% (69)	18% (16)	18% (16)	14% (12)

12. Bij onderstaande tabellen wordt gekeken naar mensen die wel een dagbesteding (= werk / eigen bedrijf / opleiding / stage / vrijwilligerswerk / werkervaringsplek) of geen dagbesteding hebben (klusjes / geen werk en geen opleiding).
13. Bij de onderstaande tabellen met splitsingen is de categorie 'Weet ik niet' niet meegenomen in de analyses.

Tabel 17. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar respondenten met en zonder schulden

Splittingsen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=909)		T0 (n=324)	T1 (n=314)	T0 (n=89)	T1 (n=89)	T2 (n=87)
Wel schulden	Ja	68% (397)		76% (132)	74% (128)	85% (33)	80% (31)	87% (33)
	Nee	32% (183)		24% (42)	26% (44)	15% (6)	20% (8)	13% (5)
Geen schulden	Ja	81% (235)		77% (102)	82% (103)	81% (35)	86% (37)	86% (36)
	Nee	19% (57)		23% (30)	18% (22)	19% (8)	14% (6)	14% (6)
Weet ik niet	Ja	65% (24)		83% (15)	82% (14)	71% (5)	71% (5)	86% (6)
	Nee	35% (13)		17% (3)	18% (3)	29% (2)	29% (2)	14% (1)

Tabel 18. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar opleidingsniveau

Splittingsen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=894)		T0 (n=327)	T1 (n=318)	T0 (n=89)	T1 (n=89)	T2 (n=87)
Zeer laag opleidingsniveau ¹	Ja	59% (126)		72% (44)	66% (39)	86% (6)	86% (6)	100% (7)
	Nee	41% (89)		28% (17)	34% (20)	14% (1)	14% (1)	-
Laag opleidingsniveau ²	Ja	75% (130)		76% (55)	81% (57)	92% (11)	83% (10)	91% (10)
	Nee	25% (43)		24% (17)	19% (13)	8% (1)	17% (2)	9% (1)
Midden opleidingsniveau ³	Ja	77% (269)		80% (98)	81% (96)	81% (25)	84% (26)	80% (24)
	Nee	23% (79)		20% (25)	19% (22)	19% (6)	16% (5)	20% (6)
Hoog opleidingsniveau ⁴	Ja	82% (129)		82% (58)	83% (59)	82% (32)	82% (32)	90% (35)
	Nee	18% (29)		18% (13)	17% (12)	18% (7)	18% (7)	10% (4)

1 Zeer laag opleidingsniveau = geen opleiding / lagere school of basisschool / praktijkonderwijs.

2 Laag opleidingsniveau = speciaal basisonderwijs / speciaal voortgezet onderwijs / huishoudschool / mavo / vmbo.

3 Midden opleidingsniveau = mbo / havo / vwo. 4 Hoog opleidingsniveau = hbo / universiteit

Tabel 19. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar leeftijd

Splittingsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld (n=20)		
		T0 (n=894)	T0 (n=894)	T0 (n=321)	T1 (n=311)	T0 (n=87)	T1 (n=87)	T2 (n=85)
≤27 jaar	Ja	81% (220)	82% (65)	83% (63)	100% (12)	92% (11)	100% (10)	
	Nee	19% (51)	18% (14)	17% (13)	-	8% (1)	-	
28-45 jaar	Ja	71% (255)	75% (105)	76% (102)	81% (33)	76% (31)	83% (34)	
	Nee	29% (103)	25% (35)	24% (33)	19% (8)	24% (10)	17% (7)	
46-65 jaar	Ja	67% (162)	76% (74)	80% (76)	79% (26)	85% (28)	88% (29)	
	Nee	33% (79)	24% (23)	20% (19)	21% (7)	15% (5)	12% (4)	
≥66 jaar	Ja	50% (12)	40% (2)	40% (2)	100% (1)	100% (1)	100% (1)	
	Nee	50% (12)	60% (3)	60% (3)	-	-	-	

Tabel 20. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar groep¹⁴

Splittingsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=816)	T0 (n=301)	T1 (n=292)	T0 (n=84)	T1 (n=84)	T2 (n=82)	
Nederlands	Ja	74% (392)	75% (150)	77% (148)	84% (61)	84% (61)	89% (63)	
	Nee	26% (140)	25% (49)	23% (45)	16% (12)	16% (12)	11% (8)	
Niet-Nederlands	Ja	72% (197)	78% (80)	83% (82)	73% (8)	82% (9)	73% (8)	
	Nee	28% (78)	22% (22)	17% (17)	27% (3)	18% (2)	27% (3)	

Tabel 21. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar respondenten met en zonder bewindvoerder

Splittingsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=887)	T0 (n=321)	T1 (n=311)	T0 (n=88)	T1 (n=88)	T2 (n=86)	
Wel bewindvoerder	Ja	61% (60)	62% (28)	69% (31)	73% (11)	73% (11)	87% (13)	
	Nee	39% (39)	38% (17)	31% (14)	27% (4)	27% (4)	13% (2)	
Geen bewindvoerder	Ja	74% (582)	79% (217)	80% (212)	85% (62)	85% (62)	87% (62)	
	Nee	26% (206)	21% (59)	20% (54)	15% (11)	15% (11)	13% (9)	

14. Alle respondenten die iets anders dan 'Nederlands' of 'Niet-Nederlands' hebben ingevuld ('Anders') zijn niet meegenomen in deze tabel.

Tabel 22a. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar één- versus meerpersoonshuishoudens (woonsituatie 1)

Spplitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
		T0 (n=927)	T0 en T1 ingevuld T0 (n=333)	T1 (n=323)	T0 (n=90) T1 (n=90) T2 (n=88)
Eenpersoons- huishouden ¹	Ja	74% (360)	78% (112)	79% (112)	88% (36) 83% (34)
	Nee	26% (130)	22% (32)	21% (30)	12% (5) 17% (7)
Meerpersoons- huishouden ²	Ja	71% (312)	76% (144)	79% (142)	78% (38) 82% (40)
	Nee	29% (125)	24% (45)	21% (39)	22% (11) 18% (9)

1 Eenpersoonshuishouden = ik woon alleen/ik woon met anderen en we doen niks samen, ik woon bijvoorbeeld op een kamer

2 Meerpersoonshuishouden = ik woon samen met mijn kind(eren)/ik heb co-ouderschap/ik woon met anderen en we doen veel dingen samen, bijvoorbeeld boodschappen en koken /ik woon samen met mijn partner/ik woon samen met mijn partner en kind(eren)/ ik woon samen met mijn ouder(s) en/of broers/zussen/ik woon samen met familieleden, bijvoorbeeld met een kleinkind, oom of tante

Tabel 22b. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar met of zonder kinderen (woonsituatie 2)

Spplitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
		T0 (n=927)	T0 en T1 ingevuld T0 (n=333)	T1 (n=323)	T0 (n=90) T1 (n=90) T2 (n=88)
Met kinderen ¹	Ja	67% (209)	72% (86)	75% (86)	71% (20) 75% (21)
	Nee	33% (101)	28% (33)	25% (29)	29% (8) 25% (7)
Zonder kinderen ²	Ja	75% (463)	79% (170)	81% (168)	87% (54) 85% (53)
	Nee	25% (154)	21% (44)	19% (40)	13% (8) 15% (9)

1 Met kinderen (= ik woon samen met mijn partner en kind(eren) / ik woon samen met mijn kinderen / ik heb co-ouderschap)

2 Zonder kinderen (= ik woon alleen / ik woon samen met mijn partner / ik woon samen met mijn ouder(s) en/of broers/zussen / ik woon samen met familieleden, bijvoorbeeld met een kleinkind, oom of tante / ik woon samen met anderen en we doen veel dingen samen, bijvoorbeeld boodschappen en koken / ik woon samen met anderen en we doen niks samen, ik woon bijvoorbeeld op een kamer

Tabel 23a. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar wel of geen hulp (sociaal netwerk 1)

Spplitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
		T0 (n=926)	T0 en T1 ingevuld T0 (n=332)	T1 (n=322)	T0 (n=90) T1 (n=90) T2 (n=90)
Wel hulp	Ja	66% (295)	74% (104)	76% (103)	82% (27) 79% (26)
	Nee	34% (150)	26% (37)	24% (33)	18% (6) 21% (7)
Geen hulp	Ja	78% (376)	79% (151)	81% (150)	83% (47) 84% (48)
	Nee	22% (105)	21% (40)	19% (36)	17% (10) 16% (9)

Tabel 23b. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar professionele of informele hulp (sociaal netwerk 2)

Spplitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
		T0 (n=445)	T0 (n=141)	T0 (n=136)	T0 (n=33)	T1 (n=33)	T2 (n=33)
Professionele hulp	Ja	60% (190)	71% (63)	68% (60)	83% (15)	72% (13)	89% (16)
	Nee	40% (124)	29% (26)	32% (28)	17% (3)	28% (5)	11% (2)
Informele hulp	Ja	80% (84)	87% (39)	88% (37)	83% (10)	92% (11)	92% (11)
	Nee	20% (21)	13% (6)	12% (5)	17% (2)	8% (1)	8% (1)

Ontwikkeling dagbesteding (2)¹⁵

Tabel 24. Ontwikkeling dagbesteding (totaal)

	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
	T0 (n=925)	T0 (n=333)	T1 (n=323)	T0 (n=90)	T1 (n=90)	T2 (n=88)
Inkomsten	35% (320)	30% (99)	32% (102)	34% (31)	37% (33)	49% (43)*/*
	65% (605)	70% (234)	68% (221)	66% (59)	63% (57)	51% (45)

Tabel 25. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar respondenten met en zonder schulden

Spplitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld	
		T0 (n=907)	T0 (n=324)	T1 (n=314)	T0 (n=89)	T1 (n=89)	T2 (n=87)
Wel schulden	Inkomsten	34% (195)	31% (53)	33% (56)	33% (13)	36% (14)	53% (20)*/*
	Geen inkomsten	66% (385)	69% (121)	67% (116)	67% (26)	64% (25)	47% (18)
Geen schulden	Inkomsten	38% (111)	70% (93)	32% (40)	37% (16)	40% (17)	50% (21)
	Geen inkomsten	62% (181)	30% (39)	68% (85)	63% (27)	60% (26)	50% (21)
Weet ik niet	Inkomsten	17% (6)	11% (2)	18% (3)	14% (1)	14% (1)	14% (1)
	Geen inkomsten	83% (29)	89% (16)	82% (14)	86% (6)	86% (6)	86% (6)

¹⁵ Bij onderstaande tabellen wordt gekeken naar mensen die wel inkomsten (= werk / eigen bedrijf) of geen inkomsten hebben (opleiding / stage / werkervaringsplek / klusjes / geen werk en geen opleiding). Bij de (onderstaande) tabellen met splitsingen is de categorie 'Weet ik niet' niet meegenomen in de analyses.

Tabel 26. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar opleidingsniveau

Splitsingen	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	Dagbesteding	T0 (n=893)	T0 (n=327)	T1 (n=318)	T0 (n=89)	T1 (n=89)	T2 (n=87)
Zeer laag opleidingsniveau ¹	Inkomsten	20% (42)	10% (6)	15% (9)	-	29% (2)	43% (3)
	Geen inkomsten	80% (172)	90% (55)	85% (50)	100% (7)	71% (5)	57% (4)
Laag opleidingsniveau ²	Inkomsten	31% (53)	31% (22)	34% (24)	42% (5)	50% (6)	45% (5)
	Geen inkomsten	69% (120)	69% (50)	66% (46)	58% (7)	50% (6)	55% (6)
Midden opleidingsniveau ³	Inkomsten	43% (149)	33% (41)	32% (38)	42% (13)	35% (11)	47% (14)
	Geen inkomsten	57% (199)	67% (82)	68% (80)	58% (18)	65% (20)	53% (16)
Hoog opleidingsniveau ⁴	Inkomsten	45% (71)	42% (30)	44% (31)	33% (13)	36% (14)	54% (21)/*
	Geen inkomsten	55% (87)	58% (41)	56% (40)	67% (26)	64% (25)	46% (18)

1 Zeer laag opleidingsniveau = geen opleiding / lagere school of basisschool / praktijkonderwijs.

2 Laag opleidingsniveau = speciaal basisonderwijs / speciaal voortgezet onderwijs / huishoudschool / mavo / vmbo.

3 Midden opleidingsniveau = mbo / havo / vwo. 4 Hoog opleidingsniveau = hbo / universiteit

Tabel 27. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar leeftijd

Splitsingen	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	Dagbesteding	T0 (n=654)	T0 (n=321)	T1 (n=311)	T0 (n=90)	T1 (n=87)	T2 (n=85)
≤27 jaar	Inkomsten	30% (10)	34% (27)	38% (29)	50% (6)	67% (8)	80% (8)
	Geen inkomsten	70% (23)	66% (52)	62% (47)	50% (6)	33% (4)	20% (2)
28-45 jaar	Inkomsten	35% (123)	28% (39)	27% (36)	27% (11)	20% (8)	37% (15)/*
	Geen inkomsten	65% (234)	72% (101)	73% (99)	73% (30)	80% (33)	63% (26)
46-65 jaar	Inkomsten	29% (69)	30% (29)	34% (32)	42% (14)	49% (16)	58% (19)
	Geen inkomsten	71% (171)	70% (68)	66% (63)	58% (19)	51% (17)	42% (14)
≥66 jaar	Inkomsten	4% (1)	-	-	-	-	-
	Geen inkomsten	96% (23)	100% (5)	100% (5)	100% (1)	100% (1)	100% (1)

Tabel 28. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar groep¹⁶

Splitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=804)	T0 (n=324)	T1 (n=292)	T0 (n=84)	T1 (n=84)	T2 (n=82)
Nederlands	Inkomsten	37% (196)	32% (63)	36% (69)	34% (25)	38% (28)	52% (37)*/*
	Geen inkomsten	63% (335)	68% (136)	64% (124)	66% (48)	62% (45)	48% (34)
Niet-Nederlands	Inkomsten	31% (85)	23% (23)	26% (26)	36% (4)	45% (5)	45% (5)
	Geen inkomsten	69% (188)	77% (102)	74% (73)	64% (7)	55% (6)	55% (6)

Tabel 29. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar respondenten met en zonder bewindvoerder

Splitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=886)	T0 (n=321)	T1 (n=311)	T0 (n=88)	T1 (n=88)	T2 (n=86)
Wel bewindvoerder	Inkomsten	16% (16)	18% (8)	16% (7)	33% (5)	13% (2)	27% (4)
	Geen inkomsten	84% (83)	82% (37)	84% (38)	67% (10)	87% (13)	73% (11)
Geen bewindvoerder	Inkomsten	37% (292)	32% (88)	34% (90)	36% (26)	43% (31)	54% (38)* /
	Geen inkomsten	63% (495)	68% (188)	66% (176)	64% (47)	57% (42)	46% (33)

Tabel 30a. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar één- versus meerpersoonshuishoudens (woonsituatie 1)

Splitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=924)	T0 (n=333)	T1 (n=323)	T0 (n=90)	T1 (n=90)	T2 (n=88)
Eenpersoons-huishouden ¹	Inkomsten	32% (137)	29% (42)	28% (40)	37% (15)	29% (12)	45% (18)
	Geen inkomsten	68% (298)	71% (102)	72% (102)	63% (26)	71% (29)	55% (22)
Meerpersoons-huishouden ²	Inkomsten	37% (183)	30% (57)	34% (62)	33% (16)	43% (21)	52% (25)* /
	Geen inkomsten	63% (306)	70% (132)	66% (119)	67% (33)	57% (28)	48% (23)

1 Eenpersoonshuishouden = ik woon alleen/ik woon met anderen en we doen niks samen, ik woon bijvoorbeeld op een kamer

2 Meerpersoonshuishouden = ik woon samen met mijn kind(eren)/ik heb co-ouderschap/ik woon met anderen en we doen veel dingen samen, bijvoorbeeld boodschappen en koken /ik woon samen met mijn partner/ik woon samen met mijn partner en kind(eren)/ ik woon samen met mijn ouder(s) en/of broers/zussen/ik woon samen met familieleden, bijvoorbeeld met een kleinkind, oom of tante

¹⁶ Alle respondenten die iets anders dan 'Niet-Nederlands' hebben ingevuld ('Anders') zijn niet meegenomen in deze tabel.

Tabel 30b. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar met of zonder kinderen (woonsituatie 2)

Splitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=924)	T0 (n=333)	T1 (n=323)	T0 (n=90)	T1 (n=90)	T2 (n=88)
Met kinderen ¹	Inkomsten	32% (98)	25% (30)	28% (32)	29% (8)	32% (9)	43% (12)
	Geen inkomsten	68% (211)	75% (89)	72% (83)	71% (20)	68% (19)	57% (16)
Zonder kinderen ²	Inkomsten	36% (222)	32% (69)	34% (70)	37% (23)	39% (24)	52% (31)
	Geen inkomsten	64% (393)	68% (145)	66% (138)	63% (39)	61% (38)	48% (29)

1 Met kinderen (= ik woon samen met mijn partner en kind(eren)/ik woon samen met mijn kinderen/ik heb co-ouderschap)

2 Zonder kinderen (= ik woon alleen/ik woon samen met mijn partner/ik woon samen met mijn ouder(s) en/of broers/zussen/ik woon samen met familieleden, bijvoorbeeld met een kleinkind, oom of tante/ik woon samen met anderen en we doen veel dingen samen, bijvoorbeeld boodschappen en koken/ik woon samen met anderen en we doen niks samen, ik woon bijvoorbeeld op een kamer

Tabel 31a. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar wel of geen hulp (sociaal netwerk 1)

Splitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=924)	T0 (n=332)	T1 (n=322)	T0 (n=90)	T1 (n=90)	T2 (n=88)
Wel hulp	Inkomsten	26% (116)	23% (33)	28% (38)	30% (10)	33% (11)	39% (13)
	Geen inkomsten	74% (329)	77% (108)	72% (98)	70% (23)	67% (22)	61% (20)
Geen hulp	Inkomsten	42% (203)	34% (65)	34% (64)	37% (21)	39% (22)	55% (30)
	Geen inkomsten	58% (276)	66% (126)	66% (122)	63% (36)	61% (35)	45% (25)

Tabel 31b. Ontwikkeling dagbesteding, uitgesplitst naar professionele hulp (sociaal netwerk 2)

Splitsingen	Dagbesteding	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=445)	T0 (n=141)	T1 (n=136)	T0 (n=33)	T1 (n=33)	T2 (n=33)
Professionele hulp	Inkomsten	22% (68)	16% (14)	22% (19)	28% (5)	22% (4)	28% (5)
	Geen inkomsten	78% (246)	84% (75)	78% (69)	72% (13)	78% (14)	72% (13)
Informeel hulp	Inkomsten	33% (35)	38% (17)	38% (16)	33% (4)	50% (6)	50% (6)
	Geen inkomsten	67% (70)	62% (28)	62% (26)	67% (8)	50% (6)	50% (6)

Bewindvoering en vaste lasten

Tabel 32. Aantal respondenten met een bewindvoerder

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld	
	T0 (n=99)	T0 (n=45)	T1 (n=35)
% (n) respondent- en met een be- windvoerder	11% (99)	14% (45)	11% (35)

Tabel 33a. 'Betaalt u zelf uw vaste lasten?'. Alleen ingevuld door respondenten zonder bewindvoerder

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld	
	T0 (n=654)	T0 (n=222)	T1 (n=224)
% (n) respondent- en die <u>zelf</u> de vaste lasten betalen	79% (654)	78% (222)	76% (224)

Tabel 33b. 'Ik heb de afgelopen twee maanden al mijn vaste lasten zelf betaald'. Alleen ingevuld door respondenten die de vaste lasten zelf betalen

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld	
	T0 (n=471)	T0 (n=175)	T1 (n=221)
% (n) respondent- en die dit meestal of altijd deden	74% (471)	81% (175)	89% (221)

Tabel 33c. 'Ik betaal mijn vaste lasten met automatische incasso'. Alleen ingevuld door respondenten die de vaste lasten zelf betalen

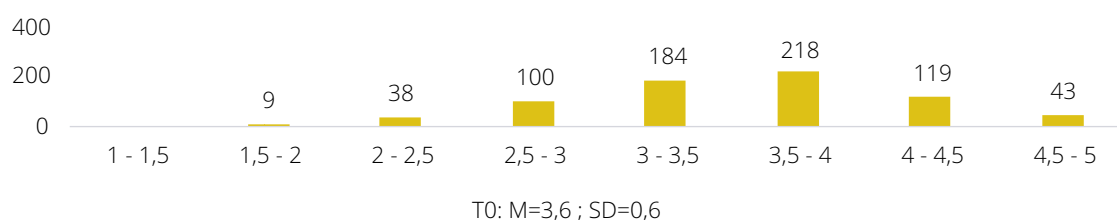
	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld	
	T0 (n=391)	T0 (n=152)	T1 (n=144)
% (n) respondent- en die er eens tot helemaal eens mee zijn	61% (391)	70% (152)	65% (144)

Element 1: Orde en overzicht in de eigen administratie

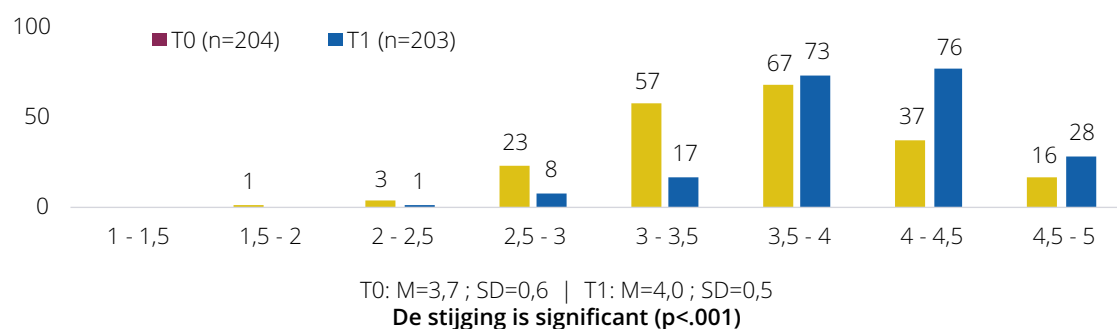
Om de mate van orde en overzicht in de eigen administratie te meten hebben respondenten een aantal stellingen hierover beoordeeld. De antwoorden zijn samengevoegd tot één schaalscore. Hoe hoger de score, hoe beter de respondent zichzelf beoordeelt op het hebben van orde en overzicht in de eigen administratie. In de bijlage staan alle stellingen en de uitleg over de schaalconstructie. Zie figuur 2a, 2b en 2c voor de schaalscores op de verschillende meetmomenten (T0, T1, T2).

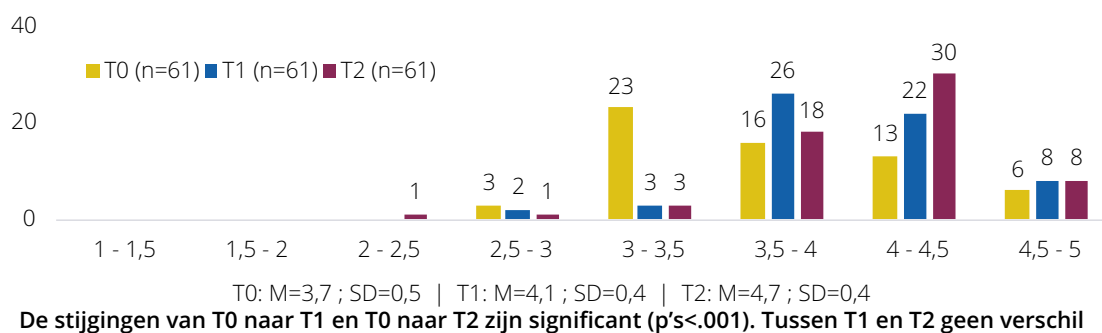
Figuur 2a. Schaalscores op element 1, op T0 (n=711)

Figuur 2b. Schaalscores op element 1, op T0-T1

Figuur 2c. Schaalscores op element 1, op T0-T1-T2

Gemiddelde score Element 1 'Orde en overzicht in de eigen administratie' per categorie

Tabel 34. Gemiddelde score op element 1

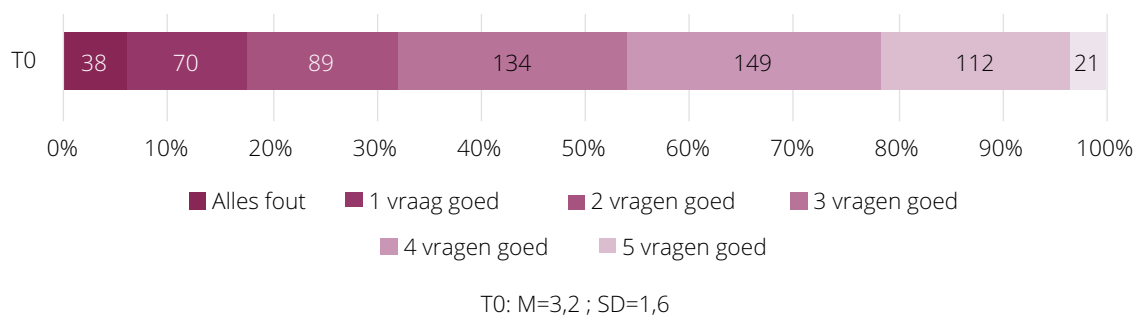
T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld			
Categorie	Splitsingen	T0 (n=619-709)	T0 (n=187-204)	T1 (n=187-203)	T0 (n=59-61)	T1 (n=59-61)	T2 (n=58-61)
Schulden	Ja	3,4 (468)	3,5 (112)	4,0 (112)***	3,7 (25)	4,1 (25)**	4,1 (26)***
	Nee	3,9 (209)	3,9 (79)	4,1 (77)***	3,8 (30)	4,0 (30)	4,1 (29)
	Weet ik niet	3,5 (23)	3,8 (10)	4,1 (10)	3,9 (5)	4,3 (5)	4,1 (5)
Dagbesteding (1)	Ja	3,6 (506)	3,6 (156)	4,0 (156)***	3,7 (52)	4,0 (52) ***	4,1 (52) ***
	Nee	3,4 (198)	3,8 (48)	4,0 (47)***	3,8 (9)	4,2 (9)	4,1 (9)
Dagbesteding (2)	Betaald	3,6 (254)	3,5 (62)	4,0 (60)***	3,6 (25)	3,9 (24)*	4,1 (24)***
	Niet betaald	3,5 (449)	3,7 (142)	4,1 (143)***	3,8 (36)	4,2 (37)***	4,1 (36) *
Opleidingsniveau	Zeer laag	3,4 (177)	3,7 (39)	4,0 (38)**	3,5 (5)	4,3 (6)	4,0 (5)
	Laag	3,6 (140)	3,7 (46)	4,1 (45)***	3,9 (9)	4,1 (8)	3,9 (9)
	Midden	3,6 (267)	3,6 (77)	4,0 (79)***	3,7 (25)	4,1 (25)***	4,1 (24)***
	Hoog	3,8 (99)	3,8 (38)	4,0 (37)*	3,8 (20)	3,9 (20)	4,1 (20)*
Leeftijd	≤ 27 jaar	3,5 (231)	3,5 (53)	3,9 (55)***	3,6 (11)	4,1 (12)	3,9 (11)
	28-45 jaar	3,4 (235)	3,6 (66)	4,0 (63)***	3,7 (22)	4,1 (21)*	4,1 (22)***
Groep	46-65 jaar	3,7 (191)	3,9 (71)	4,1 (71)***	3,8 (25)	4,0 (25)	4,1 (25)*
	≥ 66 jaar	3,7 (24)	3,8 (5)	4,0 (5)	4,6 (1)	4,6 (1)	4,7 (1)
	Nederlands	3,6 (409)	3,7 (127)	4,1 (131)***	3,8 (52)	4,1 (53)***	4,1 (52)***
	Niet-Nederlands	3,5 (210)	3,6 (61)	3,9 (56)***	3,7 (7)	4,0 (6)	3,9 (7)
Bewindvoering	Ja	3,5 (75)	3,7 (31)	4,2 (31)***	3,9 (10)	4,2 (9)	4,2 (10)
Woonsituatie (1)	Nee	3,6 (614)	3,7 (171)	4,0 (168)***	3,7 (50)	4,0 (51)***	4,0 (50)***
	Eenpersoons-huishouden	3,5 (343)	3,7 (100)	4,0 (100)***	3,8 (27)	4,0 (26)	4,0 (26)**
Woonsituatie (2)	Meerpersoons-huishouden	3,6 (367)	3,6 (104)	4,1 (103)***	3,7 (34)	4,1 (35)	4,1 (35)**
Sociaal netwerk (1)	Met kind(eren)	3,6 (231)	3,7 (68)	4,1 (66)***	3,7 (17)	4,1 (17)	4,1 (17)
	Zonder kind(eren)	3,6 (479)	3,7 (130)	4,0 (137)***	3,7 (44)	4,1 (44)***	4,0 (44)**
Sociaal netwerk (2)	Wel hulp	3,5 (377)	3,6 (104)	4,0 (105)***	3,7 (23)	4,0 (23)*	4,1 (24)***
	Geen hulp	3,7 (328)	3,8 (100)	4,0 (98)***	3,8 (38)	4,1 (38)	4,1 (37)
	Informele hulp	3,4 (77)	3,6 (28)	4,1 (30)***	3,4 (9)	4,0 (10)	4,1 (10)
	Professionele hulp	3,4 (280)	3,6 (73)	4,1 (72)***	3,8 (12)	4,1 (11)	4,1 (12)

Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken

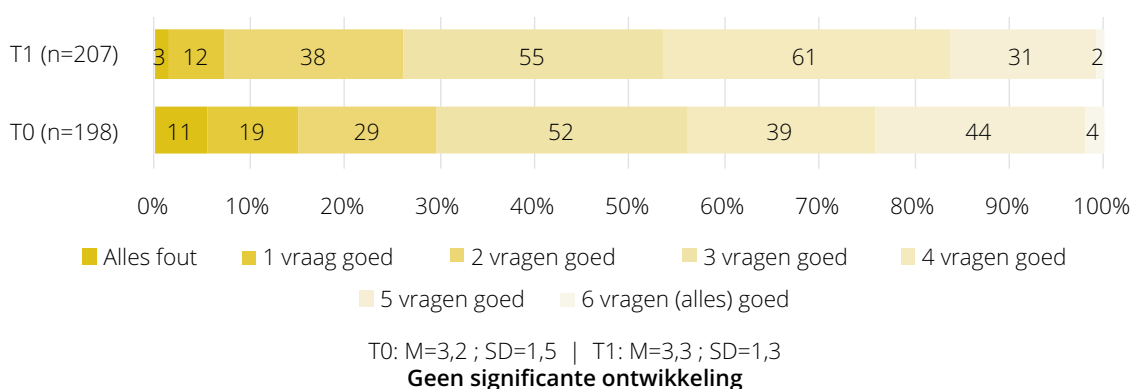
Om de basale kennis en begrip van financiële zaken van respondenten te meten, hebben respondenten zes meerkeuzevragen over geldzaken beantwoord. Zie de bijlage voor de kennisvragen. In figuur 3a, 3b en 3c is te zien hoeveel kennisvragen de verschillende respondenten goed hadden op de verschillende meetmomenten (minimum=0, maximum=6).

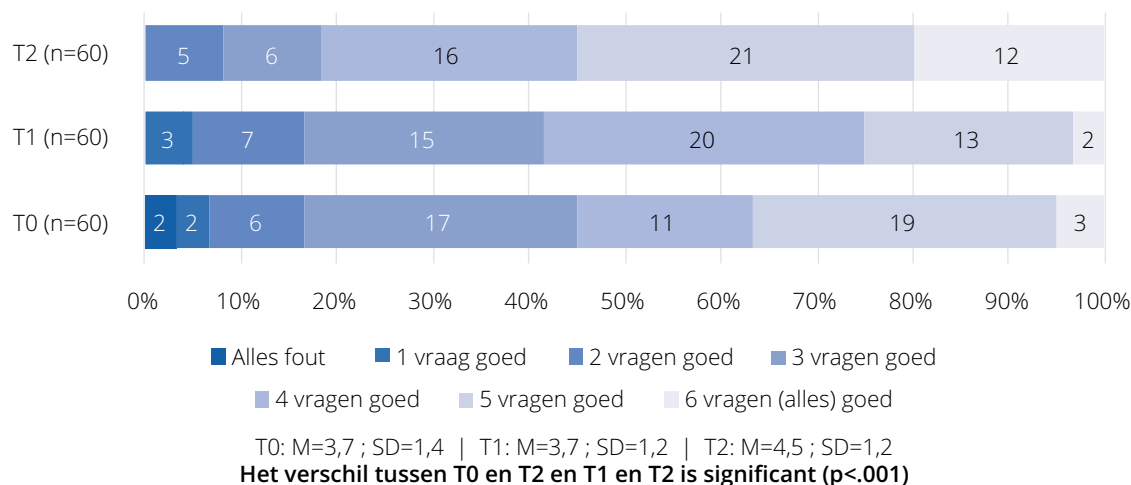
Figuur 3a. Aantal kennisvragen dat respondenten goed hebben op T0 (n=613)

Figuur 3b. Aantal kennisvragen dat respondenten goed hebben op T0-T1 (n=198-207)

Figuur 3c. Aantal kennisvragen dat respondenten goed hebben op T0-T1-T2 (n=60-60-60)

Gemiddelde score Element 2 'Basale kennis en begrip van financiële zaken'

Tabel 35. Gemiddelde score op element 2

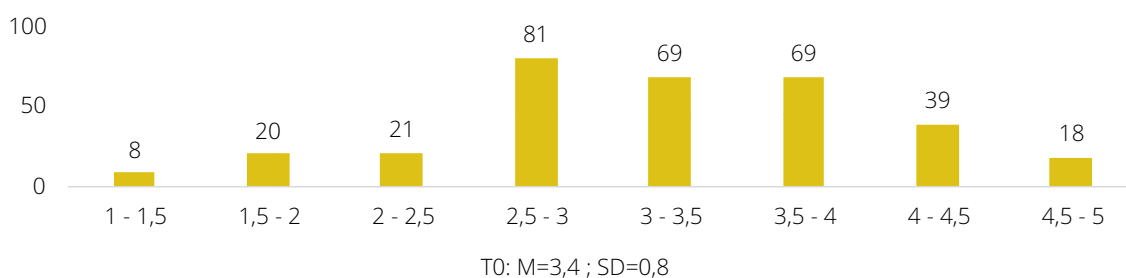
Categorie	Splitsingen	T0 ingevuld (n=612)		T0 en T1 ingevuld (n=188-188)		T0, T1 en T2 ingevuld (n=198-225-75)		
		T0		T0	T1	T0	T1	T2
Schulden	Ja	3,1 (372)		3,2 (95)	3,2 (98)	3,8 (25)	3,6 (24)	4,4 (25)
	Nee	3,5 (204)		3,5 (84)	3,4 (86)	4,0 (30)	4,0 (30)	4,6 (29)/ **
	Weet ik niet	1,9 (23)		1,5 (12)	2,8 (16)	0,8 (4)	1,8 (5)	3,8 (5)
Dagbesteding (1)	Ja	3,3 (457)		3,3 (156)	3,4 (164)	3,8 (51)	3,7 (51)	4,5 (51) **/***
	Nee	2,7 (152)		2,7 (42)	3,0 (43)	3,1 (9)	3,1 (9)	4,1 (9)
Dagbesteding (2)	Betaald	3,5 (228)		3,5 (61)	3,6 (63)	3,9 (25)	3,8 (25)	3,2 (25) **/***
	Niet betaald	2,9 (381)		3,1 (137)	3,2 (144)	3,6 (35)	3,5 (36)	4,9 (35)/ **
Opleidingsniveau	Zeer laag	2,2 (158)		2,3 (45)	3,0 (49) **	2,0 (5)	2,5 (6)	4,0 (6)
	Laag	2,9 (111)		2,8 (40)	3,1 (44)	3,8 (9)	3,4 (8)	4,8 (9)
	Midden	3,7 (231)		3,7 (75)	3,5 (76)	3,8 (25)	4,0 (25)	4,4 (24)
	Hoog	3,8 (90)		3,9 (34)	3,8 (34)	4,1 (20)	3,8 (20)	4,5 (20)/**
	≤ 27 jaar	3,1 (229)		3,1 (69)	3,4 (72)	2,9 (11)	3,6 (12)	4,8 (11)
Leeftijd	28-45 jaar	3,2 (189)		3,3 (53)	3,2 (57)	3,9 (22)	3,7 (21)	4,5 (22)
	46-65 jaar	3,4 (156)		3,4 (62)	3,5 (63)	3,9 (24)	3,8 (24)	4,4 (24)
Groep	≥ 66 jaar	2,7 (20)		2,6 (5)	3,2 (5)	6,0 (1)	4,0 (1)	5,0 (1)
	Nederlands	3,6 (333)		3,6 (111)	3,5 (117)	3,8 (52)	3,8 (52)	4,5 (58) **/***
	Niet-Nederlands	2,7 (191)		2,7 (67)	3,1 (70) *	3,2 (6)	2,8 (6)	4,4 (7)
Bewindvoering	Ja	3,0 (71)		2,9 (29)	3,2 (29)	3,6 (10)	4,0 (9)	3,9 (10)
Woonsituatie (1)	Nee	3,2 (518)		3,2 (163)	3,3 (171)	3,8 (49)	3,6 (50)	4,6 (49) **/***
	Eenpersoons-huishouden	3,1 (289)		3,3 (89)	3,4 (96)	4,2 (25)	4,0 (25)	4,5 (25) **
Woonsituatie (2)	Meerpersoons-huishouden	3,2 (323)		3,1 (109)	3,3 (111)	3,3 (35)	3,4 (35)	4,4 (35) **/***
Sociaal netwerk (1)	Met kind(eren)	3,1 (178)		3,2 (55)	3,0 (57)	3,4 (17)	3,4 (17)	4,4 (17)
	Zonder kind(eren)	3,2 (427)		3,2 (143)	3,4 (150) **	3,8 (43)	3,7 (43)	4,5 (43) **/***
Sociaal netwerk (2)	Wel hulp	3,5 (280)		3,1 (100)	3,2 (105)	3,7 (22)	3,8 (22)	4,3 (23)
	Geen hulp	2,9 (330)		3,3 (96)	3,4 (96)	3,7 (38)	3,6 (38)	4,6 (37) **/***
	Informele hulp	2,9 (254)		3,3 (36)	3,5 (36)	3,3 (10)	3,7 (10)	4,5 (10)
	Professionele hulp	2,8 (240)		3,0 (61)	3,0 (66)	3,9 (10)	3,6 (10)	3,6 (11)

Element 3A: Inkomen genereren – Sollicitatie handelingen

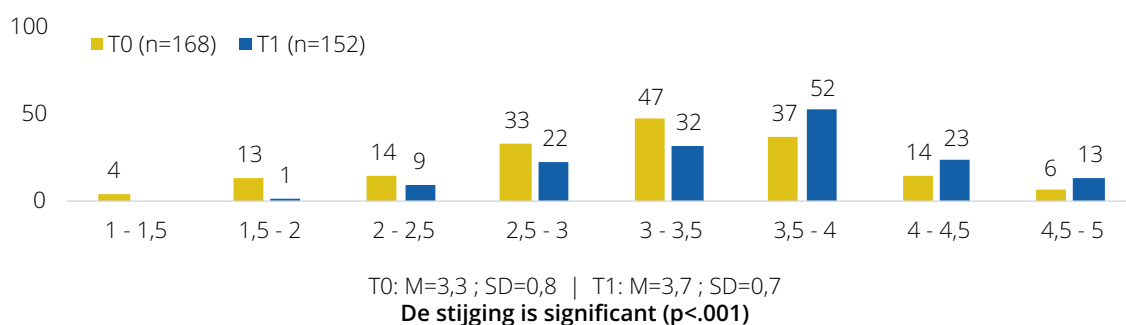
Respondenten hebben vier vragen beantwoord over concrete handelingen die nodig zijn bij het solliciteren (bijv. kunnen opstellen van een CV). De antwoorden zijn samengevoegd tot één schaalscore. Hoe hoger de score, hoe beter de respondent de sollicitatie handelingen volgens zichzelf beheerst. Zie de bijlage voor alle vragen en uitleg over de schaalconstructie. Zie figuur 4a, 4b en 4c voor de schaalscores op de verschillende meetmomenten (T0, T1, T2).

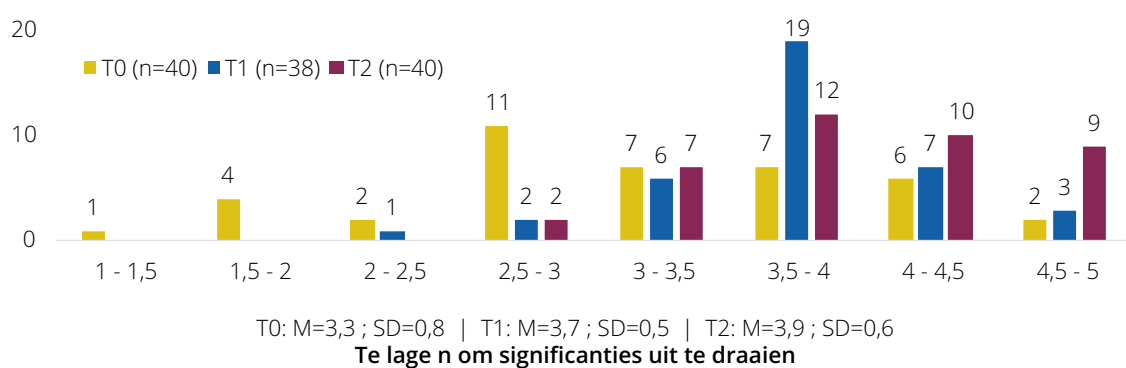
Figuur 4a. Schaalscores op element 3, schaal 'Sollicitatie handelingen', op T0 (n=328)

Figuur 4b. Schaalscores op element 3, schaal 'Sollicitatie handelingen', op T0-T1

Figuur 4c. Schaalscores op element 3, schaal 'Sollicitatie handelingen', op T0-T1-T2

Gemiddelde score **Element 3A: Inkomen genereren – Sollicitatie handelingen**

Tabel 36. Gemiddelde score op element 3a

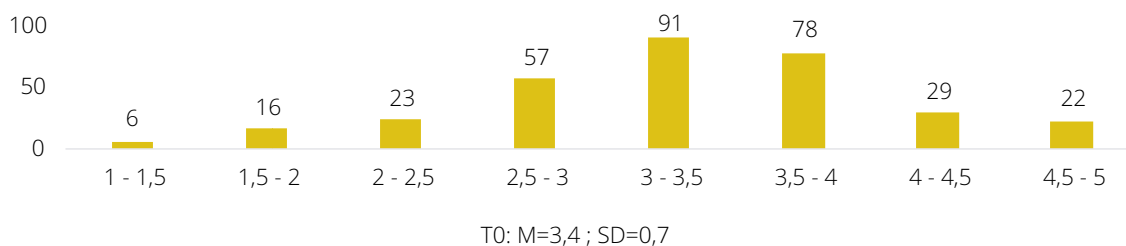
Categorie	Splitsingen	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=330)		T0 (n=168)	T1 (n=153)	T0 (n=40)	T1 (n=38)	T2 (n=40)
Schulden	Ja	3,4 (183)		3,2 (83)	3,6 (79)***	3,4 (20)	3,7 (20)**	4,1 (20)**/
	Nee	3,3 (112)		3,2 (69)	3,6 (59)*	3,1 (17)	3,5 (15)	3,6 (17)
	Weet ik niet	3,6 (15)		3,8 (8)	3,8 (7)	3,5 (2)	4,0 (2)	3,5 (2)
Dagbesteding (1)	Ja	3,4 (232)		3,3 (130)	3,7 (122)***	3,3 (32)	3,9 (31)***	4,1 (32)***
	Nee	3,4 (89)		3,4 (38)	3,7 (31)**	3,4 (8)	4,0 (7)	4,0 (8)
Dagbesteding (2)	Betaald	3,4 (102)		3,3 (52)	3,6 (52)***	3,7 (10)	4,0 (11)	4,3 (10)
	Niet betaald	3,4 (217)		3,3 (116)	3,7 (101)***	3,2 (30)	3,6 (27)***	4,8 (30)***
Opleidingsniveau	Zeer laag	3,5 (67)		3,5 (32)	3,9 (32) **	3,3 (4)	3,6 (4)	4,1 (4)
	Laag	3,5 (64)		3,3 (39)	3,8 (37) ***	3,4 (7)	3,8 (8)	4,1 (7)
	Midden	3,4 (119)		3,2 (59)	3,7 (51)	3,5 (10)	4,0 (8)	4,4 (10)
	Hoog	3,2 (65)		3,1 (36)	3,4 (32)**	3,1 (19)	3,4 (18)	4,1 (19)
	≤ 27 jaar	3,7 (93)		3,6 (50)	3,9 (50)**	3,5 (8)	4,3 (8)	4,2 (8)
Leeftijd	28-45 jaar	3,3 (150)		3,2 (76)	3,6 (73)***	3,2 (19)	3,5 (20)	4,0 (19)
	46-65 jaar	3,2 (64)		3,1 (34)	3,4 (25)	3,3 (11)	3,5 (8)	4,3 (11)
Groep	≥ 66 jaar	3,8 (3)		-	-	-	-	-
	Nederlands	3,5 (186)		3,3 (101)	3,7 (89)***	3,3 (32)	3,8 (29)***	3,9 (32)***
	Niet-Nederlands	3,4 (93)		3,2 (47)	3,7 (45) ***	2,9 (4)	3,2 (5)	3,7 (4)
Bewindvoering	Ja							
Woonsituatie (1)	Nee	3,6 (41)		3,3 (20)	3,9 (19)	3,5 (6)	3,5 (6)	3,7 (6)
	Eenpersoons-huishouden	3,4 (264)		3,3 (139)	3,7 (125)***	3,2 (33)	3,7 (31)***	3,9 (33)***
	Meerpersoons-huishouden	3,4 (136)		3,2 (62)	3,6 (56)***	3,3 (16)	3,5 (15)	3,6 (16)
Woonsituatie (2)	Meerpersoons-huishouden			3,3 (106)	3,3 (98)***	3,2 (24)	3,8 (23)**	4,0 (24)***
	Met kind(eren)							
Sociaal netwerk (1)	Zonder kind(eren)	3,1 (115)		3,1 (54)	3,5 (47)***	3,1 (11)	3,4 (11)	3,6 (11)
	Wel hulp	3,6 (205)		3,4 (114)	3,7 (106)***	3,3 (29)	3,8 (27)**	4,0 (29)***
	Geen hulp	3,5 (115)		3,3 (52)	3,9 (50)***	3,3 (14)	3,8 (14)	3,8 (14)
Sociaal netwerk (2)	Informele hulp	3,4 (205)		3,2 (115)	3,6 (102)***	3,3 (26)	3,6 (24)**	3,9 (26)***
	Professionele hulp	3,6 (40)		3,6 (24)	3,9 (24)	3,1 (6)	3,9 (6)	4,1 (6)
		3,6 (63)		3,6 (22)	3,9 (21)	3,5 (7)	3,6 (7)	3,8 (7)

Element 3B: Inkomen genereren – Soft skills solliciteren

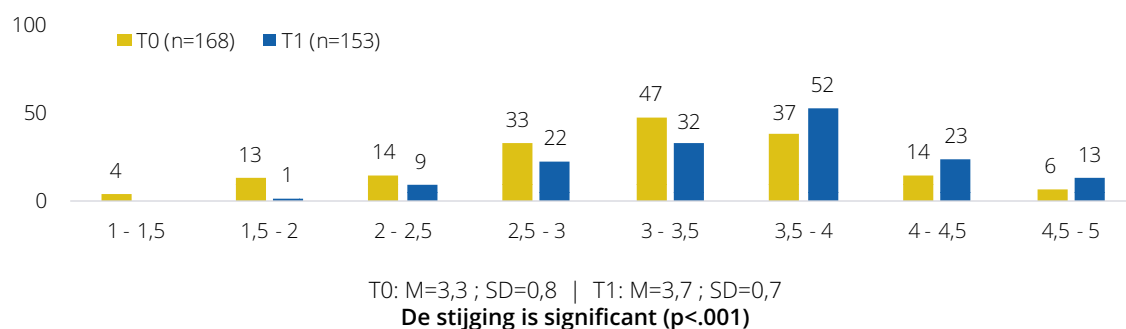
Respondenten hebben vier vragen beantwoord over soft skills om te kunnen solliciteren (bv. in contact komen met een werkgever, een gesprek voeren met een werkgever). De antwoorden zijn samengevoegd tot één schaalscore. Hoe hoger de score, hoe beter de respondent de handelingen volgens zichzelf beheerst die nodig zijn voor het solliciteren. Zie de bijlage voor alle vragen en uitleg over de schaalconstructie. Zie figuur 5a, 5b en 5c voor de schaalscores op de verschillende meetmomenten (T0, T1, T2).

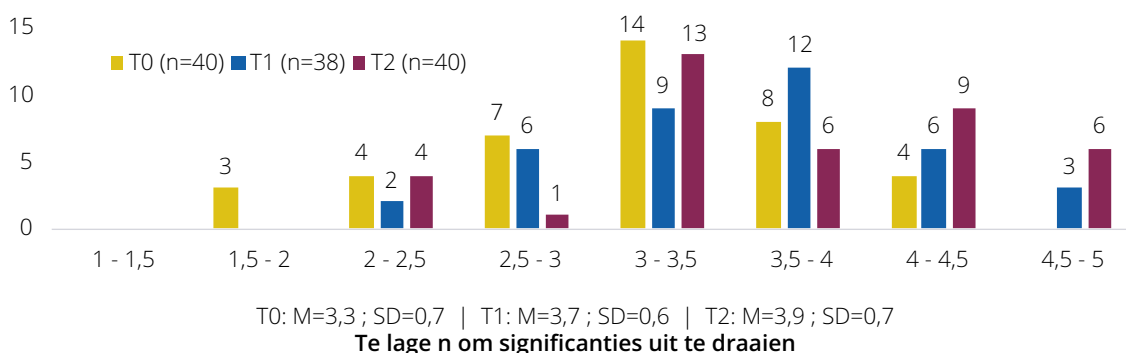
Figuur 5a. Schaalscores op element 3, schaal 'Soft skills solliciteren', op T0 (n=322)

Figuur 5b. Schaalscores op element 3, schaal 'Soft skills solliciteren', op T0-T1

Figuur 5c. Schaalscores op element 3, schaal 'Soft skills solliciteren', op T0-T1-T2

Gemiddelde score Element 3B: Inkomen genereren – Soft skills solliciteren

Tabel 37. Gemiddelde score op element 3b

Categorie	Splitsingen	T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld			
		T0 (n=328)	T0 (n=169)	T1 (n=153)	T0 (n=40)	T1 (n=38)	T2 (n=40)		
Schulden	Ja	3,4 (183)	3,2 (83)	3,7 (79)***	3,4 (20)	3,7 (20)	4,1 (20)**/**		
	Nee	3,3 (112)	3,2 (69)	3,6 (59)**	3,1 (17)	3,5 (15)	3,6 (17)		
	Weet ik niet	3,6 (15)	3,8 (8)	3,8 (7)	3,5 (2)	4,0 (2)	3,5 (2)		
Dagbesteding (1)	Ja	3,4 (232)	3,3 (130)	3,7 (122)***	3,3 (32)	3,7 (31)*	3,8 (32)**/		
	Nee	3,4 (89)	3,4 (38)	3,7 (31)*	3,3 (8)	3,6 (7)	4,0 (8)		
Dagbesteding (2)	Betaald	3,5 (102)	3,3 (52)	3,6 (52)**	3,5 (10)	3,7 (11)	4,1 (10)		
	Niet betaald	3,4 (217)	3,3 (116)	3,7 (101)***	3,2 (30)	3,6 (27)**	3,8 (30)**/		
Opleidingsniveau	Zeer laag	3,6 (66)	3,5 (32)	3,9 (32)*	3,3 (4)	3,6 (4)	4,1 (4)		
	Laag	3,5 (64)	3,3 (39)	3,8 (37)**	3,4 (7)	3,8 (8)	4,1 (7)		
	Midden	3,4 (119)	3,2 (59)	3,7 (51)**	3,5 (10)	4,0 (8)	4,1 (10)		
	Hoog	3,2 (65)	3,1 (36)	3,3 (32)*	3,1 (19)	3,4 (18)	3,6 (19)*/		
	≤ 27 jaar	3,7 (93)	3,6 (50)	3,9 (50)**	3,5 (8)	4,3 (8)	4,5 (8)		
Leeftijd	28-45 jaar	3,3 (150)	3,2 (76)	3,6 (72)***	3,2 (19)	3,5 (20)	3,6 (19)*/		
Groep	46-65 jaar	3,2 (64)	3,1 (34)	3,4 (23)	3,3 (11)	3,5 (8)	3,8 (11)		
	≥ 66 jaar	3,8 (3)	-	-	-	-	-		
	Nederlands	3,4 (186)	3,3 (101)	3,7 (89)***	3,3 (32)	3,8 (29)**	3,9 (32)**/		
	Niet-Nederlands	3,4 (93)	3,2 (47)	3,7 (45)***	2,9 (4)	3,3 (5)	3,7 (4)		
Bewindvoering	Ja	3,6 (41)	3,3 (20)	3,9 (19)*	3,5 (6)	3,5 (6)	3,7 (6)		
Woonsituatie (1)	Nee	3,4 (264)	3,3 (139)	3,7 (125)***	3,2 (33)	3,7 (31)**	3,9 (33)**/		
	Eenpersoons-huishouden	3,4 (136)	3,2 (62)	3,6 (55)***	3,2 (16)	3,5 (15)	3,7 (16)		
Woonsituatie (2)	Tweepersoons-huishouden	3,4 (186)	3,3 (106)	3,7 (98)***	3,3 (24)	3,8 (23)*	4,0 (24)**/**		
Sociaal netwerk (1)	Met kind(eren)	3,3 (110)	3,2 (54)	3,5 (47)**	3,1 (11)	3,4 (11)	3,5 (11)		
	Zonder kind(eren)	3,5 (212)	3,3 (114)	3,8 (106)***	3,3 (29)	3,8 (27)**	4,0 (29)***/		
Sociaal netwerk (2)	Wel hulp	3,5 (115)	3,4 (52)	3,9 (50)***	3,3 (14)	3,8 (14)	3,8 (14)*/		
	Geen hulp	3,4 (205)	3,2 (115)	3,6 (102)***	3,3 (26)	3,6 (24)*	3,9 (26)**/**		
	Informele hulp	3,6 (40)	3,6 (24)	3,9 (24)*	3,1 (6)	3,9 (6)	4,1 (6)*/		
	Professionele hulp	3,5 (63)	3,4 (22)	3,9 (21)**	3,5 (7)	3,6 (7)	3,8 (7)		

Element 3C: Inkomen genereren – Toekomst

Tabel 38. 'Wat heeft u de afgelopen tijd gedaan om een betere toekomst te hebben?' (meerdere antwoorden mogelijk)¹⁷

Categorie	Alleen T0 ingevuld		T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=323)		T0 (n=168)	T1 (n=156)	T0 (n=38)	T1 (n=38)	T2 (n=40)
Ik heb gezocht naar (beter) betaald werk	48% (155)		51% (86)	59% (92)*	59% (23)	58% (22)	63% (25)
Ik ben meer gaan werken	12% (39)		11% (18)	17% (27)	5% (2)	18% (7)	30% (12)
Ik ben bezig om een eigen bedrijf te starten	8% (26)		9% (15)	9% (14)	5% (2)	13% (5)	13% (5)
Ik heb gezocht naar een cursus of een opleiding	38% (124)		38% (64)	35% (54)	41% (16)	47% (18)	30% (12)
Ik heb gezocht naar werkervaringsplek	13% (41)		12% (20)	12% (19)	21% (8)	13% (5)	20% (8)
Ik heb gezocht naar werk als vrijwilliger	26% (83)		26% (44)	19% (29)*	39% (15)	24% (9)	18% (7)
Ik heb gezocht naar klusjes waar ik geld voor krijg	12% (39)		10% (16)	14% (22)	18% (7)	26% (10)	10% (4)
Ik heb (professionele) hulp gezocht	4% (12)		8% (14)	2% (3)	-	-	-
Ik heb niets gedaan om een betere toekomst te hebben	9% (30)		3% (5)	6% (9)	3% (1)	8% (3)	5% (2)
Anders	4% (12)		2% (3)	5% (7)	3% (1)	-	3% (1)

¹⁷ Percentages in de tabel geven het percentage van het aantal respondenten aan. Aangezien er meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het totaal hierdoor hoger uitkomen dan 100%.

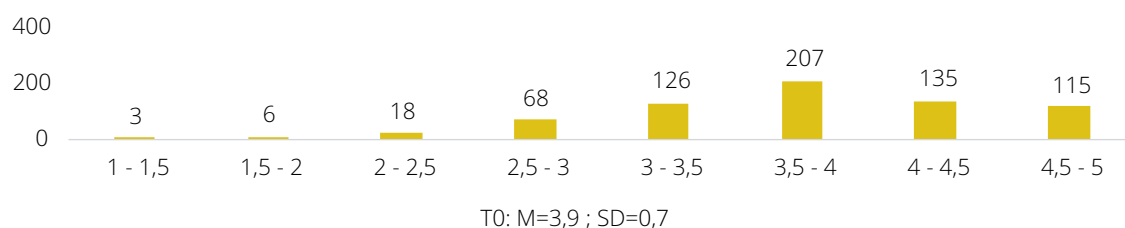
Element 4: Uitgaven beheersen (economisch keuzegedrag)

Korte termijn uitgaven

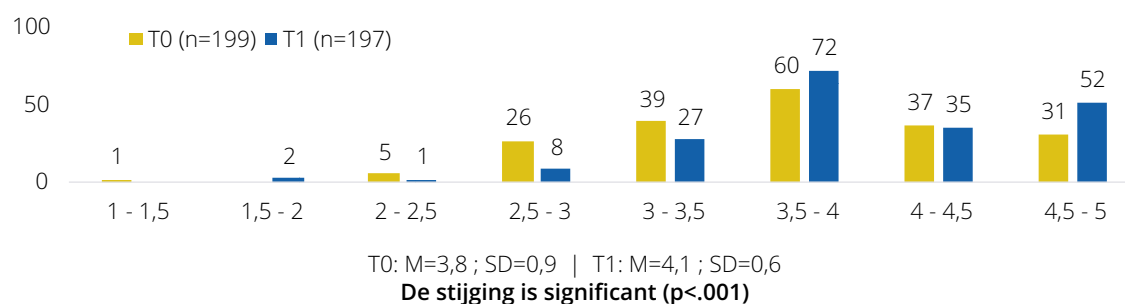
Respondenten hebben vier stellingen beantwoord die gaan over de mate waarin zij volgens zichzelf in staat zijn de korte termijn uitgaven te beheersen (bijv. sparen voor een duur product). De antwoorden zijn samengevoegd tot één schaalscore. Hoe hoger de score, hoe beter de respondent zichzelf vindt in het beheersen van de korte termijn uitgaven. Zie de bijlage voor alle vragen en uitleg over de schaalconstructie. Zie figuur 6a, 6b en 6c voor de schaalscores op de verschillende meetmomenten.

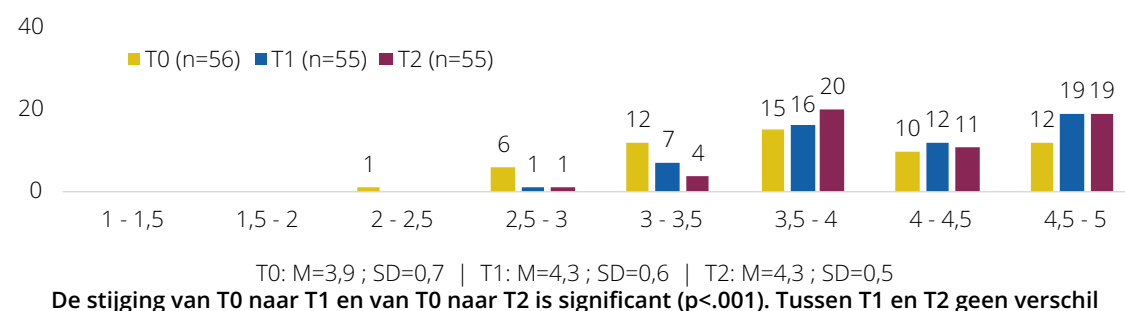
Figuur 6a. Schaalscores voor de korte termijn uitgaven, op T0 (n=678)

Figuur 6b. Schaalscores voor de korte termijn uitgaven, op T0-T1

Figuur 6c. Schaalscores voor de korte termijn uitgaven, op T0-T1-T2

Gemiddelde score Element 4: Uitgaven beheersen (economisch keuzegedrag)

Tabel 39. Gemiddelde score op element 4: Korte termijn uitgaven

Categorie	Splitsingen	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
		T0 (n=588-677)	T0 (n=182-199)	T1 (n=181-198)	T0 (n=54-56)	T1 (n=53-55)	T2 (n=53-55)
Schulden	Ja	3,8 (453)	3,8 (113)	4,1 (111)***	4,0 (25)	4,2 (24)	4,4 (25)
	Nee	4,1 (190)	4,0 (72)	4,1 (71)	4,0 (25)	4,3 (25)	4,2 (24)
	Weet ik niet	3,7 (23)	3,5 (10)	4,2 (11)	3,5 (5)	4,3 (5)	4,5 (5)
Dagbesteding (1)	Ja	3,9 (475)	3,8 (151)	4,1 (150)***	4,0 (48)	4,3 (47)	4,3 (47)
	Nee	3,9 (199)	3,9 (48)	4,2 (47)*	4,0 (8)	4,3 (8)	4,2 (8)
Dagbesteding (2)	Betaald	3,8 (219)	3,7 (54)	4,0 (53)**	3,9 (20)	4,2 (19)	4,3 (20)
	Niet betaald	3,9 (454)	3,9 (145)	4,2 (144)***	4,0 (36)	4,3 (36)	4,3 (35)
Opleidingsniveau	Zeer laag	3,8 (177)	3,6 (40)	3,9 (40)*	3,3 (6)	4,1 (6)	4,4 (6)
	Laag	3,9 (141)	3,9 (46)	4,0 (46)	4,1 (9)	4,3 (8)	4,4 (9)
	Midden	3,9 (260)	3,9 (78)	4,2 (77)***	4,1 (24)	4,3 (24)	4,3 (23)
	Hoog	4,1 (74)	4,0 (30)	4,2 (35)*	4,1 (16)	4,2 (16)	4,2 (16)
	≤ 27 jaar	3,8 (233)	3,6 (54)	3,9 (54)*	3,5 (12)	4,0 (12)	4,1 (11)
Leeftijd	28-45 jaar	3,9 (219)	4,0 (66)	4,3 (65)***	4,0 (22)	4,5 (21)	4,3 (22)
	46-65 jaar	4,0 (173)	4,1 (63)	4,2 (63)	4,2 (19)	4,2 (19)	4,4 (19)
	≥ 66 jaar	3,8 (23)	3,8 (5)	4,0 (5)	4,3 (1)	4,8 (1)	5,0 (1)
	Nederlands	3,9 (382)	4,0 (122)	4,2 (122)***	4,0 (47)	4,3 (47)	4,3 (46)
	Niet-Nederlands	3,8 (206)	3,7 (60)	4,0 (59)**	3,6 (7)	4,2 (6)	4,1 (7)
Bewindvoering	Ja	4,0 (72)	4,0 (31)	4,3 (31)***	4,0 (10)	4,3 (9)	4,3 (10)
Woonsituatie (1)	Nee	3,9 (579)	3,8 (164)	4,1 (163)***	4,0 (45)	4,2 (45)	4,3 (44)
	Eenpersoons-huishouden	3,9 (336)	3,9 (97)	4,0 (97)*	4,0 (24)	4,2 (23)	4,3 (23)
Woonsituatie (2)	Meerpersoons-huishouden	3,9 (341)	3,9 (102)	4,2 (100)***	3,9 (32)	4,3 (32)	4,3 (32)
Sociaal netwerk (1)	Met kind(eren)	3,9 (205)	3,9 (63)	4,3 (63)***	4,1 (14)	4,4 (14)	4,4 (14)
	Zonder kind(eren)	3,9 (472)	3,8 (136)	4,0 (134)***	3,9 (42)	4,2 (41)	4,2 (41)
Sociaal netwerk (2)	Wel hulp	3,9 (381)	3,8 (107)	4,1 (105)***	4,0 (33)	4,3 (33)	4,3 (32)
	Geen hulp	3,9 (293)	3,9 (92)	4,1 (92)**	3,9 (23)	4,2 (22)	4,2 (23)
	Informele hulp	3,9 (80)	3,9 (29)	4,1 (28)*	3,6 (9)	4,2 (9)	4,2 (9)
	Professionele hulp	3,9 (281)	3,9 (74)	4,2 (74)***	4,2 (12)	4,2 (11)	4,2 (12)

Lange termijn uitgaven

De mate waarin de respondent grip heeft op de lange termijn uitgaven, is uitgevraagd door middel van de stelling: 'Als nu mijn wasmachine kapot gaat, heb ik genoeg geld om een nieuwe te kopen'. Zie tabel 9 voor de gemiddelde scores op deze stelling. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe meer de respondent het met de stelling eens is (minimum=1, maximum=5).

Tabel 40. 'Als nu mijn wasmachine kapot gaat, heb ik genoeg geld om een nieuwe te kopen'.

	Alleen T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=617)	T0 (n=183)	T1 (n=183)	T0 (n=54)	T1 (n=52)	T2 (n=53)
Gemiddelde (SD)	2,4 (1,4)	2,5 (1,4)	3,0 (1,4) ***	2,9 (1,5)	3,2 (1,4)	3,7 (1,4) ***/**

Tabel 41. Aantal respondenten dat het (helemaal) eens is met de stelling 'als mijn wasmachine nu kapot gaat, heb ik genoeg geld om een nieuwe wasmachine te kopen'.

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=418)	T0 (n=102)	T1 (n=102)	T0 (n=23)	T1 (n=22)	T2 (n=16)
% (n) respondenten met schulden	13% (53)	17% (17)	37%*** (38)	22% (5)	46% (10)	61% (14)

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=24)	T0 (n=65)	T1 (n=68)	T0 (n=25)	T1 (n=25)	T2 24
% (n) respondenten zonder schulden	71% (17)	43% (29)	54% (37)	56% (14)	64% (16)	71% (17)

Inschatting financiële vaardigheden

Tabel 42. 'Ik kan een beetje tot heel goed met geld omgaan'

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=575)	T0 (n=173)	T1 (n=172)	T0 (n=39)	T1 (n=39)	T2 (n=39)
% (n) respondenten met schulden dat zichzelf een beetje / heel goed met geld vindt omgaan	54% (313)	52% (90)	74% *** (127)	56% (22)	80% (31)*	85% (33)**

175 respondenten hebben op de T0 meer dan 10.000 Euro schulden

Tabel 43. 'Ik kan een beetje tot heel goed met geld omgaan'

	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld		
	T0 (n=159)	T0 (n=48)	T0 (n=47)	T0 (n=11)	T1 (n=11)	T2 (n=11)
% (n) respondenten met schulden dat zichzelf een beetje / heel goed met geld vindt omgaan EN meer dan € 10.000,- schuld heeft	45% (71)	48% (23)	68% (32)**	46% (5)	64% (7)	82% (9)

Tabel 44. 'Ik kan mijn uitgaven een beetje tot heel goed bijhouden'

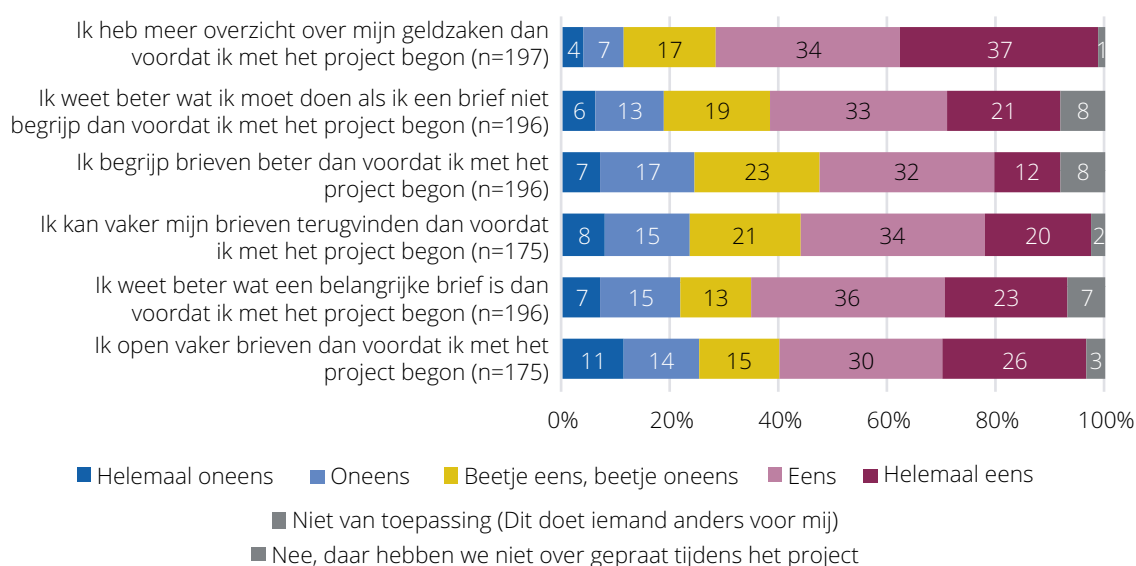
	T0 ingevuld	T0 en T1 ingevuld		T0, T1 en T2 ingevuld (n=20)		
	T0 (n=563)	T0 (n=170)	T1 (n=171)	T0(n=39)	T1 (n=39)	T2 (n=39)
% (n) respondenten met schulden dat zichzelf een beetje / heel goed vindt met uitgaven beheersen	44% (245)	51% (86)	75% (128)***	59% (23)	72% (28)	77% (30)

Leereffectvragen

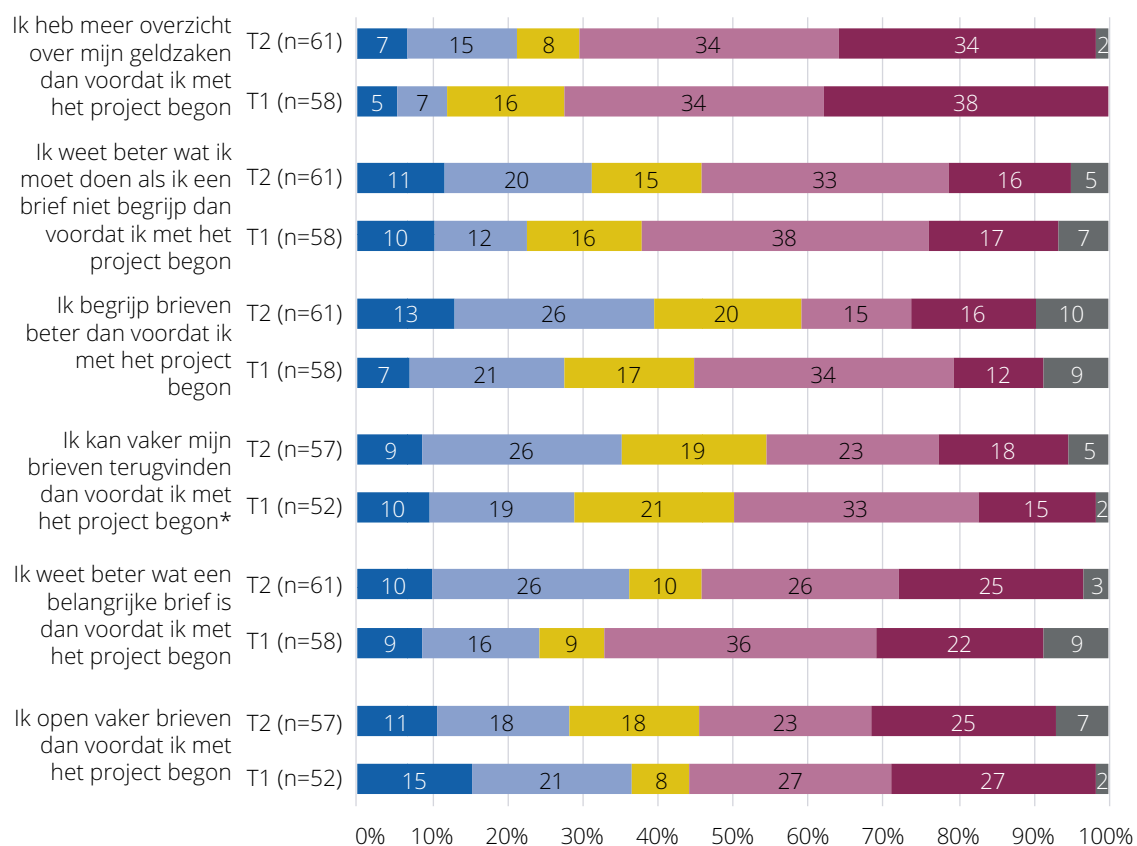
De respondenten hebben direct na afloop van het project en 6 maanden na afloop van het project vragen gekregen over de opbrengsten of leereffecten van het project. In figuur 7a tot en met 10b staan de resultaten per element.

Element 1: Orde en overzicht in de eigen administratie

Figuur 7a. Leereffecten op Element 1, op T1

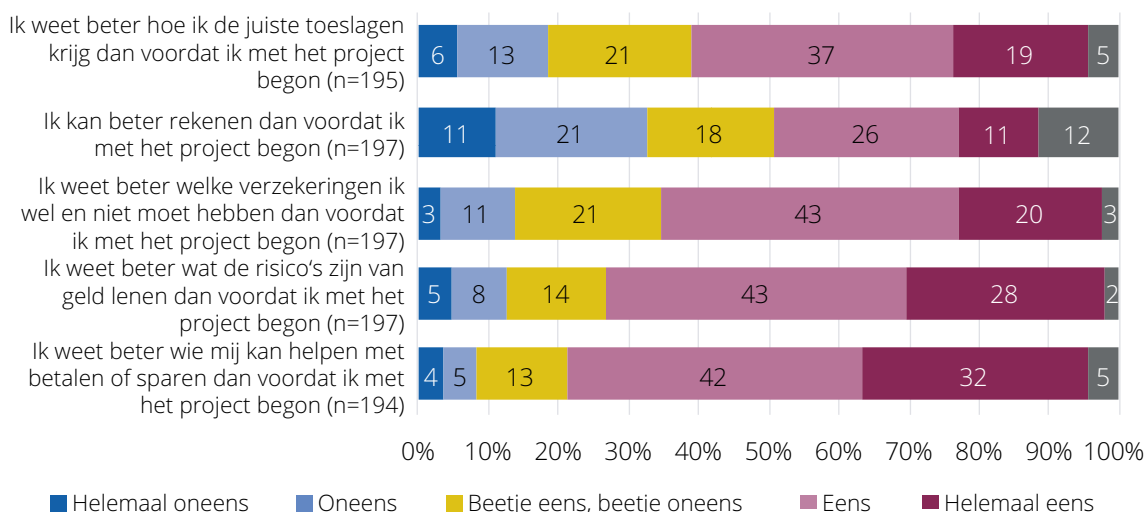

Figuur 7b. Leereffecten op Element 1, op T1-T2

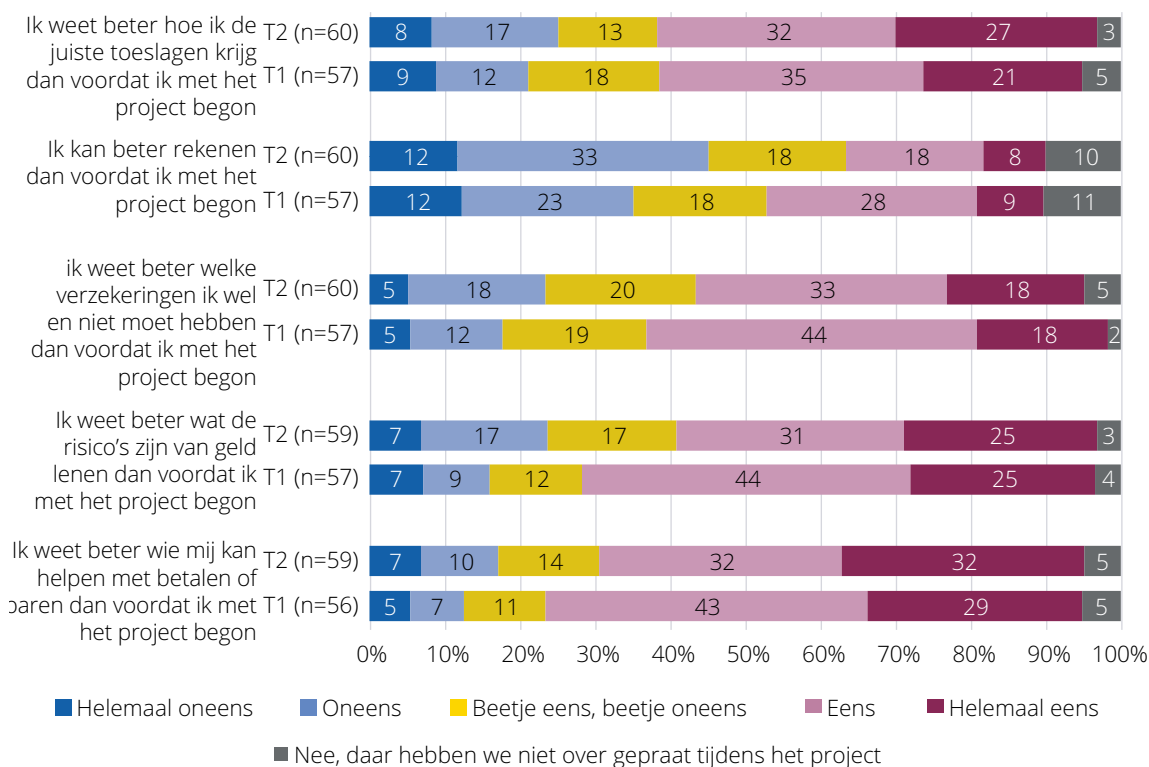

Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken

Figuur 8a. Leereffecten op Element 2, op T1

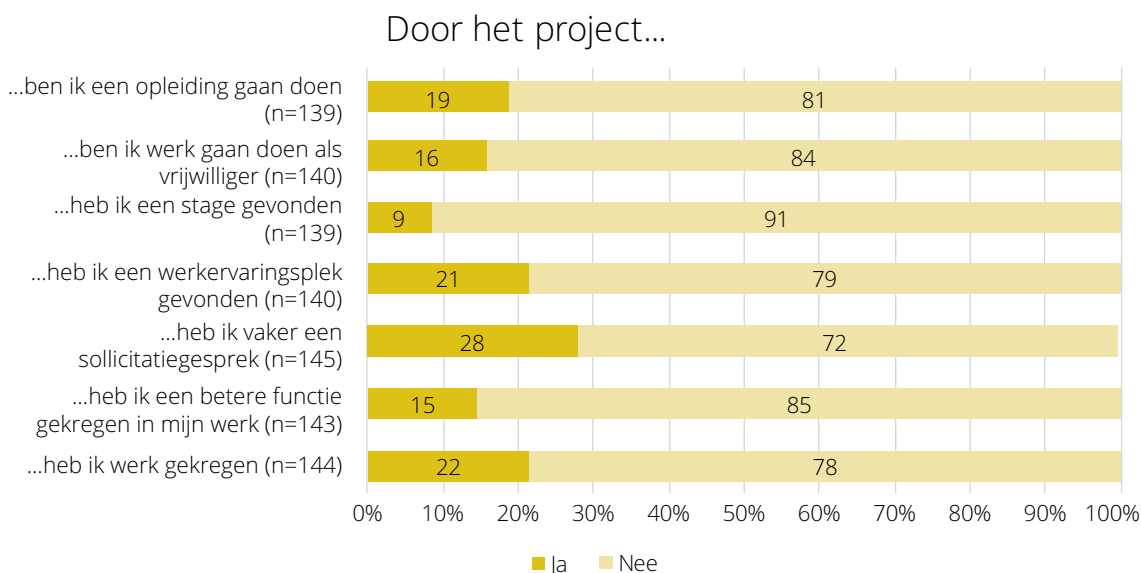

Figuur 8b. Leereffecten op Element 2, op T1-T2

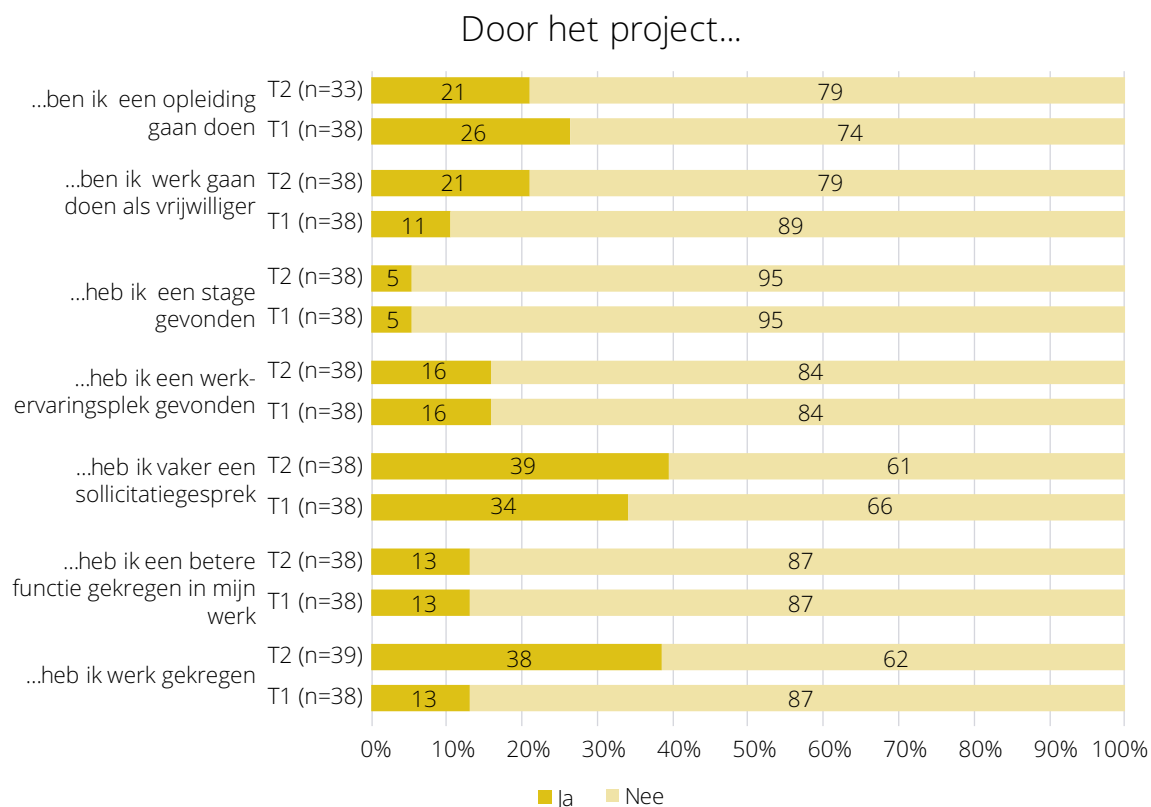

Element 3: Inkomen genereren

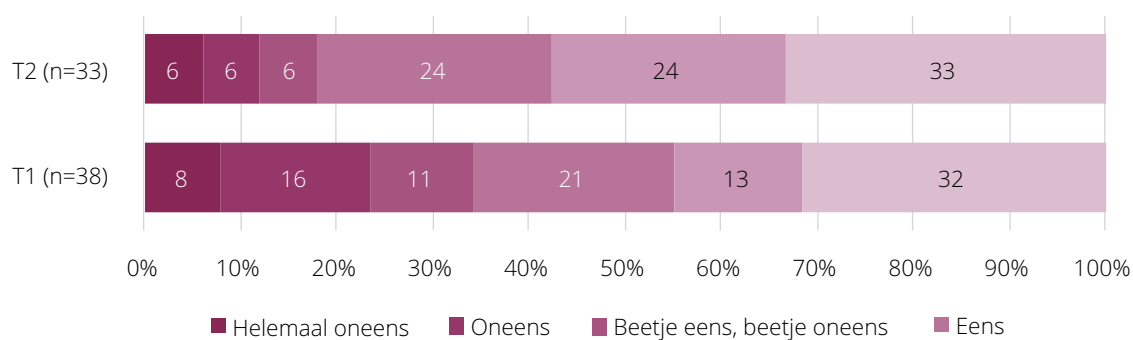
Figuur 9a. Leereffecten op Element 3, op T1

Figuur 9b. Leereffecten op Element 3, op T1-T2

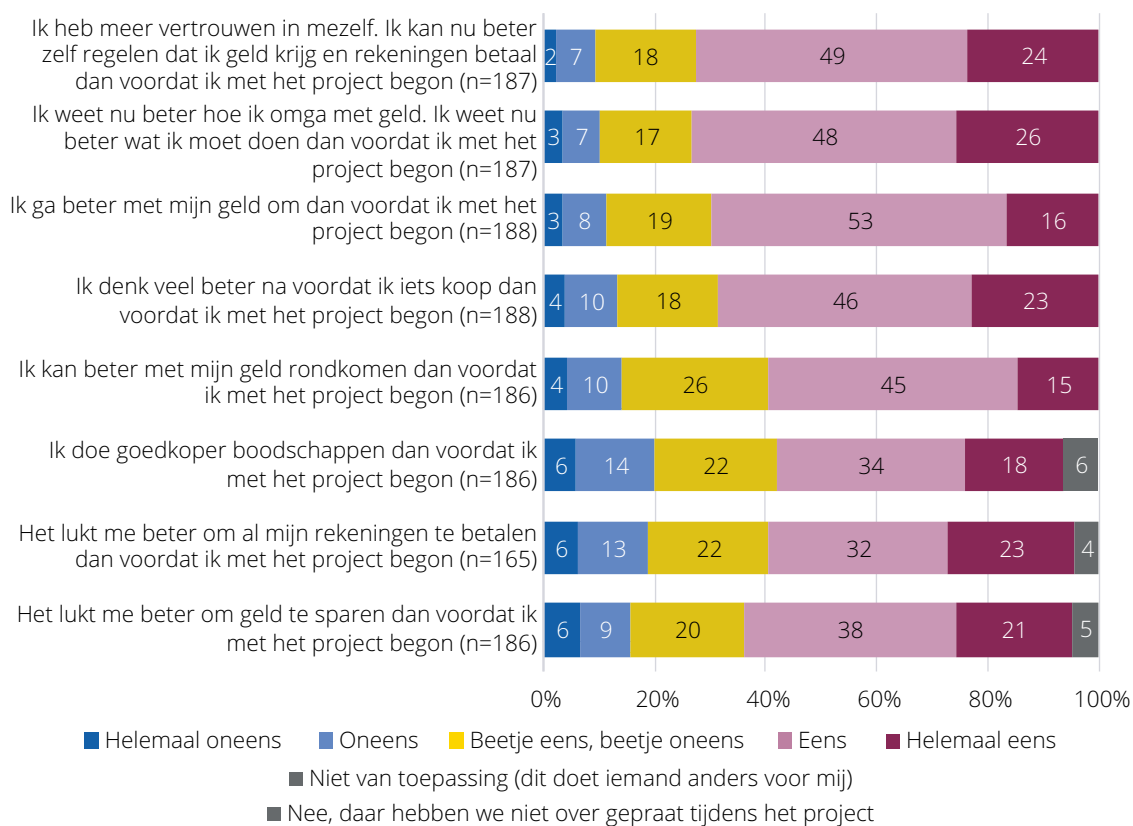

Figuur 9c. 'Ik weet beter welke toeslagen en uitkeringen ik kan krijgen dan voordat ik met het project begon' op T1-T2

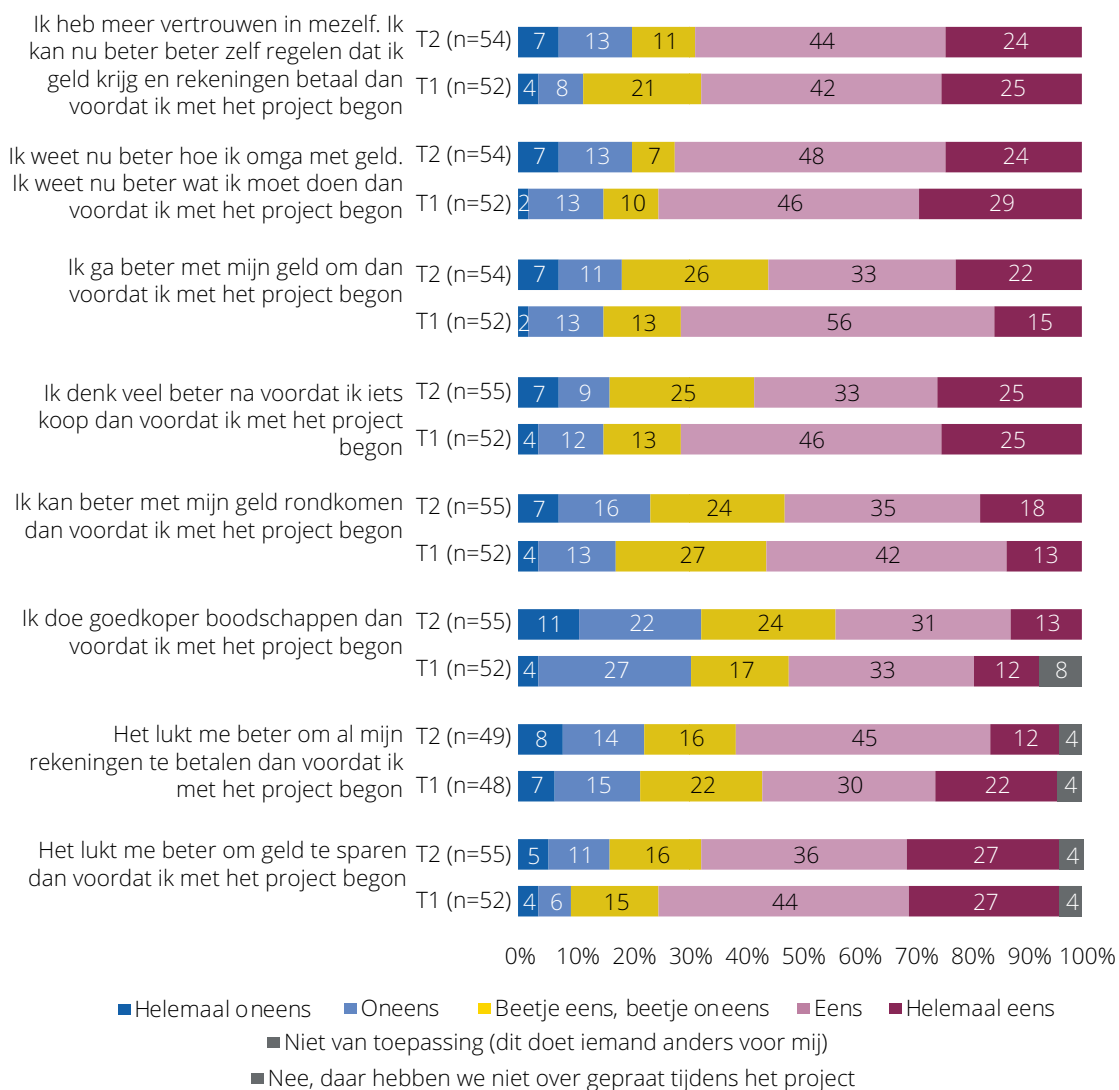

Element 4: Uitgaven beheersen

Figuur 10a. Leereffecten op Element 4, op T1

Figuur 10b. Leereffecten op Element 4, op T1-T2

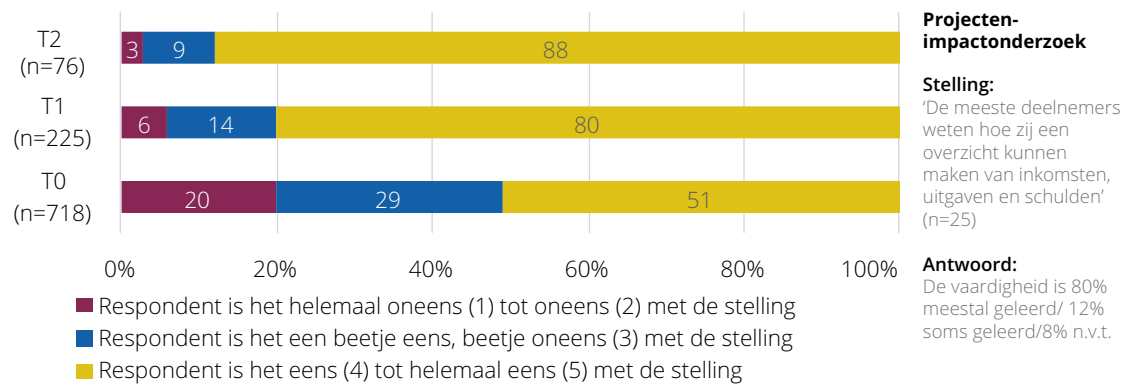

Vergelijking op Elementen

Figuur 11a. Element 1: Orde en overzicht in de administratie

Deelnemersonderzoek

Stelling: 'Ik kan een overzicht maken van mijn inkomsten, uitgaven en schulden'

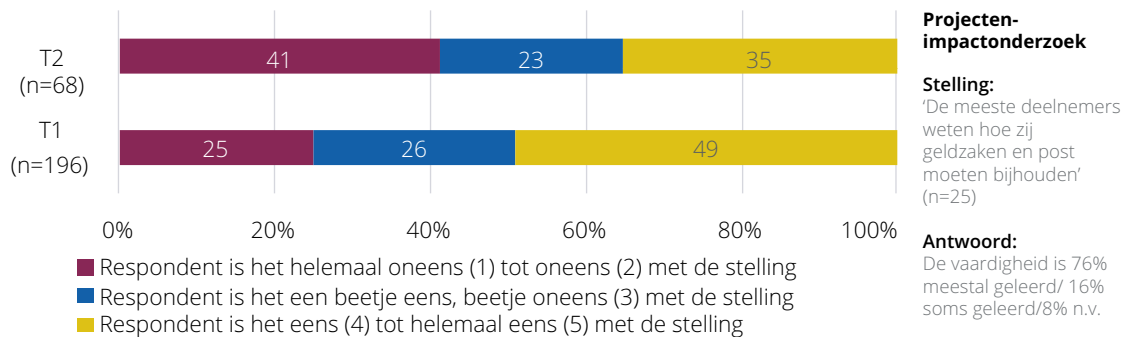
T2: M=4,2 (SD=0,7) | T1: M=4,1 (SD=1,1) | T0: M=3,4 (SD=0,9)

Stijging T0-T1 en T0-T2 is significant.

Figuur 11b. Element 1: Orde en overzicht in de administratie

Deelnemersonderzoek

Stelling: 'Ik begrijp brieven beter dan voordat ik met het project begon'

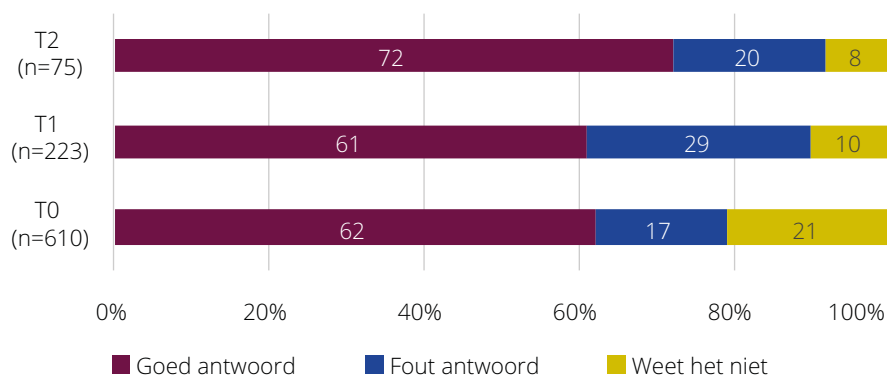
T2: M=3,0 (SD=1,4) | T1: M=3,3 (SD=1,1)

Daling is niet significant

Figuur 12a. Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken

Deelnemersonderzoek

Stelling: 'Hans wil een nieuwe telefoon en een nieuw abonnement. Welke aanbieding is het goedkoopst voor Hans?'

Projecten-impactonderzoek

Stelling:

'Kunnen vergelijken van verschillende financiële producten (alternatieve merken) met elkaar en een keuze te maken voor één van de merken, rekening houdend met de (éénmalige of terugkerende) kosten, voorwaarden, dekking en mogelijk bijkomende kosten' (n=25)

Antwoord:

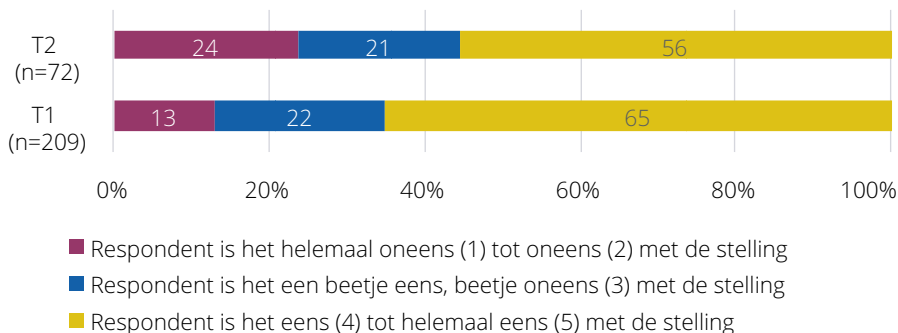
De vaardigheid is 24% meestal geleerd/ 48% soms geleerd/ 28% n.v.t..

T2: Percentage goed= 72% | T1: Percentage goed= 61% | T0: Percentage goed= 62%
Ontwikkeling niet significant

Figuur 12b. Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken

Deelnemersonderzoek

Stelling: 'Ik weet beter welke verzekeringen ik wel en niet moet hebben dan voordat ik met het project begon'

Projecten-impactonderzoek

Stelling:

'De meeste deelnemers hebben kennis over financiële regels en wetgeving' (n=25)

Antwoord:

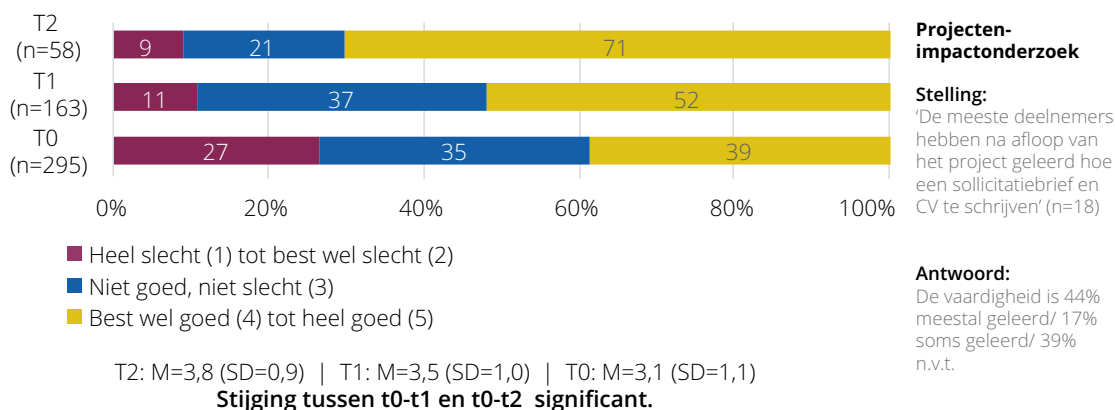
De vaardigheid is 36% meestal geleerd/ 60% soms geleerd/ 4% n.v.t.

T2: M=3,5 (SD=1,2) | T1: M=3,7 (SD=1,0)
Daling is niet significant

Figuur 13a. Element 3: Inkomen genereren

Deelnemersonderzoek

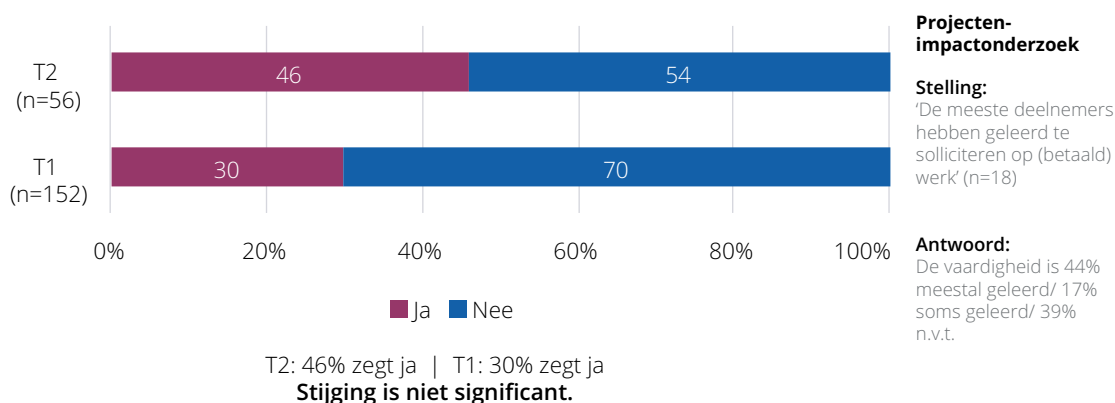
Stelling: 'Hans wil een nieuwe telefoon en een nieuw abonnement. Welke aanbieding is het goedkoopst voor Hans?'

Figuur 13b. Element 3: Inkomen genereren

Deelnemersonderzoek

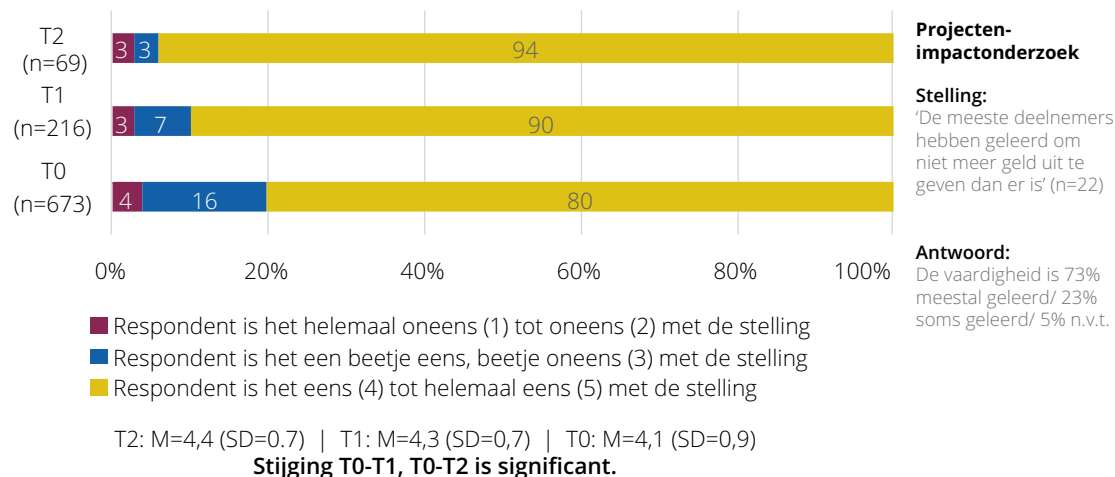
Stelling: 'Door het project heb ik vaker een sollicitatiegesprek'

Figuur 14a. Element 4: Uitgaven beheersen

Deelnemersonderzoek

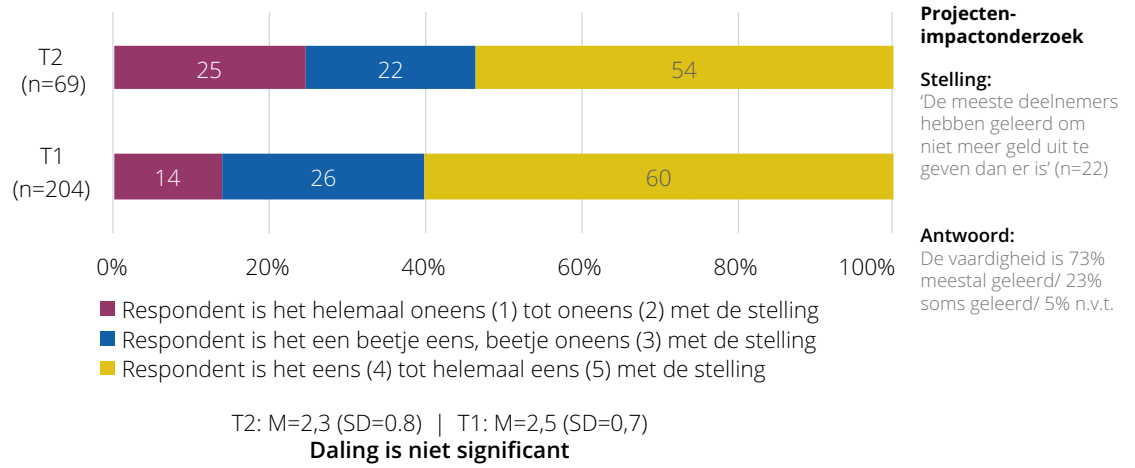
Stelling: 'Als ik iets duurs koop, kijk ik eerst of ik genoeg geld heb'

Figuur 14b. Element 4: Uitgaven beheersen

Deelnemersonderzoek

Stelling: 'Ik kan beter met mijn geld rondkomen dan voordat ik met het project begon'

5

5. Bijlage Technische verantwoording

Gebruik van schaalscores

Binnen (sociaal) wetenschappelijk onderzoek wordt bij de analyses van onderzoeksresultaten vaak gewerkt met schalen. Een schaal is een samenstelling van antwoorden op afzonderlijke vragen. Dit kan een gemiddelde of een somscore zijn. Het onderwerp van de schaal betreft vaak abstracte begrippen. Door meerdere concrete vragen aan de respondenten te stellen, worden er (deel)aspecten van het onderwerp gemeten. Om de validiteit en betrouwbaarheid van de schaal te kunnen meten, wordt gebruik gemaakt van een factoranalyse en een betrouwbaarheidstoets (Cronbach's Alpha). Factoranalyse is een statistische techniek waarbij wordt vastgesteld of de variantie binnen meerdere vragen (items) een achterliggend gemeen kenmerk hebben (latent construct), bijvoorbeeld voor de vragen die gaan over 'Orde en overzicht in de eigen administratie'. Een uitkomstmaat om te bepalen of data geschikt is voor factoranalyse is de Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Test. Deze dient tussen de 0,7 en 1 te liggen. Om de interne betrouwbaarheid van een schaalscore te meten, wordt de Cronbach's Alpha toets uitgevoerd. Deze toets controleert of de variantie van de vragen onderling goed met elkaar correleren. De Cronbach's Alpha dient hoger dan 0,6 te zijn.

Standaard Deviatie (SD)

Achter de gemiddelde (schaal)scores wordt de standaarddeviatie (SD) genoteerd. Dit is een maat voor de spreiding van de daadwerkelijke scores van respondenten rondom het gemiddelde. Bij een SD van nul is er helemaal geen variatie in de daadwerkelijk geobserveerde scores. De maximale SD bij een schaalscore van 1 tot en met 5 is 4.

Element 1: Orde en Overzicht in de eigen administratie

Veel respondenten doen een project dat (ook) gericht is op het bevorderen van 'orde en overzicht in de eigen administratie'. Om er achter te komen in hoeverre deze respondenten hier voorafgaand aan de start van een project al grip op hebben, beoordeelden respondenten veertien stellingen. Respondenten die eerder aangaven een bewindvoerder te hebben, konden een aantal stellingen overslaan omdat deze stellingen op hen niet van toepassing waren. We hebben vervolgens een gemiddelde score (schaalscore) berekend over de 14 stellingen. De respondenten konden als uiteindelijke score minimum 1 en maximum 5 hebben. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent volgens zichzelf is in het hebben van orde en overzicht in de eigen administratie. Soms konden respondenten ook 'Niet van toepassing' (6) als antwoord geven, deze antwoorden kunnen niet in de schaal worden opgenomen en zijn buiten beschouwing gelaten.

Een voorbeeld van een stelling die alle respondenten te zien kregen:

'Ik weet hoeveel geld ik elke maand kan uitgeven'

De antwoordopties bij deze stelling zijn:

Helemaal oneens (1) – oneens (2) – beetje eens, beetje oneens (3) – eens (4) – helemaal eens (5)

Een voorbeeld van een stelling die alleen respondenten zonder bewindvoerder te zien kregen:

'Ik betaal mijn vaste lasten met automatische incasso'

De antwoordopties bij deze stelling zijn:

Helemaal oneens (1) – oneens (2) – beetje eens, beetje oneens (3) – eens (4) – helemaal eens (5)
– niet van toepassing (dit doet iemand anders voor mij) (geen score toegekend)

De stellingen waarop de schaalscore van element 1 is gebaseerd:

Stellingen van Element 1: Orde en overzicht in de eigen administratie

- > Ik betaal mijn vaste lasten met automatisch incasso (R)
- > Ik heb de afgelopen twee maanden al mijn vaste lasten betaald (R)
- > Als ik iets beloof, dan doe ik dat ook
- > Ik maak post van bijvoorbeeld de bank open (R)
- > Ik weet welke brieven en andere papieren ik moet bewaren en welke ik kan weg gooien (R)
- > Ik bewaar alle belangrijke informatie in mappen
- > Ik kan een overzicht maken van mijn inkomsten, uitgaven en schulden
- > Ik heb een overzicht van alle rekeningen die ik nog moet betalen (R)
- > Ik vergeet rekeningen te betalen (R)
- > Ik houd bij waar ik mijn geld aan uitgeef
- > Ik weet hoeveel geld ik elke maand kan uitgeven
- > (Ik kan...) met geld omgaan
- > (Ik kan...) mijn geldzaken en post bijhouden (R)
- > (Ik kan...) mijn uitgaven bijhouden

R=routing. Respondenten die aangaven een bewindvoerder te hebben, hebben deze vragen niet gezien.

Uit de factoranalyse blijkt dat de verschillende items op één achterliggende dimensie scoren. De KMO voor dit factormodel is 0.92. De verklaarde variantie van het factormodel is 41%. De Cronbachs Alpha is 0,84.

Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken

Daarnaast doen sommige respondenten een project dat (ook) gericht is op het bevorderen van 'basale kennis en begrip van financiële zaken'. Om erachter te komen in hoeverre deze respondenten hier voorafgaand aan de start van een project al begrip van hebben, werden zes vragen aan de respondenten gesteld.

Een voorbeeld van een kennisvraag is:

'Welke verzekering moet u van de wet hebben in Nederland, ervan uitgaande dat u geen auto heeft?'

De antwoordopties bij deze vraag zijn:

Aansprakelijkheidsverzekering – Inboedelverzekering – Rechtsbijstandverzekering – Uitvaartverzekering – Zorgverzekering

Per goed antwoord krijgen de respondenten één punt. Vervolgens hebben we een somscore (schaalscore) berekend over de zes stellingen. De respondenten konden als uiteindelijke score minimum 0 en maximum 6 hebben. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent kennis en begrip heeft van financiële zaken. Respondenten hebben per meetmoment een andere set vragen beantwoord. In het onderstaande vlak staan de stellingen waarop de somscore van element 2 op de verschillende meetmomenten is gebaseerd.

Stellingen van Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken T0

- > Stelt u voor, u staat rood. Hoeveel rente moet u aan de bank betalen?
- > Welke verzekering moet u van de wet hebben in Nederland, ervan uitgaande dat u geen auto heeft?
- > Als ik naar de huisarts ga, moet ik dit zelf betalen. Want ik moet mijn eigen risico gebruiken.
- > U heeft 10 voetballen nodig. Wat is de beste aanbieding?
- > Hans wil een nieuwe telefoon en een nieuw abonnement. Welke aanbieding is het goedkoopst voor Hans?
- > Thea krijgt deze mail, wat doet u?

Stellingen van Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken T1

- > Stelt u voor, u staat rood. Hoeveel rente moet u aan de bank betalen?
- > Welke verzekering moet u van de wet hebben in Nederland, ervan uitgaande dat u GEEN auto heeft?
- > U heeft 5 voetballen nodig. Wat is de beste aanbieding?
- > Als ik een gebroken enkel heb, ga ik naar het ziekenhuis. Dit moet ik zelf betalen. Want ik moet mijn eigen risico gebruiken
- > Carla wil een nieuwe telefoon en een nieuw abonnement. Welke aanbieding is het goedkoopst voor Carla?
- > Els krijgt deze mail: Wat moet Els nu doen?

Stellingen van Element 2: Basale kennis en begrip van financiële zaken T2

- > Stel u voor, u staat rood. Hoeveel rente moet u aan de bank betalen?
- > Welke verzekering moet u van de wet hebben in Nederland, ervan uitgaande dat u GEEN auto heeft?
- > U heeft 5 tandenborstels nodig. Wat is de beste aanbieding?
- > Als ik naar de huisarts ga, moet ik dit zelf betalen. Want ik moet mijn eigen risico gebruiken
- > Tom wil een nieuwe telefoon en een nieuw abonnement. Welke aanbieding is het goedkoopst voor Tom?
- > Johan krijgt deze mail: Wat moet Johan nu doen?

Element 3: Inkomen genereren

Ook doen sommige respondenten een project dat (ook) gericht is op het bevorderen van 'inkomen genereren'. Om erachter te komen in hoeverre deze respondenten hier voorafgaand aan de start van een project al grip op hebben, werden acht vragen aan de respondenten gesteld. Een voorbeeld van een stelling op element 3:

'Hoe goed bent u in vacatures vinden?'

De antwoordopties bij deze vraag zijn:

Heel goed (5) – best wel goed (4) – niet goed, niet slecht (3) – best wel slecht – heel slecht (1)

Uit de factoranalyse bleek dat er twee verschillende dimensies te onderscheiden zijn. De eerste dimensie richt zich op concrete handelingen die nodig zijn om te solliciteren en bestaat uit vier vragen. De overige vier vragen richten zich op de zachte vaardigheden die iemand nodig heeft om een baan te vinden en vormen de tweede dimensie. Vervolgens hebben we een gemiddelde score (schaalscore) berekend voor beide dimensies. De respondenten konden als uiteindelijke score minimum 1 en maximum 5 hebben. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent scoort op beide dimensies. Soms konden respondenten ook 'Niet van toepassing' (6) als antwoord geven, deze antwoorden kunnen niet in de schaal worden opgenomen en zijn buiten beschouwing gelaten.

Stellingen van Element 3, dimensie 'sollicitatie handelingen'

- > Vacatures vinden
- > Sollicitatiebrief schrijven
- > CV maken
- > Ik weet wat ik moet doen om werk te vinden

Stellingen van Element 3, dimensie 'soft skills solliciteren'

- > Gebruik maken van familie, vrienden en kennissen bij het zoeken naar werk
- > In contact komen met een werkgever
- > Een gesprek voeren met een werkgever
- > Het gaat mij lukken om werk te vinden

De KMO score voor dit model is 0.87, de verklaarde variantie is 57%. De Cronbach's Alpha voor 'Element 3: concrete handelingen solliciteren' is 0.81, en voor 'Element 3: soft skills solliciteren' 0.75.

Element 4: Uitgaven beheersen

Daarnaast doen sommige respondenten een project dat (ook) gericht is op het bevorderen van 'uitgaven beheersen'. Om er achter te komen in hoeverre deze respondenten hier voorafgaand aan de start van een project al grip op hebben, werden vijf vragen aan de respondenten gesteld waarvan vier vragen gaan over korte termijn uitgaven en één vraag over lange termijn uitgaven. Een voorbeeld van een stelling van element 4:

'Ik kijk altijd naar de prijs als ik iets koop'

De antwoordopties bij deze stelling zijn:

Helemaal oneens (1) – oneens (2) – beetje eens, beetje oneens (3) – eens (4) – helemaal eens (5)

Vervolgens hebben we een gemiddelde score (schaalscore) berekend over de vier stellingen. De respondenten konden als uiteindelijke score minimum 1 en maximum 5 hebben. Daarbij geldt: hoe hoger de score, hoe beter de respondent scoort betreffende element. Soms konden respondenten ook 'Niet van toepassing' (6) als antwoord geven, deze antwoorden kunnen niet in de schaal worden opgenomen en zijn buiten beschouwing gelaten.

Stellingen van Element 4, schaal 'Korte termijn uitgaven beheersen'

- > Ik kijk altijd naar de prijs als ik iets koop
- > Als ik iets duurs koop, kijk ik eerst of ik genoeg geld heb
- > Ik spaar geld als ik iets heel duurs wil kopen
- > Als het moet, kan ik een tijdje minder geld uitgeven

Uit analyse blijkt dat de items op één achterliggende dimensie laden. De KMO score is 0,70, de verklaarde variantie is 55%. De Cronbach's Alpha voor 'Element 4: uitgaven beheersen' is 0.73.

Stelling van Element 4, schaal 'Lange termijn uitgaven beheersen'

- > Als nu mijn wasmachine kapot gaat, heb ik genoeg geld om een nieuwe wasmachine te kopen

Berekening schuld

In de vragenlijst zijn twee vragen opgenomen die de schuldensituatie van de respondenten uitvragen:

Vraag 1: Heeft u schulden? (12 afzonderlijke mogelijke schuldeisers)

Vraag 2: Hoeveel geld zijn uw schulden samen? Let op: de lening van uw woningen of de studie tellen niet mee.

Bij Vraag 1 kregen respondenten een lijst met de volgende instanties / uitgavenposten te zien: energimaatschappij, belastingdienst, CJB, zorgverzekering, huur, bank, (web)winkels, vrienden, boetes bij de gemeente of UWV, hypotheekschuld, studieschuld of andere schulden. Respondenten moesten per instantie / schuldenpost de vraag 'heeft u schulden?' beantwoorden. De antwoordopties waren: 'ja', 'nee', 'weet ik niet'. Wanneer respondenten op deze vraag 'ja' hebben geantwoord, worden zij ingedeeld bij de respondenten bij schulden. Als respondenten op alle vragen 'nee' hebben beantwoord, worden ze ingedeeld bij de respondenten zonder schulden. Als respondenten nergens 'ja' geantwoord hebben en bij één of meerdere 'weet ik niet', dan wordt de respondent ingedeeld bij de categorie 'Weet ik niet'.

Studieschuld en hypotheekschuld worden in dit onderzoek niet gezien als schuld. Wanneer respondenten alleen deze posten als schuld hebben opgegeven, zijn ze ingedeeld bij de respondenten zonder schulden.

Berekening hoogte schuld

Bij Vraag 2 konden respondenten die 'ja' hadden geantwoord op één van de twaalf schuldposten kiezen uit de volgende antwoordopties: 'ik heb op dit moment geen achterstanden met betalingen / schulden', negental bedragen (van '500 euro of minder' tot 'meer dan 50.000 euro'), 'weet ik niet' en 'wil ik niet zeggen'.

In uitzonderlijke gevallen kwam het voor dat respondenten de vragen over schuldposten niet hebben beantwoord, maar wel een bedrag bij Vraag 2 invulden. Om hiervoor te corrigeren en de schuldensituatie zo compleet mogelijk weer te geven hebben we een combinatievariabele gemaakt waarbij deze respondenten wel bij de respondenten bij schulden zijn gedeeld en niet buiten beschouwing zijn gelaten.

Significantie toetsen

Om te beoordelen of een gevonden effect op toeval berust, wordt getoetst op significantie. Dit is een statistische term die aangeeft of het onaannemelijk is dat een gevonden verschil op toeval berust. In de tekst wordt dit aangegeven door middel van één tot drie sterretjes (* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$). Hoe meer sterretjes, hoe kleiner de kans dat de gevonden verschillen op toeval berusten.

